

Kako se stječe uvid u više svjetove

SD 10 (1904.-1905.)

Rudolf Steiner

SADRŽAJ

Predgovor trećem izdanju (prvo izdanje knjige)	3
Predgovor petom izdanju	5
Predgovor osam do jedanaest tisuća	7
Kako se stječe uvid u više svjetove?	8
Uvjeti	8
Unutarnji mir	13
Stupnjevi inicijacije	20
1. Priprema	20
2. Prosvjetljenje	24
Kontrola misli i osjećaja	27
Inicijacija	35
Neki praktični aspekti	42
Uvjeti tajnog školovanja	47
O nekim učincima inicijacije	53
Promjene u životu snova okultnog učenika	72
Postizanje kontinuiteta svijesti	77
Rascjep osobnosti tijekom tajnog školovanja	82
Čuvar praga	88
Život i smrt. Veliki čuvar praga	93
Pogovor osam do jedanaest tisuća	98

Predgovor trećem izdanju (prvo izdanje knjige)

Moja izlaganja su ovim objavljena kao knjiga, ona koja su se prvotno pojavila i bila tiskana kao pojedinačni eseji pod naslovom 'Kako se stječe uvid u više svjetove?' Prije svega, ovaj svezak nudi prvi dio; sljedeći će sadržavati nastavak. Ovaj rad o razvoju čovjeka da shvati nadosjetilne svjetove ne bi se trebao pojaviti u novom obliku bez nekoliko komentara koje ću sada dati. Informacije koje sadrži o razvoju ljudske duše namijenjene su različitim potrebama. Prije svega, nešto treba dati onim ljudima koje privlače rezultati duhovnog istraživanja i koji moraju postaviti pitanje: da, odakle znanje onima koji tvrde da mogu nešto reći o velikim misterijama života? Znanost duha ima nešto za reći o takvim zagonetkama. Svatko tko želi promatrati činjenice koje vode do ovih izjava mora se uzdići do nadosjetilnog znanja. Mora ići putem koji se pokušava opisati u ovom spisu. Ali bilo bi pogrešno vjerovati da su komunikacije znanosti duha bezvrijedne za nekog tko nema ni sklonosti ni sposobnosti da sam hoda tim putem. Da bismo istražili činjenice, moramo imati sposobnost zakoračiti u nadosjetilne svjetove. Ali nakon što se istraže i priopće, čak i oni koji ih sami ne percipiraju mogu steći dovoljno uvjerenja o istinitosti priopćenja. Velik dio toga se može testirati neposredno, primjenom zdrave prosudbe na doista nepristran način. Ne smije se dopustiti da nas u toj nepristranosti uznemiruju sve vrste predrasuda koje su tako brojne u ljudskom životu. Tako će se, naprimjer, lako naći da je nekome ovo ili ono nespojivo s nekim današnjim znanstvenim rezultatima. Istina je, ne postoji znanstveni rezultat koji je u suprotnosti s duhovnim istraživanjem. No lako se može povjerovati da postoje kontradikcije osim ako se znanstveni rezultati ne pogledaju sveobuhvatno i nepristrano. Uvidjeti će se, da što se nepristranije znanost duha uspoređuje s pozitivnim znanstvenim dostignućima, to se jasnije može prepoznati puno suglasje. - Drugi će pak naći da dio duhovno-znanstvenih priopćenja izmiče pukoj intelektualnoj prosudbi. Ali to neće biti teško onome tko stekne pravi odnos prema ovom djelu, tko shvaća da ne samo razum, nego i zdrav osjećaj može biti sudac istine. A tamo gdje ovaj osjećaj nije vođen simpatijama ili antipatijama prema ovom ili onom mišljenju, nego stvarno dopušta da znanje o nadosjetilnim svjetovima djeluje na njega, to će također rezultirati određenom emocionalnom prosudbom. - A postoje još mnogi drugi načini dokazivanja tog znanja za one ljude koji ne mogu i ne žele kročiti na stazu u nadosjetilni svijet. Međutim, takvi ljudi ipak mogu osjetiti koliku vrijednost to znanje ima za život, čak i ako ga saznaju samo iz priopćenja duhovnih istraživača. Ne može svatko odjednom postati osoba koja ima viziju; ali uvidi ljudskog bića koje opaža životna su hrana za svakoga. Jer svatko to može koristiti u životu. A tko to učini, uskoro će vidjeti kakav život s njima može biti na svim područjima, i što mu nedostaje ako iz izuzme. Znanje o nadosjetilnim svjetovima, pravilno primijenjeno u životu, ne pokazuje se

nepraktičnim, već praktičnim u najvišem smislu. Ali čak i ako netko ne želi sam stupiti na put višeg znanja, ipak se može pitati, ako ima sklonosti za činjenice koje se na njemu promatraju: kako čovjek koji vidi dolazi do ovih činjenica? Ovim tekstom želim ljudima koje zanima ovo pitanje dati sliku onoga što čovjek mora učiniti da bi doista upoznao nadosjetilni svijet. Namjera je predstaviti put do njega, na način da i oni koji sami njime ne koračaju mogu steći povjerenje u ono što kaže onaj koji ga je prošao. Ako postanete svjesni onoga što duhovni istraživač radi, to također možete naći ispravnim i sebi reći: opis puta u više svjetove ostavlja na mene takav dojam da mogu razumjeti zašto mi se navedene činjenice čine uvjerljivima. Dakle, ovaj spis služi onima koji žele jačanje i sigurnost u svom smislu i osjećaju za istinu u nadosjetilnom svijetu. Ali želi nešto ponuditi i onima koji i sami traže put do nadosjetilnog znanja. Te osobe će najbolje provjeriti istinitost onoga što je ovdje izneseno, koje to spoznaju u sebi. Tko god ima takvu namjeru, bilo bi dobro da si uvijek iznova govori, kako je za opis razvoja duše potrebno više od pukog upoznavanja sa sadržajem, što je često cilj u drugim izlaganjima. Neophodno je intimno poniranje u predstavljeno; treba pretpostaviti da stvar treba razumjeti ne samo kroz ono što se o njoj samoj govori, nego kroz neke stvari koje se priopćuju o sasvim drugim stvarima. Čovjek će tako dobiti ideju da ono što je bitno ne leži u jednoj istini, nego u suglasju svih. Svatko tko želi raditi vježbe mora to vrlo ozbiljno razmotriti. Vježba se može ispravno razumjeti, također i ispravni izvesti; a ipak može proizvesti neispravan učinak ako joj praktikant ne doda još jednu vježbu, koja će jednostranost prve pokrenuti u harmoniju duše. Svatko tko intimno čita ovaj spis, tako da čitanje postaje unutarnji doživljaj, ne samo da će se upoznati sa sadržajem, nego će u jednom trenutku imati ovaj, a u drugom onaj osjećaj; i kroz to će prepoznati važnost jednog ili drugog za razvoj duše. Također će saznati u kojem obliku treba isprobati ovu ili onu vježbu, prema svojoj posebnoj individualnosti. Ako se, kao ovdje, radi o opisima događaja koji se trebaju doživjeti, pokazuje se da je potrebno uvijek iznova vraćati se sadržaju; jer čovjek će se uvjeriti da postoje mnoge stvari koje se same po sebi mogu razumjeti na zadovoljavajući način, ako to pokuša, i nakon pokušaja, primijeti određene suptilne stvari koje su prije morale izmaći njegovoj pozornosti.

Čak i oni čitatelji koji ne namjeravaju slijediti zacrtani put, u spisu će naći nešto korisno za svoj unutarnji život: pravila života, savjeti kako se ovo ili ono može objasniti, stvari koje bacaju svijetlo na razne zagonetke, i tako dalje.

I mnoge osobe koje iza sebe imaju ovo ili ono, kroz svoje životno iskustvo, koje su u nekim aspektima prošle životnu inicijaciju, moći će naći određeno zadovoljstvo kada pronađu detaljno razjašnjeno ono što su imale na umu; ono što su već znali, a da možda to znanje nije dalo sliku koja je dovoljna.

Predgovor petom izdanju

Za ovo novo izdanje 'Kako se stječe znanje o višim svjetovima?' pregledao sam svaki detalj teme kako sam je predstavio prije više od deset godina. Potreba za ovakvom vrstom prorade prirodno se javlja kod slučaja s iskustvima duše i duševnim stazama koje su dane u ovoj knjizi. Uostalom, ne može postojati niti jedan dio unutar onoga što se priopćava s kojim duša onoga koji priopćava ne ostaje usko povezana i koji ne sadrži nešto što neprestano djeluje na tu dušu. Također je teško moguće drugačije nego kombinirati ovaj duševni rad sa težnjom za većom jasnoćom i lucidnošću opisa danog prije mnogo godina. Iz te je potrage proizašlo ono što sam nastojao učiniti za knjigu u ovom pretisku. Istina je da su svi bitni dijelovi izlaganja, sve glavne točke ostale kao što su bile; a ipak su napravljene važne promjene. Mogao sam mnogo učiniti za precizniju karakterizaciju na mnogim mjestima. I to mi se činilo važnim. Ako netko želi primijeniti ono što je u knjizi priopćeno o duhovnom životu, važno je da bude u stanju kontemplirati staze o kojima je riječ pomoću što je moguće točnije karakterizacije. U mnogo većoj mjeri nego u opisu činjenica fizičkog svijeta, s opisom unutarnjih duhovnih procesa mogu se povezati nesporazumi. Takvi nesporazumi mogući su zbog pokretljivosti duševnog života, potrebe da se nikada ne izgubi svijest o tome koliko je različit od cjelokupnog života u fizičkom svijetu i mnogih drugih stvari. U ovom novom izdanju svoju sam pozornost usmjerio na pronalaženje mjesta u knjizi gdje mogu nastati takvi nesporazumi; i nastojao sam ih spriječiti.

Kada sam pisao eseje koji čine knjigu, o nekim se stvarima moralo govoriti drugačije nego sada, jer sam tada morao drugačije aludirati na sadržaj onoga što je od tada objavljeno u vezi sa činjenicama spoznaje duhovnih svjetova. U mojoj 'Tajnoj znanosti', 'Duhovno vođenje svijeta i čovječanstva', 'Put samospoznaje' i posebno 'Prag duhovnog svijeta' te u drugim mojim spisima, opisuju se duhovni procesi na čije je postojano ukazano, ali drugačije nego što se to mora učiniti sada. Tada sam morao reći da se mnoge stvari koje još nisu napisane u knjizi mogu naučiti kroz 'usmeno priopćenje'. Mnogo toga što se pod tim podrazumijevalo sada je objavljeno. Ali upravo te natuknice možda nisu u potpunosti isključile pogrešne predodžbe među čitateljima. U osobnom odnosu prema ovom ili onom učitelju moglo bi se vidjeti nešto mnogo bitnije nego što bi trebala vidjeti osoba koja teži duhovnom usavršavanju. Nadam se da sam u ovom novom izdanju uspio naglasiti, kroz način na koji su neki od detalja jasnije predstavljeni, kako, za one koji traže duhovni trening u smislu sadašnjih duhovnih uvjeta, postoji mnogo više toga u potpuno izravnom odnosu prema objektivnom duhovnom svijetu nego to ovisi o odnosu prema osobnosti učitelja. I u duhovnom obrazovanju ta će osoba sve više zauzimati položaj upravo takvog pomagača,

koju učitelj, prema novijim stajalištima, ima u nekoj drugoj grani znanja. Vjerujem da sam dovoljno istaknuo da učiteljev autoritet i vjera u njega ne bi trebali igrati nikakvu drugu ulogu u duhovnom školovanju nego je to u bilo kojem drugom području znanja i života. Čini mi se da mnogo ovisi o odnosu duhovnog istraživača prema ljudima koji razvijaju interes da se rezultati njegovih istraživanja prosuđuju što ispravnije. Stoga mislim da sam poboljšao knjigu u kojoj sam nakon deset godina mogao naći potrebu za poboljšanjem.

Nakon prvog dijela slijedi drugi dio. On bi trebao donijeti dodatna objašnjenja o stanju duše, koje ljudsko biće vodi do iskustva viših svjetova.

Novo izdanje knjige bilo je spremno za tisak kada je započeo veliki rat koji čovječanstvo trenutno proživljava. Ove uvodne napomene moram pisati dok je moja duša duboko dirnuta sudbonosnim događajem.

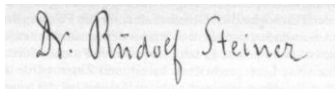
Berlin, 7. rujna 1914.

A handwritten signature in cursive script that reads "Rudolf Steiner". The ink is dark and the handwriting is fluid and characteristic of the author.

Predgovor osam do jedanaest tisuća

Radeći na ovom izdanju smatrao sam da su potrebne samo manje izmjene u njegovom sadržaju. S druge strane, ovom sam izdanju dodao 'pogovor' kojim sam nastojao jasnije nego prije, reći neke stvari o duhovnim temeljima na kojima se moraju temeljiti podaci u knjizi kako bi se mogli prihvatiti bez opasnosti od nesporazuma. Vjerujem da bi sadržaj ovog pogovora također mogao biti prikladan da prosvijetli mnoge protivnike antropozofske znanosti duha, da se njihova prosudba temelji na pogrešnom shvaćanju prirode ove znanosti duha; da ne vide što je ona zapravo.

svibanj 1918.

A rectangular box containing a handwritten signature in cursive script that reads "Dr. Rudolf Steiner".

Kako se stječe uvid u više svjetove

Uvjeti

U svakom ljudskom biću uspavane leže sposobnosti, preko kojih može steći znanje o višim svjetovima. Mistik, gnostik, teozof, uvijek su govorili o svijetu duše i duha, koji za njih postoje jednako kao i oni svjetovi koji se mogu vidjeti fizičkim očima i dodirnuti fizičkim rukama. U svakom trenutku slušatelj može sebi reći: to o čemu on govori mogu doživjeti i ja, ako u sebi razvijem određene snage koje već i danas u meni spavaju. Samo može biti pitanje kako početi razvijati te snage u sebi. O tome smjernice mogu dati samo oni koji već imaju takve snage u sebi. Otkako postoji ljudska rasa uvijek je postojao i trening, kojim su oni koji su imali te sposobnosti davali smjernice onima koji su tražili te sposobnosti. Takva se obuka naziva tajna obuka; a upute koje se tamo primaju nazivaju se ezoteričnim ili okultnim podukama. Takvo označavanje naravno, izaziva nesporazume. Svatko tko to čuje može se lako navesti da povjeruje da oni koji su aktivni u takvoj obuci žele predstavljati posebno privilegiranu klasu ljudi koji samovoljno skrivaju svoje znanje od svojih bližnjih. Da, također se može misliti da iza takve spoznaje ne stoji ništa značajno. Jer kad bi to bilo istinsko znanje - čovjek je u iskušenju da tako misli - ne bi trebalo od njega praviti tajnu: moglo bi se javno objaviti i njegove dobrobiti učiniti dostupnima svim ljudima.

Oni upućeni u prirodu okultnog znanja nisu nimalo iznenađeni što neupućeni tako misle. U čemu se sastoji tajna inicijacije može razumjeti samo netko tko je do određenog stupnja iskusio ovu inicijaciju u više misterije egzistencije. Sada se netko može zapitati: kako bi neupućeni mogli imati bilo kakav ljudski interes za takozvano tajno znanje pod takvim okolnostima? Kako i zašto bi tražili nešto o čijoj prirodi nemaju nikakvu predodžbu? Ali čak i takvo pitanje temelji se na potpuno pogrešnoj ideji o prirodi tajnog znanja. Uistinu, tajno znanje se ne razlikuje od svih drugih ljudskih znanja i sposobnosti. Ovo tajno znanje nije nikakva veća tajna za prosječnog čovjeka ni u kojem drugom smislu nego kao što je i pisanje tajna za one koji ga nisu naučili. I kao što svatko tko odabere pravi put može naučiti pisati, tako svatko tko potraži odgovarajući put može postati okultni učenik, čak i okultni učitelj. Samo se u jednom pogledu ti uvjeti razlikuju od onih od vanjskog znanja i sposobnosti. Zbog siromaštva, kulture u kojoj je rođena, osoba može nemati prilike da stekne umijeće pisanja; za postizanje znanja i vještine u odnosu na više svjetove, za one koji to ozbiljno traže, nema zapreke.

Mnogi vjeruju da se tu i tamo moraju posjetiti majstori višeg znanja kako bi se od njih informirali. Ali dvije su stvari točne. Prvo, onaj tko teži višem znanju neće štedjeti truda, i prepreke ga neće spriječiti, da potraži

posvećenika koji ga može uvesti u više misterije svijeta. S druge strane, svakome mora biti jasno da će njega inicijacija pronaći u svim okolnostima, ako postoji ozbiljna i dostojanstvena težnja za znanjem. Jer za sve posvećenike postoji prirodni zakon, koji ih tjera da ni jednoj osobi koja traga ne uskrate znanje koje joj pripada. Ali postoji isto tako, prirodni zakon, koji kaže da se nikome ne može dati bilo koje tajno znanje za koje nije pozvan. I posvećenik je tim savršeniji što se strože pridržava ova dva zakona. Duhovna veza koja obuhvaća sve posvećenike nije vanjska, već dva spomenuta zakona tvore čvrste ograde, pomoću kojih se komponente te veze drže zajedno. Možete živjeti u intimnom prijateljstvu s posvećenikom: odvojeni ste od njegovog bića sve dok i sami ne postanete posvećenik. Možete uživati u srcu, ljubavi posvećenika u punom smislu riječi: reći će vam svoju tajnu tek kad budete spremni. Možete mu laskati, možete ga mučiti: ništa ga ne može navesti da vam nešto kaže za što zna da vam se ne smije reći, jer na stupnju svog razvoja još niste spremni tajnu na pravi način primiti u svojoj duši.

Načini koji čovjeka čine spremnim za primanje tajni jasno su definirani. Njihov smjer je označen neizbrisivim, vječnim slovima u duhovnim svjetovima u kojima posvećeni čuvaju svoje tajne. U davnim vremenima, prije naše 'povijesti', hramovi duha također su bili vidljivi izvana; danas, kada je naš život postao tako neduhovan, nisu prisutni u svijetu koji je vidljiv vanjskom pogledu. Ali duhovno je posvuda; svi koji ga traže mogu ga naći.

Samo u vlastitoj duši čovjek može pronaći način da otvori usta posvećenika. U sebi mora razviti određene kvalitete do određenog visokog stupnja, tada mu se mogu dati najviša duhovna blaga.

Određeno osnovno raspoloženje duše mora tvoriti početak. Istraživač tajni naziva ovo temeljno raspoloženje put štovanja, odanosti istini i znanju. Samo oni koji imaju ovo osnovno raspoloženje mogu postati okultni učenici. Svatko tko ima iskustva na ovom području zna koje se sklonosti mogu primijetiti već u djetinjstvu, kada se kasnije postaje okultni učenik. Ima djece koja sa svetim strahopoštovanjem gledaju određene ljude koje obožavaju. Imaju prema njima poštovanje koje im, duboko u srcu, zabranjuju da se pojave bilo kakve misli kritike ili protivljenja. Takva djeca odrastaju u mladiće i djevojke, koji se osjećaju dobro kad imaju nešto za ugledati se i što poštuju. Mnogi okultni učenici izlaze iz redova ove djece. Jeste li ikad stajali ispred vrata cijenjenog čovjeka i, prilikom prvog posjeta, osjetili stid da okrenete kvaku kako biste ušli u prostoriju koja je za vas 'svetište', tada je nešto u vama izrazilo osjećaj koji može biti klica za vaše kasnije tajno školovanje. Sreća je za svako ljudsko biće koje raste ako takve osjećaje nosi kao sklonosti. Samo nemojte misliti da takve sklonosti stvaraju klicu podaništva i ropstva. Kasnije, prvo dječje strahopoštovanje prema ljudima, postaje strahopoštovanje prema istini i znanju. Iskustvo uči da, kako slobodno nositi

svoje glave, najbolje razumiju oni ljudi koji su naučili štovati ono što se treba štovati. I na mjestu je ako, izvire iz dubine srca.

Ako u sebi ne razvijemo duboki osjećaj da postoji nešto više od nas, nećemo u sebi pronaći snagu da se razvijemo u nešto više. Posvećenik je snagu da podigne glavu do visina znanja, stekao samo vodeći svoje srce do dubina poštovanja i odanosti. Visina duha može se postići samo ako se prođe kroz vrata poniznosti. Ispravno znanje možete steći samo ako ste naučili poštovati to znanje. Čovjek svakako ima pravo okrenuti pogled prema svijetlu; ali to pravo prvo mora steći. U duhovnom životu postoje zakoni kao i u materijalnom. Protrljajte staklenu šipku odgovarajućom tvari i ona postaje elektrizirana, odnosno dobiva moć privlačenja malih predmeta. To odgovara zakonu prirode. Ako ste učili malo fizike, to znate. I na isti način znamo, ako poznajemo osnove tajne znanosti, da svaki osjećaj istinske predanosti razvijen u duši, razvija snagu koja prije ili kasnije može voditi dalje na putu znanja.

Svatko tko ima osjećaj predanosti u svojoj dispoziciji, ili tko je dovoljno sretan da ih je usadio kroz odgovarajući odgoj, nosi mnogo toga sa sobom kada bude tražio pristup višem znanju kasnije u životu. Ne nosite li takvu pripremu sa sobom, poteškoće će se pojaviti već na prvom koraku puta spoznaje, ako se ne poduhvatite toga da samoodgojem energično u sebi stvorite posvećeno raspoloženje. U naše vrijeme posebno je važno da se ovoj točki posveti puna pozornost. Naša civilizacija već naginje kritici, prosuđivanju, osuđivanju, a manje posvećenosti, predanom štovanju. Naša djeca već daleko više kritiziraju nego što predano štuju. Ali svaka kritika, svaka osuda, jednako tako odvodi snage duše od višeg znanja, kao što ih svako predano štovanje razvija. To ne govori ništa protiv naše civilizacije. Ovdje nije poanta kritizirati ovu našu civilizaciju. Veličinu naše kulture dugujemo upravo kritici, samouvjerenosti ljudskoj prosudbi, onoj 'sve provjeri i zadrži najbolje'. Čovjek nikada ne bi dosegao znanost, industriju, trgovinu i pravne odnose našeg vremena, da nije posvuda kritizirao i posvuda primjenjivao standard svoje prosudbe. Ali ono što smo dobili u vanjskoj kulturi kao rezultat, morali smo platiti odgovarajućim gubitkom višeg znanja, duhovnog života. Mora se naglasiti da više znanje nije stvar štovanja ljudi, već istine i znanja.

Naravno, svatko mora jedno shvatiti: onima koji su potpuno uronjeni u vanjsku civilizaciju našeg vremena, vrlo je teško steći znanje o višim svjetovima. To se može samo ako se puno radi na sebi. U vrijeme kada su uvjeti materijalnog života bili jednostavniji, lakše je bilo postići i duhovni napredak. Ono što je bilo vrijedno predanosti, što je trebalo držati svetim, isticalo se više od ostalog svijeta. U dobu kritičnosti ideali se ruše. Drugi osjećaji zauzimaju mjesto poštovanja, strahopoštovanja, obožavanja i divljenja. Naše doba sve više potiskuje te osjećaje, tako da se u

svakodnevnom životu na ljude vrlo malo prenose. Svatko tko traži više znanje mora ih generirati u sebi. Sam to mora uliti u svoju dušu. Ne možete to dobiti učenjem. Možete smo kroz život. Tko god želi postati okultni učenik stoga mora energično njegovati posvećeno raspoloženje. Svugdje u svojoj okolini, u svojim iskustvima, mora tražiti ono što kod njega može izazvati divljenje i poštovanje. Ako upoznam osobu i okrivim je za njene slabosti, lišavam se viših spoznajnih snaga; kad s ljubavlju nastojim proniknuti u njene zasluge, skupljam takvu snagu. Tajni učenik mora stalno paziti da slijedi ovu uputu. Iskusni tajni istraživači znaju kakvu snagu duguju činjenici da uvijek u svemu gledaju na dobro i suzdržavaju se presude. Ali to ne smije ostati vanjsko pravilo života. Umjesto toga, to mora zavladati najdubljom dijelom duše. Čovjek ima u svojim rukama to da se usavršava, da se s vremenom potpuno transformira. Ali ta se transformacija mora dogoditi u nutrini, u njegovom misaonom životu. Nije dovoljno da svojim ponašanjem izvana pokazujem poštovanje prema nekom biću. To poštovanje moram imati u mislima. Okultni učenik mora započeti upijanjem predanosti u svoj misaoni život. Mora paziti na misli nepoštovanja, pogrdne kritike, u svojoj svijesti. I mora u sebi pokušati njegovati misli predanosti.

Svaki trenutak koji posvetimo da se u našoj svijesti osvijeste pogrdno, osuđujuće, kritičko prosuđivanje svijeta i života: svaki takav trenutak nas približava višoj spoznaji. I brzo se dižemo ako u takvim trenucima svoju svijest ispunimo samo mislima koje nas ispunjavaju divljenjem, poštovanjem, strahopoštovanjem, prema svijetu i prema životu. Tko god ima iskustva u tim stvarima, zna da se u svakom takvom trenutku u čovjeku probude snage koje inače ostaju uspavane. Tako se otvara duhovni pogled čovjeka. Kao rezultat toga, počinje oko sebe vidjeti stvari koje prije nije mogao vidjeti. Počinje shvaćati da je prije vidio samo dio svijeta oko sebe. Osoba s kojom se suočava sada mu se pokazuje u potpuno drugačijem obliku nego prije. Doduše, samo ovo životno pravilo neće mu omogućiti da vidi ono što se npr. opisuje kao ljudska aura. Jer to zahtijeva višu razinu obuke. Ali do te više obuke se može uzdići ako je najprije prošao obuku energične predanosti. ['Put spoznaje' nalazi je na jasan način u posljednjem dijelu moje 'Teozofije', koja se upravo pojavljuje u 19. izdanju. Ovdje je namjera dati neke praktične detalje.]

Tiho i neprimjetno od strane vanjskog svijeta, okultni učenik ulazi na 'put znanja'. Nitko ne mora vidjeti promjenu na njemu. Svoje dužnosti obavlja kao i prije; ide svojim poslom kao i prije. Preobrazba se događa samo u unutarnjem dijelu duše, skrivenom od vanjskog pogleda. Prije svega, cijeli emocionalni život čovjeka preplavljen je jednim osnovnim raspoloženjem odanosti svemu što je istinski časno. U tom jednom osnovnom osjećaju cjelokupan život njegove duše ima svoje središte. Kao što Sunce svojim zrakama oživljava sva živa bića, tako i poštovanje oživljava sve osjećaje duše u okultnom učeniku.

U početku ljudima nije lako povjerovati da osjećaji poput štovanja, poštovanja itd. imaju veze s njihovim znanjem. To je zbog činjenice da se znanje teži predstaviti kao sposobnost sama po sebi, koja nema veze s onim drugim što se događa u duši. Ali ne primjećuje se da je duša ta koja spoznaje. A osjećaji su za dušu ono što su za tijelo tvari koje čine hranu. Date li tijelu kamenje umjesto kruha, njegova aktivnost zamire. Slično je i dušom. Za nju su štovanje, poštovanje, odanost, hranjive tvari koje je čine zdravom i jakom; nadasve sposobnom za djelatnost spoznaje. Zanimarivanje, antipatije, podcjenjivanje onoga što je vrijedno priznanja, dovode do paralize i smrti kognitivne aktivnosti. - Ta se činjenica može vidjeti u auri, za duhovnog istraživača. Duša koja stekne osjećaje poštovanja, predanosti, uzrokuje promjenu u svojoj auri. Određeni duhovni tonovi koji se mogu opisati kao žuto-crveni, smeđe-crveni, nestaju i bivaju zamijenjeni plavo-crvenim. Ali to otvara sposobnost spoznaje; prima vijesti o činjenicama kojih prethodno nije bila svjesna. Štovanje u duši budi silu simpatije, i kroz to privlači osobine bića oko nas koje inače ostaju skrivene.

Ono što se može postići odanošću postaje još učinkovitije kada se doda još jedna vrsta osjećaja. Sastoji se u tome da se čovjek sve manje predaje dojmovima vanjskog svijeta i umjesto toga razvija aktivan unutarnji život. Osoba koja juri od jednog dojma vanjskog svijeta do drugog, koja uvijek traži 'odvlačenje pažnje', neće naći put do tajne znanosti. Okultni učenik ne bi trebao otupiti na vanjski svijet; ali njegov bogat unutarnji život trebao bi mu dati usmjerenje u kojem se prepušta vanjskim dojmovima. Kada emotivna i duboka osoba hoda prekrasnim planinskim krajolikom, drugačije doživljava stvari od osobe bez emocija. Samo ono što doživimo iznutra daje nam ključ za ljepote vanjskog svijeta. Čovjek plovi morem i kroz njegovu dušu prođe samo nekoliko unutarnjih doživljaja; drugi osjeća vječni jezik duha svijeta; otkrivaju mu se tajne stvaranja. Čovjek mora naučiti nositi se s vlastitim osjećajima i idejama ako želi razviti smislen odnos s vanjskim svijetom. Vanjski svijet u svim svojim manifestacijama ispunjen je božanskom slavom; ali čovjek prvo mora iskusiti božansko u svojoj duši ako ga želi pronaći u okolini. - Okultni učenik upućen je da stvori trenutke u svom životu u kojima tiho i usamljeno uranja u sebe. U takvim trenucima, međutim, ne bi se trebao posvetiti stvarima vlastitog 'Ja'. To bi postiglo suprotno od onoga što je namjeravano. Dapače, u takvim trenucima treba tiho pustiti da odjekne ono što je doživio, što mu je vanjski svijet rekao. Svaki cvijet, svaka životinja, svaka radnja, otkriti će mu neopisive tajne u takvim mirnim trenucima. I tako je pripremljen gledati dojmove vanjskog svijeta potpuno drugačijim očima nego prije. Svatko tko želi samo uživati u impresiji za impresijom otupljuje svoje kognitivne sposobnosti. Svatko tko, nakon uživanja, dopusti da mu se u tome nešto otkrije, njeguje i obrazuje svoju kognitivnu sposobnost. Samo se treba naviknuti da ne dopusti samo da užitak traje, već da kroz unutarnju aktivnost proradi ono u čemu je uživao,

odričući se daljnjeg užitka. Ovdje je prepreka vrlo velika, koja nosi opasnost. Umjesto rada na sebi, lako se može skrenuti u suprotnom smjeru i željeti potpuno iscrpiti zadovoljstvo. Ne treba podcijeniti činjenicu da se ovdje otvaraju nepredvidivi izvori pogrešaka za okultnog učenika. Uostalom, mora proći kroz hordu zavodnika duše. Svi oni žele očvrnuti 'Ja', zatvoriti ga u sebi. Ali trebalo bi ga otključati za cijeli svijet. Uostalom, ono mora tražiti zadovoljstvo; jer samo preko zadovoljstva vanjski svijet može doći do njega. Otupi li za uživanje, postaje poput biljke koja više ne može crpiti nikakvu hranu iz svoje okoline. Ali ako se zaustavi na uživanju, zatvara se. Tada će sebi nešto značiti, svijetu ništa. Koliko god živio u sebi, koliko god snažno kultivirao svoje 'Ja', od svijeta je eliminiran. Za njega je mrtav. Okultni učenik uživanje smatra samo sredstvom oplemenjivanja sebe za svijet. Za njega je užitek nešto kao špijun koji ga obavještava o svijetu; ali nakon lekcije napreduje kroz rad. On ne uči da bi ono što je naučio akumulirao kao svoju zalihu znanja, već da bi ono što je naučio stavio u službu svijeta.

To je načelo u okultnoj znanosti koje se ne smije prekršiti ako se želi postići bilo koji cilj. Svaki ezoterični trening mora to utisnuti u učenika. To znači: *svo znanje koje tražite samo da biste obogatili svoje znanje, samo da biste blago pohranili u sebi, vodi vas na krivi put; ali svako znanje koje tražite kako biste postali zreliji na putu oplemenjivanja ljudi i razvoja svijeta donijet će vam korak naprijed.* Ovaj zakon neumoljivo zahtijeva poštovanje. I nitko ne postaje tajni učenik prije nego ovaj zakon učini vodiljom svog života. Ova istina duhovnog treninga može se sažeti u jednu kratku rečenicu: svaka ideja koja ne postane vaš ideal ubija snagu u vašoj duši; ali svaka ideja koja postane ideal stvara u vama životne snage.

Unutarnji mir

Na samom početku okultni učenik biva usmjeren na put štovanja i unutarnjeg razvoja. Znanost duha sada daje i praktična pravila, promatranjem kojih se može ući na put, razviti unutarnji život. Ova praktična pravila nisu proizvoljna. Temelje se na drevnim iskustvima i drevnim znanjima. Daju se na isti način gdje god se pokazuje put do višeg znanja. Svi pravi učitelji duhovnog života slažu se oko sadržaja ovih pravila, iako ih ne oblače uvijek u iste riječi. Razlika, zapravo je više prividna nego stvarna, proizlazi iz činjenica na kojima se ne treba zadržavati.

Nijedan učitelj duhovnog života kroz takva pravila ne želi imati dominaciju nad drugim ljudima. Ne želi narušiti ničiju nezavisnost. Jer nema boljih procjenitelja i čuvara ljudske neovisnosti od tajnih istraživača. Rečeno je (u

prvom dijelu ovog djela) da je veza koja obuhvaća sve inicirane duhovna, a da dva prirodna zakona tvore ograde koje drže dijelove ove veze zajedno. Ako posvećenik sada izađe iz zatvorene duhovne oblasti, pred javnost: odmah dolazi u obzir treći zakon. To je ovo: organiziraj svako svoje djelo, svaku svoju riječ, tako da ne smetaš ničijoj slobodnoj volji.

Svatko tko je uvidio da je pravi učitelj duhovnog života prožet ovim stavom, također može znati da ne gubi ništa od svoje neovisnosti ako slijedi praktična pravila koja mu se nude.

Jedno od prvih ovih pravila sada se može zaodjenuti u sljedeće riječi jezika: 'Stvorite trenutke unutarnjeg mira i u tim trenucima naučite razlikovati bitno od nebitnog'. - Ovdje se kaže da ovo praktično pravilo ovako glasi u 'riječima jezika'. Izvorno su sva pravila i učenja znanosti duha dana na simboličkom znakovnom jeziku. I svatko tko želi upoznati njihovo puno značenje mora prvo razumjeti ovaj simbolički jezik. Ovo razumijevanje ovisi o tome je li dotična osoba već napravila prve korake u okultnoj znanosti. Ali koraci se mogu poduzeti pažljivo promatrajući pravila koja su ovdje dana. Put je otvoren svakome tko ima iskrenu volju.

Gornje pravilo u vezi s trenucima unutarnjeg mira je jednostavno. I lako ga je pratiti. Ali ono vodi do cilja samo ako se s njime postupa jednako ozbiljno i strogo koliko je i jednostavno. - Bez daljnjega treba stoga i ovdje reći kako se tog pravila treba držati.

Okultni učenik mora se nakratko isključiti iz svog svakodnevnog života kako bi bio okupiran nečim sasvim drugačijim od predmeta svoje svakodnevne okupacije. I priroda njegova interesa mora također biti sasvim drugačija od one kojom ispunjava ostatak dana. Ali to ne treba shvatiti kao da ono što postiže u ovo posebno vrijeme nema nikakve veze sa sadržajem njegovog svakodnevnog rada. Naprotiv: onaj tko na pravi način traži ovakve odvojene trenutke ubrzo će primijetiti da tek kroz njih dobiva punu snagu za svoj svakodnevni zadatak. Ne treba vjerovati ni da poštivanje ovog pravila može oduzeti vrijeme od njegovih dužnosti. Ako netko baš i nema više vremena na raspolaganju, dovoljno je pet minuta dnevno. Ovisi kako se koristi tih pet minuta.

Za to vrijeme čovjek bi se trebao potpuno otrgnuti od svoje svakodnevice. Njegove misli i osjećaji trebali bi imati drugačiju boju nego inače. Njegove radosti, njegove tuge, njegovi doživljaji, njegova djela, prolaze ispred njegove duše. I trebao bi se postaviti tako da sve što doživljava gleda s višeg stajališta. Zamislite samo kako se u običnom životu gleda na ono što je drugi iskusio ili učinio vrlo drugačije nego na ono što je sam iskusio ili učinio. Drugačije ne može biti. Jer ste protkani onim što sami doživljavate i činite; iskustvo ili djelo drugoga samo gledate. Ono čemu treba težiti u izoliranim trenucima jest gledati na vlastita iskustva i postupke kao da ih nije sam

doživio, već kao da ih je doživio i učinio netko drugi. Zamislite samo: netko je doživio težak udarac sudbine. Koliko se razlikuje njegov odnos kada je suočen sa sličnim udarcem kod svojih bližnjih? To nitko ne može smatrati neopravdanim. To je ljudska priroda. A slično kao u takvim izvanrednim slučajevima, tako je i u svakodnevnim životnim stvarima. Okultni učenik mora tražiti snagu da se u određenim trenucima suoči sa samim sobom kao sa strancem. Mora se suočiti sa sobom unutarnjim mirom suca. Ako to postignete, onda se vaša vlastita iskustva pokazuju u novom svijetlu. Dokle god je čovjek utkan u njih, dokle god stoji u njima, vezan je za ono nebitno koliko i za ono bitno. Dođe li se do gledanja s unutarnjim mirom, onda se bitno odvaja od nebitnog. Tuga i radost, svaka misao, svaka odluka, izgleda drugačije kada se ovako suočite sa sobom. - Kao da je netko cijeli dan ostao na jednom mjestu, i ono najmanje vidio jednako blizu kao i najveće; onda se navečer popnemo na susjedno brdo i odjednom gledamo na cijelo mjesto. Dijelovi ovog mjesta pojavljuju se u drugačijim međusobnim odnosima nego kada ste unutra. To neće i ne treba uspjeti u odnosu na trenutna iskustva sudbine; učenik duhovnog života mora težiti tome u odnosu na ona već duže protekla. - Vrijednost takve unutarnje, smirene introspekcije puno manje ovisi o onome što čovjek gleda nego u pronalaženju snage u sebi da razvije takvu unutarnju smirenost.

Jer svaki čovjek u svojoj nutrini nosi i neko više ljudsko biće uz svoje - možemo ga tako nazvati - svakodnevno ljudsko biće. Ovaj viši čovjek ostaje skriven dok se ne probudi. I svatko može probuditi to ljudsko biće u sebi. Ali sve dok se ovo više ljudsko biće ne probudi, više sposobnosti koje spavaju u svakom ljudskom biću, a koje vode do nadosjetilnog znanja, ostaju skrivene.

Sve dok osoba ne osjeti plod unutarnje smirenosti, mora reći sebi da mora nastaviti s ozbiljnim strogim poštivanjem navedenog pravila. Za svakoga tko to učini, doći će dan kada će biti duhovnog svijetla oko njega, kada će se oku otvoriti cijeli novi svijet kojeg u sebi nikada nije upoznao.

I time što počinje slijediti ovo pravilo, ništa se ne treba mijenjati u vanjskom životu okultnog učenika. Vršiti svoje dužnosti kao i prije; podnosi iste patnje i isprva doživljava iste radosti kao i prije. Time se nikako ne može otuđiti od 'života'. Da, može nastaviti ovaj 'život' potpunije tijekom dana, jer u svojim trenucima izolacije prisvaja sebi 'viši život'. Postupno će ovaj 'viši život' potvrditi svoj utjecaj na obični. Mir odvojenih trenutaka odraziti će se i na svakodnevni život. Cijela će osoba postati smirenija, dobit će sigurnost u svim svojim postupcima, neće je uzrujavati raznorazni incidenti. Napredujući tako, okultni će učenik postepeno, da tako kažemo, postajati sve više usmjeren prema sebi a manje vođen okolnostima i vanjskim utjecajima. Takva će osoba ubrzo shvatiti kakav su za nju izvor snage takvi odvojeni trenuci. Počet će se, ne ljutiti na stvari na koje se prije ljutio; bezbrojne stvari kojih se prije bojao prestaju ga plašiti. Stječe potpuno novi pogled na

život. Prije toga, možda je s oklijevanjem pristupio ovom ili onom zadatku. Rekao je sam sebi: O, nemam snage ovo učiniti onako kako bih želio. Sada više nema tu misao, već sasvim drugu. Sada kaže sam sebi: želim skupiti svu svoju snagu da svoj posao obavim što bolje. I potiskuje pomisao koja bi ga mogla učiniti plašljivim. Jer on zna da bi plašljivost mogla uzrokovati loše rezultate, da u svakom slučaju, ta bojažljivost ne može učiniti ništa da poboljša ono što mora učiniti. I tako, misao za mišlju ulazi u vidokrug okultnog učenika za život, koje su plodne i korisne za njegov život. One zauzimaju mjesto onih koje su mu bile smetnja, slabeći ga. Počinje upravljati svojim životnim brodom sigurnim, postojanim kursom unutar valova života, dok su ga prije ovi valovi bacali.

A takav mir i sigurnost djeluju i na cijelo ljudsko biće. Kroz to raste unutarnji čovjek. A s njim rastu i one unutarnje sposobnosti koje vode višim spoznajama. Jer kroz napredak koji je napravio u tom smjeru, okultni učenik postupno doseže točku u kojoj on sam odlučuje kako će dojmovi vanjskog svijeta utjecati na njega. Čuje, naprimjer, riječ kojim ga drugi želi povrijediti ili ozlovoljiti. Prije svog okultnog školovanja, također bi bio povrijeđen ili iznerviran. Budući da je stupio na stazu okultnog školovanja, on je u stanju ukloniti žalac prije nego riječ uđe u njegovu nutrinu. Ili drugi primjer. Osoba lako postaje nestrpljiva kada se od nje traži da pričeka. Ona ulazi na put tajnog učenika. U trenucima smirenosti toliko se prožima osjećajem uzaludnosti tolike nestrpljivosti da mu je od sada taj osjećaj odmah prisutan kad god iskusi nestrpljivost. Nestrpljenje koje je trebalo nastupiti nestaje, a vrijeme koje bi bilo potrošeno pod predodžbom nestrpljenja, možda će biti ispunjeno korisnim opažanjem koje se može napraviti dok čekate.

Treba samo shvatiti veličinu svega ovoga. Uzmite u obzir da je 'viši čovjek' u stalnom razvoju. No, sama opisana mirnoća i sigurnost mu omogućavaju razvoj u skladu s pravilima. Valovi vanjskog života lome unutarnjeg čovjeka sa svih strana, kad čovjek ne vlada ovim životom nego on njime. Takva je osoba poput biljke koja bi se trebala razviti u pukotini stijene. Zastaje dok joj se ne napravi mjesto. Nikakve vanjske sile ne mogu stvoriti prostor za unutarnje ljudsko biće. To može samo unutarnji mir koji stvara za svoju dušu. Vanjske okolnosti mogu promijeniti samo vanjske okolnosti; one nikada, baš nikada, ne mogu u njemu probuditi 'duhovnog čovjeka'. Okultni učenik mora u sebi roditi novo, više ljudsko biće.

Taj 'viši čovjek' tada postaje 'unutarnji vladar' koji sigurnom rukom vodi poslove vanjskog čovjeka. Sve dok vanjski čovjek ima prednost i vodstvo, ovaj 'unutarnji' je njegov rob i stoga ne može razviti svoje snage. Ako o nečem drugom osim o meni ovisi hoću li se naljutiti ili ne, onda još nisam gospodar svog jastva, ili - bolje rečeno - nisam našao 'vladara u sebi'. Moram u sebi razviti sposobnost da utisci vanjskog svijeta do mene dođu samo na

način koji sam odredim; tek tada mogu postati tajni učenik. - I samo u mjeri u kojoj okultni učenik ozbiljno traga za ovom moći, može postići svoj cilj. Nije važno koliko daleko stignete u određenom vremenu; već isključivo koliko se ozbiljno to traži. Bilo je mnogo onih koji su se borili godinama, a da nisu primijetili nikakav zamjetni napredak; ali mnogi od onih koji nisu očajavali nego ostali nepokolebljivi tada su iznenada ostvarili 'unutarnju pobjedu'.

Zasigurno je u mnogim situacijama u životu potrebna velika snaga za stvaranje trenutaka unutarnjeg mira. Ali što je veća snaga potrebna, to je značajnije ono što se postiže. U okultnom školovanju sve ovisi o tome da se u svim svojim postupcima i djelima znate energično suočiti sa samim sobom, s unutarnjom istinom i bezrezervnom iskrenošću, kao potpuni stranac.

Ali samo jednu stranu unutarnje aktivnosti okultnog učenika karakterizira ovo rođenje vlastitog višeg čovjeka. Tome treba dodati još nešto. Jer ako se čovjek suoči sa samim sobom kao strancem, on još uvijek promišlja samo sebe; on gleda na ona iskustva i radnje s kojima je odrastao kao rezultat svoje posebne situacije u životu. Mora ići dalje od toga. Mora se uzdići do nečega čisto ljudskog što više nema nikakve veze s njegovom konkretnom situacijom. Mora prijeći na razmatranje onih stvari koje bi ga se ticale kao ljudskog bića, čak i ako bi živio u potpuno drugačijim okolnostima, u potpuno drugačijoj situaciji. Kao rezultat toga, u njemu oživljava nešto što nadilazi osobno. On usmjerava svoj pogled u svjetove više od onih s kojima ga spaja svakodnevnica, i time čovjek počinje osjećati, doživljavati da pripada takvim višim svjetovima. To su svjetovi o kojima mu njegova osjetila, njegova svakodnevna okupiranost, ne mogu ništa reći. Tek tada središte svog bića premješta u svoje unutarnje biće. U sebi sluša glasove koji mu govore u trenucima mira; njeguje unutarnji kontakt s duhovnim svijetom. Udaljen je od svakodnevnog života. Za njega je utihnula buka svakodnevica. Oko njega je postalo tiho. Odbacuje sve oko sebe; da, i odbija sve što ga izvana podsjeća na takve utiske. Mirna unutarnja kontemplacija, dijalog s čisto duhovnim svijetom ispunjava njegovu dušu. - Takva tiha kontemplacija mora postati prirodna životna potreba okultnog učenika. Isprva je potpuno uronjen u svijet misli. Mora razviti živi osjećaj za ovu tihu misaonu aktivnost. Mora naučiti voljeti ono što duh ulijeva u njega. Ubrzo taj svijet misli prestaje osjećati kao nešto manje stvarno od svakodnevnih stvari koje ga okružuju. Počinje se baviti svojim mislima kao stvarima u prostoru. I tada se bliži trenutak kada ono što mu se u tišini unutarnjeg rada misli otkriva, to počinje osjećati kao mnogo više, mnogo stvarnije od stvari u prostoru. On doživljava da je u ovom svijetu misli izražen život. On vidi da u njegovim mislima ne oživljavaju puke sjenovite slike, već da mu kroz njih govore skrivena bića. On hvata, kako mu se iz tišine nešto obraća. Prije mu je zvuk dolazio samo kroz uho; sada zvuči kroz njegovu dušu. Otvorio mu se unutarnji govor - unutarnja riječ. Okultni učenik osjeća se izuzetno sretno kada prvu put doživi ovaj trenutak.

Unutarnje svjetlo prelijeva se na cijeli vanjski svijet. Za njega počinje drugi život. Kroz njega se izlijeva struja božanskog, blagoslovljenog svijeta.

Takav život duše u mislima, koji se sve više širi na život u duhovnom biću, to je ono što gnoza, znanost duha, naziva meditacija (kontemplativno razmišljanje). Ta meditacija je sredstvo za postizanje nadosjetilnog znanja. - Ali okultni učenik u takvim trenucima ne bi se trebao utopiti u osjećaje. Ne bi u duši trebao imati nejasne osjećaje. To bi ga samo spriječilo da dođe do pravog duhovnog znanja. Njegove misli trebaju biti jasne, oštre, odlučne. Za to će pronaći temelj ako slijepo ne slijedi misli koje mu se javljaju u umu. Umjesto toga, trebao bi se prožeti uzvišenim mislima koje su napredni ljudi koji su već bili zahvaćeni duhom mislili u takvim trenucima. Za polazište bi trebao uzeti spise koji su i sami proizašli iz takvog otkrivenja u meditaciji. Okultni student takve će spise pronaći u mističnoj, gnostičkoj, duhovno-znanstvenoj literaturi današnjice. Tada će naći i materijal za meditaciju. Sami tragatelji za duhom su u takvim spisima postavili misli božanske znanosti; duh je preko svojih glasnika dopustio da se to objavi svijetu.

Takvom meditacijom u okultnom se učeniku odvija potpuna transformacija. Počinje stvarati potpuno nove ideje o stvarnosti. Sve stvari za njega dobivaju drugu vrijednost. Stalno iznova se mora ponavljati: okultni učenik ne postaje manje svjetovna osoba kroz takvu promjenu. Ni u kojem slučaju neće biti otuđen od svojih svakodnevnih obveza. Zato što nauči da je najmanja radnja koju mora izvršiti, najmanje iskustvo koje mu se predstavlja, povezano s velikim svjetskim bićima i svjetskim događajima. Ako mu ta veza postane jasnija kroz njegove kontemplativne trenutke, tada s novom, većom energijom kreće u svoju svakodnevnu sferu aktivnosti. Jer sada zna: ono što radi, što trpi, to radi i trpi iz velikog, duhovnog konteksta. Snaga za život, ne umor, izvire iz meditacije.

Okultni učenik ide kroz život sigurnim korakom. Što god da mu donese, on hoda uspravno. Prije nije znao zašto radi, zašto pati: sada to zna. Jasno je da takve aktivnosti meditacije vode do boljih rezultata kada se provode pod vodstvom iskusnih ljudi. Onih koji znaju kako najbolje napraviti stvari. Pa tražite savjete, upute takvih ljudi. Na taj se način doista ne gubi sloboda. Ono što inače može biti samo nesigurno pipanje, uz takvo vođenje postaje svrhovit rad. Oni koji se obraćaju onima koji imaju znanja i iskustva u tom smjeru, nikada neće kucati uzalud. Svjestan je da ne traži ništa drugo do savjet prijatelja, a ne nadmoć nekoga tko želi vladati. Uvijek će se pokazati da su oni koji stvarno znaju najskromniji ljudi, i da od njih ništa nije dalje od onoga što ljudi nazivaju žudnjom za moći.

Tko se kroz meditaciju uzdigne do onoga što povezuje čovjeka s duhom, počinje oživljavati ono što je u njemu vječno, što nije ograničeno rođenjem i smrću. U takvu vječnost mogu sumnjati samo oni koji to nisu sami iskusili. Dakle, meditacija je put koji čovjeka vodi do spoznaje, do sagledavanja

njegove vječne, neuništive suštine. Samo preko nje čovjek može doći do takvog gledanja. Gnoza, znanost duha, govori o vječnosti ove esencije, o reinkarnaciji iste. Često se postavlja pitanje, zašto čovjek ne zna ništa o svojim iskustvima koja leže izvan rođenja i smrti? Ali nije to ono što treba pitati. Nego: kako se dolazi do takvog znanja? U ispravnoj meditaciji put se otvara. Kroz nju oživljava sjećanje na iskustva koja leže izvan rođenja i smrti. Svatko može steći ovo znanje; u svakome leži sposobnost da sam sebe prepozna, da sam vidi što je to što istinski misticizam, znanost duha, antropozofija i gnoza uče. Samo mora odabrati pravo sredstvo. Samo biće koje ima uši i oči može opažati boje zvukove i boje. Čak ni oko ne može ništa uočiti ako nedostaje svjetlost koja stvari čini vidljivima. U tajnoj znanosti daju se sredstva za razvoj duhovnih ušiju i očiju i paljenje duhovnog svijetla. Sredstva duhovne obuke mogu se opisati kao da imaju tri razine: (1) Priprema. Razvija duhovna osjetila. (2) Prosvjetljenje. Pali duhovno svijetlo. (3) Inicijacija. Otvara odnos s višim bićima duha.

Stupnjevi inicijacije

Sljedeće informacije dio su duhovnog treninga čije će ime i priroda postati jasni svakome tko ih ispravno koristi. Odnose se na tri stupnja kroz koje škola duhovnog života vodi do određenog stupnja inicijacije. Ali ovdje će se naći samo onoliko objašnjenja koliko se može javno dati. To su naznake izvučene iz mnogo dubljeg, intimnijeg učenja. U samom ezoteričnom treningu slijedi se vrlo specifičan slijed učenja. Određene aktivnosti služe za dovođenje ljudske duše u svjesni kontakt s duhovnim svijetom. Te su vježbe povezane s onim o čemu će se izvijestiti u nastavku, kao što su lekcije koje netko dobije u višoj, strogo reguliranoj školi, s podukom koja se povremeno daje u pripremnoj školi. Ali ozbiljna i ustrajna potraga za onim što je ovdje predloženo može dovesti do pravog ezoteričnog treninga. No, nestrpljivo pokušavati, bez ozbiljnosti i ustrajnosti, ne vodi ničemu. - Tajno proučavanje može biti uspješno samo ako se od početka pridržava onoga što je već rečeno i na temelju toga napreduje.

Stadiji koji gore navedena tradicija daje su sljedeći: 1. Priprema, 2. Prosvjetljenje, 3. Inicijacija. Nije apsolutno nužno da ova tri stupnja slijede jedan za drugim na način da se prvi u potpunosti prođe prije drugog, a ovaj prije trećeg. Prosvjetljenje, čak i inicijacija, može se postići u odnosu na određene stvari, dok ste u odnosu na druge još uvijek u procesu pripreme. Međutim, morat ćete provesti neko vrijeme u pripremi prije nego što prosvjetljenje može uopće započeti. I barem će neke stvari zahtijevati prosvjetljenje, ako će započeti inicijacija. Međutim, u opisu, tri faze moraju slijediti jedna za drugom radi jednostavnosti.

1. Priprema

Priprema se sastoji u vrlo specifičnom njegovanju života misli i osjećaja. Kroz to njegovanje, duševno i duhovno tijelo su obdareni višim osjetilnim alatima i organima za aktivnost, baš kao što su prirodne sile opremile fizičko tijelo organima napravljenim od nediferencirane žive materije.

Početak mora biti usmjeravanjem pažnje duše na određena zbivanja oko nas. Takvi procesi su nicanje, rast i bujanje života s jedne strane, te sve pojave vezane uz uvenuće, odumiranje, s druge strane. Kamo god čovjek okrene pogled, ti procesi su prisutni u isto vrijeme. I također, posvuda prirodno izazivaju osjećaje i misli kod ljudi. No, u normalnim okolnostima čovjek se nedovoljno prepušta tim osjećajima i mislima. Za to prebrzo juri s

jednog dojma na drugi. Stvar je u tome da svjesno usmjerava svoju pozornost na te činjenice. Gdje god opazi cvjetanje i napredovanje neke specifične vrste, mora odagnati sve ostalo iz svoje duše i nakratko se prepustiti ovom jedinom dojmu. Ubrzo će se uvjeriti da osjećaj, koji bi u takvom slučaju prije samo preletio njegovom dušom, da buja, poprima snažan i energičan oblik. Zatim mora smireno dopustiti da taj oblik osjećaja odjekne u njemu. Mora u sebi ostati vrlo miran. Mora se odvojiti od ostatka vanjskog svijeta i sam slijediti ono što njegova duša govori o činjenici procvata i napredovanja.

Pritom ne treba misliti da će se daleko stići ako otupi svoj osjetila za svijet. Prvo sagledajte stvari što je moguće živopisnije i preciznije. Tek tada se prepustite osjećaju koji oživljava u vašoj duši, nadolazećoj misli. Ono što je bitno je da posvetite pažnju i jednom i drugom, u potpunoj unutarnjoj ravnoteži. Ako pronađete potreban mir i posvetite se onome što se budi u vašoj duši, tada ćete nakon određenog vremena doživjeti sljedeće. Vidjet ćete kako se u vama pojavljuju nove vrste osjećaja i misli koje prije niste poznavali. Što se češće na ovaj način skrene pažnja na nešto što raste, cvjeta i napreduje, pa naizmjenično na nešto što vene, umire, to će ti osjećaji biti življi. A iz osjećaja i misli, koje na taj način nastaju, izgrađuju se vidoviti organi, kao što se oči i uši fizičkog tijela izgrađuju iz žive materije putem prirodnih sila. Vrlo specifičan oblik osjećaja povezan je s rastom i nastajanjem; još je jedan vrlo specifičan s uvenućem i umiranjem. Ali samo ako se ti osjećaji njeguju na opisani način. Moguće je približno točno opisati kakvi su to osjećaji. Svatko može steći potpunu predodžbu o tome prolazeći kroz ta unutarnja iskustva. Svatko tko je često skretao pozornost na proces nastajanja, napredovanja, cvjetanja, osjetit će nešto izdaleka slično osjećaju pri izlasku Sunca. A proces uvenuća i umiranja rezultirat će iskustvom koje se na isti način može usporediti s polaganim usponom Mjeseca u vidno polje. Ova dva osjećaja su dvije sile koje, uz odgovarajuću njegu i obuku, dovode do najznačajnijih duhovnih učinaka. Onima koji se uvijek iznova promišljeno i namjerno prepuštaju takvim osjećajima otvara se novi svijet. Pred njim počinje svitati svijet duše, takozvani astralni plan. Za njega rast i propadanje više ne ostaju činjenice koje ostavljaju nejasne dojmove kao prije. Umjesto toga, oblikuju se u duhovne linije i figure o kojima prije nije imao pojma. I ove linije i figure također imaju različite oblike za različite pojave. Rascvjetani cvijet pred njegovu dušu dočarava sasvim specifičnu figuru, kao i životinja koja raste ili drvo koje umire. Svijet duše (astralni plan) polako se širi pred njim. U ovim linijama i figurama nema ničeg proizvoljnog. Dva okultna učenika koja su na odgovarajućoj razini obuke uvijek će vidjeti iste linije i figure u istom procesu. Kao što dvoje ljudi s ispravnim vidom vidi okrugli stol kao okrugli, a ne da ga jedan vidi kao okrugao a drugi kao četvrtast, tako se isti duhovni oblik pojavljuje dvjema dušama kada gledaju cvijet u cvatu. - Kao što se oblici biljaka i životinja opisuju u običnoj prirodnoj

povijesti, tako stručnjak za okultnu znanost opisuje ili crta duhovne oblike procesa rasta i umiranja prema rodovima i vrstama.

Kada je učenik toliko daleko da može vidjeti takve duhovne oblike pojava, koje se također pokazuju fizički njegovom vanjskom pogledu: onda on također neće biti daleko od razine da vidi stvari koje nemaju fizički egzistenciju, koje stoga moraju ostati potpuno skrivene (okultne) od onih koji nisu primili upute o tajnoj doktrini.

Treba naglasiti da se okultni istraživač nikada ne bi trebao izgubiti u špekulacijama o tome što ova ili ona stvar znači. Takvim intelektualiziranjem samo sebe skreće s pravoga puta. Trebao bi promatrati osjetilni svijet zdravim osjetilima, s oštrom moći zapažanja i onda se prepustiti svojim osjećajima. Što same stvari znače, ne bi trebao pokušavati shvatiti špekulativnim umom, već neka mu stvari same kažu. [Treba napomenuti da je umjetnički osjećaj, zajedno s tihom, samoživom prirodom, najbolji preduvjet za razvoj duhovnih sposobnosti. Taj osjećaj prodire kroz površinu stvari tako dopire do njihovih tajni.]

Druga stvar koja je važna je ono što okultna znanost naziva orijentacijom u višim svjetovima. Do toga se dolazi tako da se postane svjestan da su osjećaji i misli stvarne činjenice, kao što su stolovi i stolice u fizičkom svijetu osjetila. U svijetu duše i u svijetu misli, osjećaji i misli djeluju jedni na druge, baš kao što to čine osjetilne stvari u fizičkom svijetu. Osim ako osoba nije na živ način prožeta tom sviješću, neće vjerovati da pogrešna misao koju ima može biti jednako razorna za druge misli koje oživljavaju misaoni prostor, kao i sačma ispaljena naslijepo u fizičke objekte koje pogađa. Takva osoba si možda nikada neće dopustiti da počini fizički vidljivu radnju koju smatra besmislenom. Međutim, neće bježati od njegovanja pogrešnih misli ili osjećaja. Zato što mu se čine bezopasnima za ostatak svijeta. Međutim, čovjek može napredovati u okultnoj znanosti samo ako pazi na svoje misli i osjećaje kao što pazi na svoje korake u fizičkom svijetu. Kad osoba vidi zid, ne pokušava protrčati kroz njega; usmjerava korake postrance. Prilagođava se zakonima fizičkog puta. Takvi se zakoni sada primjenjuju i na svijet osjećaja i misli. Oni se jednostavno ne mogu ljudima nametnuti izvana. Moraju poteći iz života same duše. To se postiže tako da sebi zabranite da u bilo kojem trenutku njegujete pogrešne osjećaje i misli. Sva proizvoljna mišljenja, sve razigrane fantazije, svi nasumično navirući i opadajući osjećaji moraju tijekom tog vremena biti zabranjeni. Time ne gubimo osjećaje. Uskoro ćete vidjeti da postajete bogati osjećajima, kreativni u pravoj fantaziji, ali tek kada na ovaj način uredite svoje unutarnje biće. Značajni osjećaji i plodonosne misli zauzimaju mjesto sitne emocionalnosti i razigranog povezivanja ideja. A ti osjećaji navode ga da se orijentira u duhovnom svijetu. On dolazi u ispravan odnos prema stvarima duhovnog svijeta. Za njega je to vrlo specifičan učinak. Kao fizičko ljudsko biće snalazi

se između fizičkih stvari, a sada ga njegov put vodi između rasta i umiranja, koje upoznaje na gore opisanom putu. S jedne strane prati sve procese rasta i bujanja, a s druge uvenuća i propadanja, na način nužan za svoj i boljitak svijeta.

Okultni učenik mora posvetiti daljnu brigu svijetu zvuka. Razlikujte zvuk koji proizvodi ono što se naziva neživim (tijelo koje pada, zvono ili glazbeni instrument) i zvuk koji proizvodi nešto živo (životinja ili čovjek). Tko čuje zvono, zamijetiti će zvuk i pridati mu ugodan osjećaj; tko čuje krik životinje, osim tog osjećaja, u zvuku će osjetiti i objavu unutarnjeg doživljaja životinje, užitka ili boli. Potonju vrstu tonova okultni učenik mora koristiti. Svoju punu pažnju mora usmjeriti na zvuk koji mu objavljuje nešto što se nalazi izvan njegove vlastite duše. I trebao bi uroniti u to što mu je strano. Svoj osjećaj mora intimno povezati s boli ili zadovoljstvom koje mu najavljuje zvuk. On treba zanemariti kakav je zvuk za njega, je li ugodan ili neugodan; njegova duša treba biti ispunjena samo onim što se događa u biću iz kojeg dolazi zvuk. Samo onaj tko radi takve vježbe na planiran i promišljen način time će steći sposobnost, da tako kažemo, teći zajedno s bićem iz kojeg zvuk izvire. Glazbeno osjetljivoj osobi bit će lakše voditi brigu o svom životu osjećaja nego nemuzikalnoj osobi. Ali nitko ne bi trebao vjerovati da glazbeni smisao zamjenjuje ovu unutarnju aktivnost. Okultni učenik na taj način mora naučiti osjećati u odnosu na cijelu prirodu. I kao rezultat toga, nova dispozicija ulijeva se u svijet osjećaja i misli. Čitava priroda svojim odzvanjanjem počinje čovjeku šaputati tajne. Ono što je prije njegovoj duši bio nerazumljiv zvuk, postaje smisleni jezik prirode. I dok je prije čuo samo zvuk, kada je zazvučalo takozvano beživotno, sada čuje novi jezik duše. Uznapređuje li u takvom njegovanju svojih osjećaja, uskoro postaje svjestan da može čuti ono što prije nije ni slutio. Počinje čuti dušom.

Ovome treba dodati još nešto da bi se dosegao vrh koji se može dosegnuti na ovom području. - Ono što je posebno važno za obuku okultnog učenika je način na koji sluša druge ljude kako govore. Mora se naviknuti da to čini na takav način da njegova vlastita nutrina bude potpuno tiha. Ako netko izrazi mišljenje, a drugi sluša, opći osjećaj odobravanja ili neslaganja probudit će se u potonjem. Mnogi će se ljudi vjerojatno također osjetiti i ponukani odmah izraziti svoje mišljenje koje se slaže, a posebno ako proturječi. Okultni učenik mora ušutkati svako takvo slaganje i sva proturječenja. Nije neophodno da on odjednom mijenja svoj način života na način da stalno nastoji postići takvu unutarnju, temeljitu tišinu. Morat će to početi činiti u pojedinačnim slučajevima koje namjerno odabere. Tada će se, polako i postupno, kao sam od sebe, potpuno novi način slušanja uvući u njegove navike. - U duhovnom istraživanju to se prakticira planski. Učenik se osjeća obveznim, kao vježbu, u određenim trenucima saslušati kontradiktorne misli i pritom potpuno utišati svako pristajanje, a pogotovo svako omalovažavanje prosudbe. Važno je ušutkati ne samo sve intelektualne prosudbe, već i sve

osjećaje nezadovoljstva, odbacivanja ili odobravanja. Učenik osobito mora pažljivo promatrati nisu li takvi osjećaji prisutni, ako ne na površini, ono barem u intimnim dubinama duše. Mora, naprimjer, potisnuti svaki osjećaj nadmoći kada sluša riječi ljudi koji su u nekom pogledu daleko ispod njega. - Svima je korisno slušati djecu na ovaj način. Čak i najmudriji mogu neizmjereno mnogo naučiti od djece. - Tako se čovjek tjera da nesebično sluša riječi drugoga, uz potpuno eliminiranje vlastite osobe, mišljenja i osjećaja. Ako tako prakticira nekritičko slušanje, čak i kada se iznosi sasvim suprotno mišljenje, kada se pred njim događa 'beznadna pogreška', postupno se uči potpuno stopiti s bićem drugoga, potpuno se zadubiti. Zatim kroz riječi osluškuje dušu drugoga. Kontinuiranim ovakvim vježbanjem zvuk postaje pravo sredstvo za percepciju duše i duha. Međutim, to uključuje i najstrožu disciplinu. Ali to vodi visokom cilju. Jer kada se ove vježbe prakticiraju zajedno s ostalima koje su dane u vezi sa zvukom u prirodi, u duši se javlja novo osjetilo zvuka. Ona postaje sposobna opažati manifestacije iz duhovne oblasti koje ne nalaze izraz u vanjskim zvukovima koji su opazivi fizičkom uhu. Budi se percepcija 'unutarnje riječi'. Istine iz duhovnog svijeta postupno se otkrivaju okultnom učeniku. Govor čuje na duhovan način. [Samo onome koji nesebičnim slušanjem može to stvarno iznutra apsorbirati, tiho, bez miješanja bilo kakvog osobnog mišljenja ili osjećaja, viša bića o kojima je riječ u okultnoj znanosti mogu se obraćati. Sve dok se nabacuje bilo kakvo mišljenje, bilo kakav osjećaj, bića duhovnog svijeta ostaju tiha.] - Do svih viših istina se dolazi takvim 'unutarnjim govorom'. Ono što se može čuti iz usta pravog tajnog istraživača, on je tako doznao. Ali to ne znači da se nije potrebno baviti ezoterijskim spisima prije nego se na takav način može čuti 'unutarnji govor'. Naprotiv: čitanje takvih spisa, slušanje učenja tajnog istraživača i sami su načini stjecanja vlastitog znanja. Svaka rečenica okultne znanosti koju čovjek čuje prikladna je za usmjeravanje uma kamo mora ići ako duša želi doživjeti istinski napredak. Uz sve što je rečeno, mora se revno proučavati ono što tajni istraživači priopćuju svijetu. Uz svu tajnu obuku, takvo proučavanje je dio pripreme. A tko bi se htio poslužiti drugim sredstvima, ne bi ništa postigao ako ne bi upijao učenja tajnih istraživača. Jer budući da ta učenja dolaze od žive 'unutarnje riječi', izvučena su iz 'živog iskaza', ona sama imaju duhovni život. To nisu samo riječi. To su žive snage. I dok slušate riječi okultnog učenjaka, dok čitate knjigu koja proizlazi iz stvarnog unutarnjeg iskustva, u vašoj duši djeluju sile koje vas čine vidovitim, kao što su vam sile prirode oblikovale oči i uši iz žive materije.

2. Prosvjetljenje

Prosvjetljenje počinje od vrlo jednostavnih procesa. I ovdje je riječ o razvijanju određenih osjećaja i misli koje leže uspavane u svakom čovjeku i

koje treba probuditi. Samo oni koji kroz jednostavne procese prolaze s punim strpljenjem, rigorozno i ustrajno, mogu doći do percepcije unutarnjih svjetlosnih pojava. Prvi korak nastaje promatranjem različitih prirodnih bića na određeni način, npr: prozirnog, lijepo oblikovanog kamena (kristala), biljke i životinje. Prvo pokušajte svu svoju sposobnost usmjeriti na usporedbu kamena sa životinjom, na sljedeći način. Misli koje se ovdje iznose moraju proći kroz dušu, praćene živim osjećajima. I nikakva druga misao, nikakav drugi osjećaj, ne smije ometati intenzivnu pažljivu kontemplaciju. Čovjek sebi kaže: 'Kamen ima oblik; životinja također ima oblik. Kamen ostaje miran na svom mjestu. Životinja mijenja mjesto. Nagon (želja), ono je što uzrokuje da životinja promjeni svoje mjesto. A instinktima kao što je taj, služi i oblik životinje. Njeni organi, njeni alati dizajnirani su prema tim instinktima. Oblik kamena nije formiran u skladu sa željama, već silama bez želje. [Ovdje spomenuta činjenica, u mjeri u kojoj se odnosi na promatranje kristala, izvrnuta je na razne načine od strane onih koji su za nju čuli samo na vanjski (egzoteričan) način, što je dovelo do praksi kao što je 'promatranje kristala' i slično. Takve manipulacije temelje se na nesporazumima. Opisane su u mnogim knjigama. Ali to nikada nije predmet pravog (ezoteričnog) tajnog učenja.] - Ako se čovjek intenzivno udubi u te misli i pritom zaneseno promatra kamen i životinju: tada u duši ožive dvije potpuno različite vrste osjećaja. Jedna vrsta osjećaja teče iz kamena, druga vrsta iz životinje, u našu dušu. Stvar vjerojatno neće uspjeti u početku, ali malo po malo, uz stvarno strpljivu praksu, ti će se osjećaji javiti. Samo treba vježbati stalno iznova. U početku su osjećaji prisutni samo dok traje promatranje, kasnije se nastavljaju. I onda postanu nešto što ostaje živo u duši. Čovjek tada samo treba razmisliti: ta se dva osjećaja uvijek javljaju, čak i bez gledanja u vanjski objekt. - Iz tih osjećaja i misli povezanih s njima nastaju organi vidovitosti. - Ako se zatim u razmatranje doda biljka, primijetit će se da se osjećaj koji iz nje proizlazi, po svojoj prirodi i stupnju, nalazi u sredini između onoga koji proizlazi iz kamena i onoga koji proizlazi iz životinje. Organi koji nastaju na ovaj način su oči duha. Uz njih se postupno uči vidjeti nešto poput duše i duhovnih boja. Sve dok ste stekli samo ono što je opisano kao 'priprema', duhovni svijet, sa svojim linijama i oblicima, ostaje nejasan; kroz prosvjetljenje postaje svijetao. - I ovdje se mora primijetiti da riječi 'tamno' i 'svijetlo' i drugi korišteni izrazi samo grubo izražavaju ono što se misli. Ali ako želite koristiti zajednički jezik, ništa drugo nije moguće. Ovaj jezik je stvoren samo za fizičke uvjete. - Okultna znanost ono što izvire iz kamena za organ vidovitosti, označava kao 'plavo' ili 'plavo-crveno'. Ono iz životinje percipira kao 'crveno' ili 'crveno-žuto'. Zapravo, boje koje se tamo vide su 'duhovne vrste'. Boja koja izlazi iz biljke je 'zelena', koja postupno prelazi u svijetlu, etersko ružičastu. Biljka je ono prirodno biće koje u višim svjetovima u određenom pogledu nalikuje svom sastavu u fizičkom svijetu. Ali to nije slučaj s kamenom i životinjom. - Sada mora biti jasno da gore spomenute boje samo označavaju glavne nijanse carstva kamenja, biljaka i životinja. U

stvarnosti postoje sve vrste među-nijansi. Svaki kamen, svaka biljka, svaka životinja, ima svoju vrlo specifičnu nijansu boje. Tu su i bića viših svjetova, koja se nikad fizički ne utjelovljuju, sa svojim često divnim, često užasnim bojama. Doista, bogatstvo boja u ovim višim svjetovima nemjerljivo je veće nego u fizičkom svijetu.

Jednom kada je čovjek stekao sposobnost gledanja 'duhovnim očima', prije ili kasnije susreće se s višim, a u nekim slučajevima i bićima nižim od čovjeka, koja nikada ne ulaze u fizičku stvarnost.

Ako je čovjek dogurao do ovdje opisanog, otvoreni su mu putevi za mnoge stvari. Ali nikome nije preporučljivo ići dalje bez pažljivog razmatranja onoga što je duhovni istraživač rekao ili na drugi način priopćio. I za ono što je rečeno, poštivanje i pažnja koja se tome pridaje je najbolja vodilja. Usput, ako čovjek ima snage i ustrajnosti da dođe daleko onoliko koliko to odgovara navedenim elementarnim stupnjevima prosvjetljenja, onda će sigurno također tražiti i pronaći pravo vodstvo.

No, oprez je nužan u svim okolnostima, a tko ga ne želi primijeniti, neka se suzdrži od svih koraka u okultnoj znanosti. Neophodno je da čovjek koji postane okultni učenik, ne izgubi ništa od svojih kvaliteta plemenitog, dobrog čovjeka, koji je prijemčiv za sve što je fizički stvarno. Naprotiv, on mora neprestano povećavati svoju moralnu snagu, svoju unutarnju čistoću, svoju moć zapažanja tijekom okultnog školovanja. Da spomenemo jednu stvar: tijekom elementarnih praksi prosvjetljenja, okultni učenik mora paziti da stalno povećava svoje suosjećanje prema ljudskom i životinjskom svijetu, i svoj osjećaj za ljepotu prirode. Ako o tome ne vodi računa, vježbe stalno otupljuju taj osjećaj i smisao. Srce bi postalo tvrdo, um tup. A to bi moralo dovesti do opasnih rezultata.

Kako se prosvjetljenje razvija kada se, u smislu gornjih vježbi, kada se čovjek preko kamena, biljaka i životinja, popne do čovjeka, i kako se nakon prosvjetljenja sjedinjenje duše s duhovnim svijetom događa u svim okolnostima i vodi do inicijacije: o tome će biti riječi u sljedećim poglavljima, koliko god to bude moguće.

U naše vrijeme mnogi ljudi traže put do okultne znanosti. Na mnoge načine to se radi; i isprobavaju se mnogi opasni, čak prijekorni postupci. Stoga, oni koji misle da znaju nešto istinito o ovim stvarima trebaju drugima dati priliku da nauče nešto o ezoteričnoj obuci. Ovdje se daje samo onoliko koliko odgovara takvoj mogućnosti. Neophodno je znati nešto od istine, da se ne bi griješilo i učinilo veliku štetu. Ovdje zacrtani putevi nikome ne mogu naškoditi, ako se ne forsiraju. Treba obratiti pažnju samo na jednu stvar: nitko ne smije takvim vježbama posvetiti više vremena i energije nego što mu je dostupno prema njegovom položaju u životu, prema njegovim dužnostima. Nikome nije dopušteno trenutno mijenjati bilo što u svojim vanjskim

životnim uvjetima na tajnom putu. Ako želite prave rezultate, morate imati strpljenja; čovjek mora moći stati nakon nekoliko minuta vježbe i smireno se posvetiti svom dnevnom poslu. I ništa ne smije ometati svakodnevni rad od razmišljanja o vježbama. Svatko tko nije naučio čekati u najvišem i najboljem smislu nije prikladan kao tajni učenik i nikada neće postići rezultate koji imaju značajniju vrijednost.

Kontrola misli i osjećaja

Ako netko traži put do okultne znanosti na način opisan u prethodnom poglavlju, tada ne bi smio propustiti da ojača, i tijekom cijelog rada ima prisutnu jednu misao. Uvijek mora imati na umu da je nakon nekog vremena mogao znatno napredovati, a da se to nije pokazalo na način na koji je očekivao. Tko o tome ne razmišlja, lako će izgubiti upornost i nakon kratkog vremena odustati od svih pokušaja. Moći i sposobnosti koje čovjek treba razviti u početku su vrlo delikatne prirode. A njihova suština je nešto sasvim drugo od onoga što je čovjek dosad zamišljao. Navikao se baviti samo fizičkim svijetom. Duhovno i duševno je izmicalo njegovom pogledu i njegovom poimanju. Stoga uopće ne čudi što on ne primjećuje odmah kada se u njemu razvijaju duševne i duhovne moći. - U tome leži mogućnost zabune za one koji krenu tajnim putem ne pridržavajući se iskustava koje su prikupili upućeni istraživači. Okultni istraživač zna za napredak koji je učenik napravio puno prije nego što ga on sam postane svjestan. On zna kako se razvijaju delikatne duhovne oči prije nego učenik išta zna o tome. A velik dio uputa okultnog istraživača sastoji se upravo u tome da do izražaja dođe ono što učeniku daje da ne izgubi samopouzdanje, strpljenje i ustrajnost, prije nego dođe do vlastite spoznaje o svom napretku. Onaj koji tajne poznaje, ne može svom učeniku dati ništa što već ne leži u njemu - na skriveni način. Može samo voditi do razvoja uspavanih sposobnosti. Ali ono što prenosi iz svojih iskustava, bit će potpora onima koji žele pronaći put iz tame u svijetlo.

Dosta njih napusti put okultne znanosti ubrzo nakon što stupe na njega, jer se njihov napredak ne primjećuje odmah. Pa čak i kad se pojave prva zamjetna viša iskustva, učenik ih često smatra iluzijama jer je imao potpuno drugačije ideje o tome što treba doživjeti. Pada duhom, jer, ili prva iskustva smatra bezvrijednim, ili mu se čine toliko beznačajnima, da ne misli da bi ga u dogledno vrijeme mogla dovesti do ičega značajnijeg. Ali hrabrost i samopouzdanje su dva svjetla koja se ne smiju ugasiti na putu okultne znanosti. Ako se ne možete natjerati da strpljivo nastavite s vježbom koja je očito neuspješna bezbroj puta, ne možete daleko stići.

Mnogo prije jasne percepcije napretka javlja se mutan osjećaj da smo na pravom putu. I o tom osjećaju se treba brinuti i njegovati ga. Jer može postati siguran vodič. Iznad svega, treba iskorijeniti uvjerenje da moraju postojati vrlo čudne, misteriozne aktivnosti kroz koje se postiže više znanje. Morate shvatiti da morate početi s osjećajima i mislima, s ljudima s kojima živite cijelo vrijeme, i da tim osjećajima i mislima jednostavno treba dati drugi smjer od onog na koji smo navikli. Prije svega recite sebi: najveće tajne kriju se u mom vlastitom svijetu osjećaja i misli: samo ih još nisam primijetio. Na kraju krajeva, sve počiva na tome da čovjek stalno sa sobom nosi tijelo, dušu i duh, ali da je u doslovnom smislu svjestan samo svog tijela, a ne svoje duše i svog duha. I okultni učenik postaje svjestan svoje duše i duha kao što je običan čovjek svjestan svog tijela.

Stoga je važno osjećaje i misli voditi u pravom smjeru. Tada se razvija percepcija onoga što je u običnom životu nevidljivo. Evo jednog od načina kako to učiniti. To je opet jednostavna stvar, kao i gotovo sve što je do sada priopćeno. Ali kada se provodi ustrajno ima najveće učinke, i kada se osoba može posvetiti uz potrebno intimno raspoloženje.

Stavite malo sjeme biljke ispred sebe. Važno je pred tom neupadljivom stvari imati prave misli i kroz te misli razviti određene osjećaje. Prvo, razjasnite si što doista vidite svojim očima. Opišite oblik, boju i sva ostala svojstva sjemena. Zatim razmislite o sljedećem. Iz ovog sjemena, kada se posadi u tlo, izrast će biljka složene strukture. Zamislite tu biljku. Izgradite je u svojoj mašti. I onda pomislite: ono što sada zamišljam u svojoj mašti, sile zemlje i svjetlosti, kasnije će stvarno izmamiti iz sjemena. Kad bi pred sobom imao umjetno stvorenu stvar, da varljivo oponaša sjeme, da je moje oči ne mogu razlikovati od pravog sjemena, nikakva sila zemlje i svjetlosti ne bi iz nje izvukla biljku. Tko god ovu misao učini vrlo jasnom, tko je doživi iznutra, također će može oblikovati sljedeće s ispravnim osjećajima. Reći će sebi: ono što kasnije iz njega izraste, već skriveno počiva u sjemenu - kao snaga cijele biljke. U umjetnoj imitaciji te moći nema. Pa ipak, za moje oči, oboje je isto. U pravom sjemenu sadržano je nešto nevidljivo čega u imitaciji nema. Osjećaji i misli, usmjeravaju se na to nevidljivo. [Tko bi prigovorio da se pri pornijem mikroskopskom ispitivanju imitacija može razlikovati od pravog sjemena, samo pokazuje da nije shvatio ono bitno. Nije riječ o tome što je stvarno pred osjetilima, nego o razvijanju duševno-duhovnih snaga.] Zamislite: ovo nevidljivo će se kasnije pretvoriti u vidljivu biljku, koju će imati pred sobom u obliku i boji. Čovjek se drži misli: nevidljivo će postati vidljivo. Kad ne bih mogao misliti, onda mi se sada ne bi moglo objaviti ono što će tek kasnije postati vidljivo.

Treba posebno jasno naglasiti: ono što čovjek misli, mora intenzivno i osjećati. Gore navedene misli čovjek mora doživjeti u miru, bez

uznemirujuće primjese drugih misli. I treba uzeti vremena, da se misao i osjećaj koji je prati zakopaju u dušu, da tako kažem. - Ako netko to uspije učiniti na pravi način, onda će nakon nekog vremena - možda tek nakon mnogo pokušaja - osjetiti u sebi snagu. A ta snaga će stvoriti novu viziju. Sjeme će izgledati kao da je zatvoreno u malom oblaku svjetlosti. To će se na osjetilno-duhovni način osjetiti kao neka vrsta plamena. U središtu tog plamena imamo dojam sličan dojmu ljubičaste; prema rubu, kao da se percipira plavkasta. - Pojavljuje se ono što čovjek prije nije vidio, i što je stvorilo snagu misli i osjećaja koju je čovjek u sebi probudio. Ono što je osjetilima bilo nevidljivo, biljka koja će tek kasnije postati vidljiva, tu se otkriva na duhovno vidljiv način.

Razumljivo je da će neki ljudi sve ovo smatrati iluzijom. Mnogi će reći: 'Čemu služe takve vizije, takvi fantazmi?' I neki će otpasti i neće nastaviti put. Ali upravo je to važno: u ovim teškim točkama ljudske evolucije ne brkati fantaziju i duhovnu stvarnost. I također imati hrabrosti gurati naprijed i ne biti uplašen i klonuti srcem. S druge strane, međutim, mora se naglasiti da se neprestano mora njegovati zdrav osjećaj koji razlikuje istinu od obmane. Tijekom svih ovih vježbi čovjek nikada ne smije izgubiti punu svjesnu kontrolu nad sobom. Ovdje mora razmišljati jednako sigurno kao što razmišlja o stvarima i procesima svakodnevnog života. Bilo bi loše da počne sanjariti. Bistre glave, da ne kažem trijezan, mora ostati u svakom trenutku. A najveća bi pogreška bila kada bi čovjek takvim vježbama izgubio ravnotežu, kada bi bio spriječen da stvari iz svakodnevnog života prosuđuje tako zdravo i jasno kao i prije. Okultni se učenik stoga stalno treba preispitivati da vidi da li je ispao iz ravnoteže, da li je ostao isti u okolnostima u kojima živi. Čvrstu smirenost u sebi, jasan osjećaj svega, to mora sačuvati. No, treba strogo paziti da se ne prepusti bilo kakvom sanjarenju, ne treba se prepuštati svakakvim vježbama. Smjerovi mišljenja koji su ovdje navedeni testirani su i prakticirani u tajnim školama od pamtivijeka. Tko bi želio upotrijebiti nešto drugačije, što je sam oblikovao ili o čemu tu i tamo čita i čuje, mora zalutati i uskoro će se naći na putu bezgranične fantazije.

Još jedna vježba koju treba dodati ovoj upravo opisanoj je sljedeća. Zamislite biljku koja je u fazi punog razvoja. Sada se ispunite mišlju da će doći vrijeme kada će ova biljka uvenuti. Neće postojati ništa od ovoga što sada vidim pred sobom. Ali ova biljka će tada iz sebe razviti sjeme, koje će opet postati nova biljka. Opet postajem svjestan da se u onome što vidim nešto krije, što ne vidim. Ispunjavam se mišlju: ovaj biljni oblik sa svojim bojama u budućnosti više neće postojati. Ali ideja o formiranju sjemena, uči me, da neće nestati u ništavilo. Ono što je sprječava da nestane sada ne mogu vidjeti svojim očima, kao što prije nisam vidimo ni biljku u sjemenu. Dakle, tu postoji nešto što ne mogu vidjeti svojim očima. Ako ovu misao pustim da živi u meni i da se s njom poveže odgovarajući

osjećaj, tada se, nakon razumnog vremena, u mojoj duši razvija snaga koja postaje nova percepcija. Neka vrsta formacije duhovnog plamena ponovno izrasta iz biljke, naravno, odgovarajuće veća od one prethodno opisane. Plamen se u središnjem dijelu osjeća kao zelenkasto-plav, a na vanjskom rubu kao žućkasto-crven.

Mora se izričito naglasiti da se ono što se ovdje naziva 'bojama' ne vidi na način na koji fizičke oči vide boje, već da kroz duhovnu percepciju čovjek osjeća nešto slično fizičkom dojmu boje. Duhovno percipirati 'plavo' znači osjetiti nešto slično onome što se osjeća kada se pogled fizičkog oka zaustavi na plavoj boji. O tome mora voditi računa svatko tko se stvarno želi postupno uzdići do duhovnih percepcija. Inače će očekivati puko ponavljanje fizičkog u duhovnom. To bi ga moralo ljuto zvesti.

Svatko tko je upio duhovno takve stvari, dobio je mnogo. Jer stvari mu se ne otkrivaju samo u sadašnjem bivanju, nego i u svom nastajanju i nestajanju. Počinje duh vidjeti posvuda, što fizičke oči ne mogu spoznati. I time je vlastitim promatranjem učinio prve korake prema postupnom otkrivanju tajne rađanja i umiranja. Prema vanjskim osjetilima, biće nastaje rođenjem; nestaje smrću. Ali to je samo zato jer ta osjetila ne opažaju skriveni duh bića. Za duh su rođenje i smrt samo preobrazba, baš kao što je cvjetanje cvijeta iz pupoljka preobrazba koja se odvija pred osjetilnim pogledom. No, ako to netko želi spoznati vlastitim promatranjem, mora prvo probuditi duhovno osjetilo na naznačeni način.

Kako bih otklonio još jednu primjedbu koju bi mogli uputiti neki ljudi koji imaju neko duševno (psihičko) iskustvo, dopustite mi da kažem ovo. Ne treba sporiti da postoje kraći, jednostavniji načini, da neki uče o pojavama rađanja i umiranja iz vlastitog iskustva, a da prethodno nisu prošli kroz sve što je ovdje opisano. Postoje ljudi koji imaju značajne psihičke sklonosti koje treba samo malo potaknuti da se razviju. Ali to su izuzeci. Međutim, način koji je ovdje dat je općenit i siguran. Na izniman način se mogu steći i neka znanja iz kemije; ali ako želiš postati kemičar, moraš krenuti općenitim i sigurnim putem.

Nastala bi kobna pogreška kada bi netko vjerovao da, kako bi lakše došao do cilja, može samo zamisliti sjeme ili biljku o kojoj se radi, samo je imati u svojoj mašti. Tko to učini, također može doći do cilja, ali ne tako pouzdano kao na navedeni način. Takav stav, do kojeg čovjek dođe, u većini je slučajeva samo obmana. Tako bi najprije trebalo pričekati preobrazbu u duhovnu percepciju. Jer važno je da ja ne stvaram svoje percepcije svojom voljom, nego da ih stvarnost stvara u meni. Istina mora poteći iz moje vlastite duše; ali moje obično 'Ja' ne može biti čarobnjak koji će izmamiti istinu, već bića moraju biti taj čarobnjak, čiju duhovnu istinu želim vidjeti.

Nakon što je ljudsko biće pronašlo prve početke duhovne percepcije kroz takve vježbe, može se uzdići do promatranja samog ljudskog bića. Najprije se moraju odabrati jednostavne pojave ljudskog života. - Prije nego se tome pristupi, međutim, potrebno je posebno ozbiljno poraditi na punom integritetu vlastitog moralnog karaktera. Mora se ukloniti svaka pomisao o korištenju tako stečenog znanja za osobni interes. Mora se složiti da nikada nikakvu moć neće koristiti nad svojim bližnjima u zle svrhe. Stoga, svatko tko traži misterije ljudske prirode kroz vlastito promatranje mora slijediti zlatno pravilo istinske okultne znanosti. A ovo zlatno pravilo glasi: ako pokušaš napraviti jedan korak naprijed u spoznaji tajnih istina, napravi tri koraka naprijed u usavršavanju vlastitog karaktera. Svatko tko slijedi ovo pravilo može raditi vježbe kakve će sada biti opisane.

Zamislite osobu koju ste jednom promatrali koja kao da nešto traži. Pažnju treba usmjeriti na želju. Najbolje je prisjetiti se trenutka kada je želja bila najaktivnija i kada je bilo prilično neodlučno hoće li čovjek dobiti ono što želi ili neće. I potpuno se prepustite ideji onoga što promatrate u sjećanju. Stvorite najveći zamislivi unutarnji mir vlastite duše. Pokušajte koliko god možete biti slijepi i gluhi na sve ostalo što se događa oko vas. Osobitu pozornost obraćamo na činjenicu da se kroz potaknutu ideju u duši budi osjećaj. Neka vas ovaj osjećaj privuče, poput oblaka koji se kreće na inače potpuno praznom horizontu. Prirodno je da se promatranje u pravilu prekida jer osoba na koju se skreće pozornost nije dovoljno dugo promatrana u opisanom duševnom stanju. Vjerojatno ćete napraviti stotine i stotine neuspješnih pokušaja. Ne smije se gubiti strpljenje. Nakon mnogo pokušaja uspjeh će se u vlastitoj duši doživjeti osjećaj koji odgovara duševnom stanju promatrane osobe. Ali onda, nakon nekog vremena, također ćete primijetiti da kroz ovaj osjećaj u vašoj vlastitoj duši raste snaga, koja postaje duhovna percepcija stanja duše druge osobe. U vidnom polju pojaviti će se slika koju čovjek doživljava kao nešto svijetleće. A ova duhovno blistava slika je takozvano astralno utjelovljenje želje - promatranog stanja duše. Ova slika se opet može opisati kao plamen. U sredini će biti poput žuto-crvene, a na rubovima će se osjetiti kao crvenkasto-plava ili ljubičasta. - Mnogo ovisi o delikatnosti takve duhovne percepcije. Najbolje je u početku o tome ne razgovarati ni s kime, osim možda s učiteljem, ako ga imate. Jer ako takvu pojavu pokušate opisati nespretnim riječima, uglavnom se varate. Riječi koje se koriste su uobičajene, nisu namijenjene takvim stvarima, i stoga su za njih pregrube i nespretno. Posljedica toga je da čovjek biva zaveden vlastitim pokušajem da stvar izrazi riječima, mijesanje kojekakvih zabluda za istinite poglede. Ovo je važno pravilo za okultnog učenika: znati šutjeti o svojim duhovnim vizijama. Da, čak šuti o tome i prema sebi. Ne pokušavajte izraziti riječima ono što vidite u duhu, ili razmišljati o tome nespretnim razumijevanjem.

Prepustite se svojoj duhovnoj percepciji i nemojte je remetiti previše razmišljajući o njoj. Jer morate uzeti u obzir da vaše razumijevanje u početku uopće nije doraslo vašoj viziji. Rasuđivanje ste stekli u svom prethodnom životu, koji je bio ograničen na fizički, osjetilni svijet; a ono što sada stječete nadilazi to. Stoga ne pokušavajte primijeniti stari standard na novo, više. Samo oni koji imaju čvrstinu u promatranju unutarnjih iskustava mogu o njima govoriti, kako bi takvim razgovorom potaknuli svoje bližnje.

Opisana vježba može se dopuniti dodatnom vježbom. Promatrajte na isti način kako čovjek ima zadovoljenje neke želje, ispunjenje očekivanja. Ako netko koristi ista pravila i mjere opreza koje su upravo dane za drugi slučaj, također će doći do duhovne vizije. Taj netko će primijetiti duhovnu formaciju plamena, koja se u sredini čini žutom, i koja se osjeća kao da ima zelenkasti rub.

Promatrajući svoje bližnje na ovaj način čovjek može lako pasti u moralnu grešku. Može postati bez ljubavi. Da to ne bi bio slučaj, treba nastojati na svaki mogući način. Promatra li se na ovaj način, onda bi svakako već trebao biti na razini na kojoj je potpuno sigurno da su misli stvarne stvari. Ne smije se više dopustiti razmišljanje o bližnjima na način koji bi bio nespojiv s najvišim poštivanjem ljudskog dostojanstva i ljudske slobode. Da bi nam ljudsko biće moglo biti samo predmet promatranja: ta nas misao ne smije ispuniti ni na trenutak. Ruku pod ruku s bilo kakvim promatranjem ljudske prirode, samoodgoj mora dovesti do bezrezervnog poštivanja pune vrijednosti svakog ljudskog bića kao nečeg svetog - također u mislima i osjećajima. Mora nas ispuniti osjećaj strahopoštovanja svega ljudskog, čak i u sjećanjima.

Za sada se mogu dati samo dva primjera da se pokaže kako se postiže prosvjetljenje ljudske prirode. Ali barem bi se morao pokazati put kojim treba ići. Svatko tko pronađe potrebnu unutarnju tišinu i smirenost koja pripada takvom promatranju, već će doživjeti veliku preobrazbu u svojoj duši. To će uskoro ići toliko daleko da mu unutarnje obogaćenje koje doživljava njegovo biće daje sigurnost i smirenost i u vanjskom ponašanju. I ovo promijenjeno vanjsko ponašanje imat će učinak na njegovu dušu. I tako će nastaviti pomagati sam sebi. Pronaći će daljnje načine otkrivanja sve više od ljudske prirode koja je skrivena vanjskim osjetilima; i tada će također postati zreo da stekne uvid u tajanstvene veze između ljudske prirode i svega ostalog što postoji u kozmosu. - I na taj se način čovjek približava točki u vremenu kada može ostvariti prve korake inicijacije. Međutim, prije nego to može učiniti potrebna je još jedna stvar. To je nešto što će okultni učenik isprva možda najmanje cijeniti. Ali kasnije hoće.

Jer ono što inicijat mora donijeti sa sobom je određeni stupanj razvijene hrabrosti i neustrašivosti. Okultni učenik mora tražiti prilike kroz koje se

njeguju te vrline. Njegova obuka trebala bi omogućiti prilično sustavno njegovanje. Ali i sam život je dobra tajna škola u tom smjeru; možda najbolja. Smireno se suočiti s opasnostima, željeti prevladati poteškoće bez oklijevanja: tajni učenik to mora moći učiniti. Mora, naprimjer, kad se suoči s opasnošću, odmah se sabrati s osjećajem: moj strah nikako ne koristi; ne smijem ga ni imati; samo moram smisliti što učiniti. I on to mora dovesti do točke gdje, u prilikama u kojima je prethodno bio tjeskoban, 'strah', 'gubljenje hrabrosti', za njega postanu nemoguće stvari, barem u njegovim najdubljim osjećajima. Kroz samoodgoj u tom smjeru čovjek u sebi razvija vrlo specifične moći koje su mu potrebne ako želi biti iniciran u više misterije. Baš kao što fizički čovjek treba snagu živaca da bi koristio svoja fizička osjetila, tako i duševni čovjek treba onu snagu koja se razvija samo u hrabrim i neustrašivim prirodama - tko god prodre u više misterije, vidi stvari koje običnim ljudima ostaju skrivene varkama osjetila. Jer, čak i ako nam fizička osjetila ne dopuštaju vidjeti višu istinu, ona su također dobročinitelji ljudskog bića. Tajne mu stvari koje bi ga, nespremnog, bacile u neizmjernu konsternaciju, pogled na njih ne bi mogao podnijeti. Okultni učenik mora biti u stanju nositi se s ovim prizorom. Gubi određene oslonce u vanjskom svijetu, koje duguje činjenici da je uhvaćen u iluziju. To je stvarno i doslovno kao da nekoga upozorite na opasnost u kojoj se već dugo nalazi, ali za koju nije znao. Prije se nije bojao: ali sada kada zna, obuzima ga strah, iako njegovo znanje nije povećalo opasnost.

Sve sile svijeta su destruktivne i konstruktivne: sudbina vanjskih bića je nastajanje i nestajanje. U djelovanje tih sila, u tijek ove sudbine, znalac gleda. Zastor koji prekriva duhovni pogled u običnom životu treba ukloniti. Ali sam čovjek je protkan tim silama, tom sudbinom. U njegovoj prirodi postoje destruktivne i konstruktivne sile. Neprikriveno kao što se druge stvari pojavljuju pred vidovitim pogledom znalca, tako se neprikriveno pokazuje i njegova duša. Okultni učenik ne smije izgubiti snagu pred takvom samospoznajom. I snage mu neće nedostajati, tek ako donese višak nje. Da bi to bilo tako, mora naučiti zadržati unutarnji mir i sigurnost u teškim životnim uvjetima; mora se obrazovati da bi imao veliko povjerenje u dobre moći egzistencije. Mora biti spreman da ga neki motivi više neće voditi; koji su ga dosad vodili. Morat će shvatiti da je do sada tako radio i razmišljao jer je bio zarobljen u neznanju. Takvi razlozi koje je imao prije više neće postojati. Neke je stvari učinio iz taštine; uvidjet će koliko je svaka taština neizrecivo bezvrijedna za čovjeka znanja. Neke je stvari učinio iz pohlepe; shvatit će koliko je svaka pohlepa razorna. Morat će razviti potpuno nove motive za djelovanje i razmišljanje. A za to je potrebna hrabrost i neustrašivost.

Iznad svega, radi se o njegovanju ove hrabrosti i neustrašivosti u samim dubinama samog misaonog života. Okultni učenik mora naučiti ne

očajavati zbog neuspjeha. Mora biti sposoban misliti: 'Želim zaboraviti da sam ponovno doživio neuspjeh u ovoj stvari i pokušati ponovno kao da se ništa nije dogodilo'. Tako će se boriti iz uvjerenja da su izvori snage u svijetu iz kojih može crpiti neiscrpni. Uvijek iznova teži onom duhovnom, koje će ga podići i nositi, ma koliko se puta njegova zemaljska priroda pokazala nemoćnom i slabom. Mora biti sposoban živjeti prema budućnosti i u tom stremljenju ne smije ga ometati nikakvo iskustvo iz prošlosti. Ako čovjek u određenoj mjeri ima opisane kvalitete, tada je zreo da iskusi prava imena stvari koje su ključ višeg znanja. Jer inicijacija se sastoji u učenju imenovanja stvari svijeta imenom koje imaju u duhu svojih božanskih autora. Misterije stvari leže u njihovim imenima. Zbog toga inicirani govore drugačijim jezikom od neiniciranih, jer ovi prvi nazivaju stvari imenima kroz koja su stvorena. - Koliko se može govoriti o samoj inauguraciji (inicijaciji), to će uslijediti u sljedećem poglavlju.

Inicijacija

Inicijacija je najviša faza okultnog školovanja, o kojoj se još uvijek mogu dati pismene indikacije koje su općenito razumljive. Poruke o bilo čemu iznad toga teško je razumjeti. Ali i do toga put će naći stavko tko je kroz pripremu, prosvjetljenje i inicijaciju napredovao do nižih tajni.

Znanja i vještine koje osoba dobiva kroz inicijaciju mogla bi tek u vrlo dalekoj budućnosti - nakon mnogih inkarnacija - steći na potpuno drugačiji način i također u potpuno drugačijem obliku. Svatko tko je danas iniciran doživi nešto što bi inače doživio mnogo kasnije, pod sasvim drugačijim okolnostima.

Osoba može stvarno naučiti samo onoliko misterija egzistencije koliko odgovara njenom stupnju zrelosti. Samo zato postoje prepreke višim razinama znanja i sposobnosti. Čovjek ne bi trebao koristiti oružje dok ne stekne dovoljno iskustva da njime ne uzrokuje štetu. - Ako bi netko danas bio dalje iniciran, nedostajalo bi mu iskustvo koje će još steći kroz inkarnacije u budućnosti, sve dok mu ne budu dodijeljene odgovarajuće tajne u redovnom tijeku njegova razvoja. Stoga, na vratima inicijacije, iskustva moraju biti zamijenjena nečim drugim. Zamjena za buduća iskustva su, dakle, početne upute kandidata za inicijaciju. To su takozvane 'kušnje' kroz koje mora proći i koje rezultiraju kao redovita posljedica duševnog života ako se pravilno nastavi s vježbama poput onih opisanim u prethodnim poglavljima.

Te se 'kušnje' također često spominju u knjigama. Ali sasvim je prirodno da su, u pravilu, takve rasprave povod za potpuno lažne ideje o njihovoj prirodi. Jer tko god nije prošao kroz pripremu i prosvjetljenje, nikada nije iskusio ništa od ovih kušnji. Takav ih ne može niti dobro opisati.

Posvećeniku se moraju pojaviti određene stvari i činjenice koje pripadaju višim svjetovima. Ali on ih može vidjeti i čuti samo ako može osjetiti duhovne percepcije oblika, boja, zvukova, i tako dalje, o kojima je izviješteno u raspravi o 'Pripremi' i 'Prosvjetljenju'.

Prva 'kušnja' sastoji se u njegovom postizanju istinitijeg pogleda na tjelesne kvalitete neživih tijela, zatim biljaka, životinja i čovjeka, nego što ga ima prosječan čovjek. Ali ne misli se na ono što se danas naziva znanstvenim znanjem. Jer to nije stvar znanosti, to je stvar percepcije. - Proces je u pravilu takav da inicijant nauči prepoznati kako se prirodne stvari i živa bića otkrivaju duhovnom uhu i duhovnom oku. Na određeni način te stvari onda stoje neskrivene, gole - pred promatračem. Osobine koje netko čuje i vidi skrivene se za osjetilno oko i osjetilno uho. Za osjetilno gledanje one su prekrivene velom. Činjenica da za posvećenika taj veo pada, je zbog procesa

koji se naziva 'proces duhovnog sagorijevanja'. Zato se ova prva kušnja zove 'kušnja vatrom'.

Za neke ljude, sam običan život je više ili manje nesvjestan proces inicijacije. Oni su ti koji prolaze kroz bogata iskustva takve prirode da njihovo samopouzdanje, hrabrost i postojanost, rastu na zdrav način, te uče podnijeti patnju, tugu, razočarenje, sa smirenošću i neslomljivom snagom. Svatko tko je prošao kroz iskustva ove vrste, često je već posvećenik, a da toga nije jasno svjestan; i tada je potrebno samo malo da mu se otvore duhovne uši i oči, pa da postane vidovit. Jer treba upamtiti da prava 'kušnja vatrom' nije zadovoljavanje kandidatove znatiželje. Svakako saznaje izvanredne činjenice i kojima drugi ljudi nemaju pojma. Ali učenje nije cilj, već samo sredstvo do cilja. Već je cilj da kandidat, kroz spoznaju viših svjetova, stekne veće i istinskije samopouzdanje, veću hrabrost, sasvim drugačiju velikodušnost i ustrajnost, nego se to obično može postići u nižem svijetu.

Nakon 'kušnje vatrom' svaki se kandidat može vratiti. Tada će nastaviti svoj život fizički i duševno i vjerojatno nastaviti inicijaciju u sljedećoj inkarnaciji. U svom sadašnjem obliku međutim, bit će korisniji član društva nego što je bio prije. Kakav god bio njegov položaj, njegova čvrstina, njegova razboritost, njegov povoljan utjecaj na svoje bližnje, njegova će odlučnost porasti.

Ako kandidat želi nastaviti okultnu obuku, nakon što je kušnja vatrom završena, sada mu se mora otkriti određeni sustav pisanja, kao što je uobičajeno u okultnoj obuci. Ovim sustavom pisanja otkrivena su stvarna tajna učenja. Jer ono što je stvarno 'skriveno' (okultno) u stvarima ne može se izravno izraziti riječima običnog jezika, niti se može zapisati uobičajenim sustavima pisanja. Oni koji su učili od iniciranih, učenja okultne znanosti prevode na uobičajeni jezik najbolje što mogu. Okultni spisi se otkrivaju duši kada ona postigne duhovnu percepciju. Zato što je ovo pisanje uvijek upisano u duhovnom svijetu. Ne uči se na način na koji se uči umjetno pismo. Naprotiv, osoba raste prema vidovitom znanju na pravilan način, a tijekom tog rasta razvija se moć poput duševnih sposobnosti, ako se osjeća potaknut dešifrirati postojeće događaje i bića duhovnog svijeta, kao znakove u spisu. Moguće je da će se ova moć i s njom iskustvo odgovarajuće 'kušnje' probuditi sami od sebe kako se duša bude razvijala. Ali do cilja se stiže sigurnije ako se slijede upute iskusnih istraživača tajni, koji su vješti u dešifriranju okultnog pisma.

Znakovi tajnog pisma nisu proizvoljno izmišljeni, već odgovaraju silama koje djeluju u svijetu. Preko ovih znakova se uči jezik stvari. Kandidat ubrzo otkriva da znakovi koje uči odgovaraju oblicima, bojama, zvukovima itd., koje je naučio opažati tijekom pripreme i prosvjetljenja. Čini mu se da je sve ono što je bilo prije, bilo kao pravopis. Tek sada počinje čitati u višem

svijetu. Sve ono što je prije bilo izolirani oblik, zvuk i boja, pojavljuje mu se u širem kontekstu. Tek sada stječe pravu sigurnost u promatranju viših svjetova. Prije nije nikada sa sigurnošću mogao znati jesu li stvari koje je vidio ispravno viđene. I tek sada može doći do razumijevanja između kandidata i posvećenika na području višeg znanja. Jer bez obzira kako posvećenik živi zajedno s drugom osobom u običnom životu, nešto od višeg znanja u izravnom obliku može komunicirati samo na spomenutom znakovnom jeziku.

Kroz ovaj jezik okultni učenik također se upoznaje s određenim pravilima ponašanja za cijeli život. Uči određene dužnosti o kojima prije nije znao. A kada nauči ova pravila ponašanja, može djelima postići stvari od značaja kakve ne mogu postići djela neupućenih. On djeluje iz viših svjetova. Upute za takve radnje mogu se pročitati i razumjeti samo u navedenim spisima.

No, mora se naglasiti da postoje ljudi koji su u stanju nesvjesno izvoditi takve radnje, iako nisu prošli nikakvu tajnu obuku. Takvi 'pomagači svijeta i čovječanstva' prolaze kroz život blagoslovljeno i blagotvorno. Dobili su darove koji se čine nadnaravnima iz razloga o kojima ovdje nećemo raspravljati. Jedino što ih razlikuje od okultnog učenika je to što potonji djeluje svjesno, s punim uvidom u cijeli kontekst. Kroz obuku učenik postiže ono što su drugima više sile dale za spas svijeta. Ove Božje ugodnike možemo iskreno štovati; ali to ne znači da rad na obuci treba smatrati suvišnim.

Nakon što je okultni učenik naučio spomenuto znakovno pismo, za njega počinje još jedna 'kušnja'. To treba dokazati može li se slobodno i sigurno kretati u višem svijetu. U običnom životu, čovjeka na djelovanje pokreću vanjski impulsi. On radi ovo ili ono, jer mu okolnosti nameću ovu ili onu dužnost. - Jedva da je potrebno reći, da okultni učenik ne smije zanemariti nijednu od svojih dužnosti u običnom životu, zato jer on živi u višim svjetovima. Nijedna dužnost u višem svijetu ne može natjerati čovjeka da zanemari neku od svojih dužnosti u običnom. Obiteljski čovjek ostaje jednako dobar obiteljski čovjek, majka jednako dobra majka, državnog službenika ništa ne sputava, kao i vojnika ili bilo kog drugog, to što je postao tajni učenik. Naprotiv: sve osobine koje čine čovjeka prikladnim za život, kod okultnog učenika se povećavaju do stupnja koji neupućeni ne mogu zamisliti. I ako se neupućenom to ne čini često tako - čak i rijetko - to je samo zato jer ne može ispravno prosuditi posvećenika. Djela potonjih nisu uvijek razumljiva prvima. Ali kao što sam rekao, to je vidljivo samo u posebnim slučajevima.

Za one koji su došli do spomenutog stupnja inicijacije sada postoje dužnosti za koje nema izvanjskog poticaja. U tim ga stvarima ne potiču vanjske okolnosti, nego samo ono što mu se otkriva u pravilima u 'skrivenom' jeziku. Sada mora drugom 'kušnjom' pokazati da postupa, vođen takvim pravilima, jednako sigurno i čvrsto kao što, naprimjer, dužnosnik

obavlja svoju dužnost. - U tu svrhu, kandidat će se kroz tajnu obuku osjećati suočen s određenim zadatkom. Djelo treba izvršiti kao rezultat percepcija koje stvara na temelju onoga što je naučio u fazama pripreme i prosvjetljenja. A ono što mora učiniti mora prepoznati kroz naznačeni zapis koji je usvojio. Ako zna svoju dužnost i ako radi pravu stvar, onda je kušnju ispunio. Uspjeh promjene koja se odvija tim djelom, prepoznaje se percepcijama uha i oka, kao oblici, boje, i zvukovi. Napredak tajnog treninga točno opisuje kako će ti oblici itd., izgledati, kako će se osjećati nakon djela. A kandidat mora znati kako dovesti do takve promjene. Taj se test naziva 'kušnja vode' jer pri radu u tim višim sferama čovjeku nedostaje potpora vanjskih uvjeta, kao što pri plivanju u vodi ne doseže dno. - Proces se mora ponavljati sve dok kandidat ne bude potpuno siguran.

Ovaj test se također odnosi na stjecanje sposobnosti; i kroz iskustva u višem svijetu čovjek tu sposobnost razvija u kratkom vremenu do tako visokog stupnja, da bi u normalnom tijeku razvoja morao proći kroz mnoge inkarnacije kako bi je postigao. Ono što je bitno, to je sljedeće. Kandidat, kako bi došlo do naznačene promjene u višoj oblasti postojanja, mora slijediti samo ono što mu je otkriveno zahvaljujući njegovoj višoj percepciji i kao rezultat čitanja skrivenih spisa. Kada bi se tijekom njegova djelovanja umiješala bilo koja njegova želja, mišljenje itd., on se na trenutak ne bi pridržavao pravila koje je priznao kao ispravna, nego svoje samovolje: tada bi se dogodilo nešto sasvim drugo nego ono što bi se trebalo dogoditi. U tom slučaju kandidat bi odmah izgubio iz vida cilj svog djelovanja i nastala bi zbrka. - Dakle, kroz ovaj test čovjek ima dovoljno mogućnosti da razvije samokontrolu. I o tome se radi. Opet, dakle, ovaj test lakše prolaze oni koji su kroz život prije inicijacije prošli na način da im je to donijelo stjecanje samosvladavanja. Svatko tko je stekao sposobnost slijediti visoka načela i ideale, stavljajući ih u prvi plan ispred osobnog hira i samovolje, tko zna kako uvijek ispuniti svoju dužnost tamo gdje bi sklonosti i simpatije htjeli odvratiti od te dužnosti: on je nesvjesno posvećenik usred običnog života. I da prođe opisani test biti će potrebno samo malo. Da, mora se reći da će određeni stupanj posvećenja, stečen nesvjesno u životu, u pravilu biti apsolutno neophodan da bi se prošao drugi test. Jer kao što je mnogim ljudima koji nisu naučili pravilno pisati u mladosti, teško nadoknaditi propušteno nakon što dostignu punu zrelost, također je teško razviti potreban stupanj samokontrole gledajući u više svjetove, ako netko već nije stekao određeni stupanj toga u svakodnevnom životu. Stvari u fizičkom svijetu se ne mijenjaju, bez obzira što želimo, bez obzira na naše sklonosti. U višim svjetovima, međutim, naše želje i sklonosti imaju utjecaja na stvari. Ako želimo na stvari utjecati na pravi način, moramo imati potpunu kontrolu nad sobom, moramo se pridržavati samo pravih pravila i ne podlijegati samovolji.

Osobina čovjeka koja je posebno važna u ovoj fazi inicijacije je apsolutno zdrava i sigurna moć prosuđivanja. Razvoj toga mora se vidjeti u svim ranijim fazama; i na tome se mora pokazati da li kandidat prikladan za pravi put znanja. Može napredovati samo ako može razlikovati iluziju, beznačajne fantazme, praznovjerje i sve vrste zabluda od prave stvarnosti. A na višim razinama postojanja to je u početku teže nego na nižima. Svaka predrasuda, svako njegovano mišljenje o stvarima koje su važne, mora nestati; a samo istina mora biti vodič. Mora postojati potpuna spremnost da se odustane od ideje, pogleda, sklonosti, odmah kada to logična misao zahtijeva. Sigurnost u višim svjetovima može se postići samo ako se nikad ne šteti osobno mišljenje.

Ljudi s načinom razmišljanja sklonim fantastici, praznovjerju, ne mogu napredovati na tajnom putu. Tajni učenik bi trebao osvojiti vrijedno blago. Kod njega je uklonjena svaka sumnja o višim svjetovima. Oni se pred njegovim očima otkrivaju sa svojim zakonitostima. Ali neće doći do tog blaga sve dok je zaveden maštarijama i iluzijom. Za njega bi bilo loše da njegova mašta, njegove predrasude, nadvladaju njegov intelekt. Sanjari i maštari jednako su neprikladni za tajni put kao i praznovjerne osobe. To se ne može dovoljno naglasiti. Jer u sanjarenju, fantaziji i praznovjerju, na putu do znanja o višim svjetovima, vrebaju najgori neprijatelji. Ali nitko ne treba vjerovati da tajni učenik gubi poeziju života, sposobnost entuzijazma, jer riječi iznad vrata koja vode do druge kušnje inicijacije stoji: 'Moraš se osloboditi svih predrasuda', i zato jer mora pročitati na ulazu za prvu kušnju: 'Bez zdravog razuma svi su ti koraci uzaludni'.

Kad je kandidat na ovaj način dovoljno napredovao, čeka ga treća 'kušnja'. Tu nema određenog cilja koji bi trebao postići. Sve je u njegovim rukama. Nalazi se u položaju u kojem ga ništa ne potiče na djelovanje. Mora sam pronaći svoj put. Nema stvari ili ljudi koji ga pokreću da nešto učini. Ništa i nitko mu ne može dati potrebnu snagu osim njega samog. Ako ne pronađe tu moć u sebi, vrlo brzo će se vratiti tamo gdje je bio prije. Ali mora se reći da tek rijetki od onih koji su prošli prethodne kušnje ovdje neće pronaći tu snagu. Ili zaostaneš ranije, ili prođeš i ovdje. Sve što je potrebno je brzo se pomiriti sa samim sobom. Jer ovdje morate pronaći svoje više 'Ja' u pravom smislu te riječi. Čovjek mora brzo odlučiti slušati poticaje duha u svemu. Ovdje više nema vremena za bilo kakve nedoumice, sumnje i slično. Svaka minuta oklijevanja samo bi pokazala da čovjek još nije zreo. Ono što vas sprječava da čujete duh morate hrabro nadvladati. U ovoj situaciji je potrebno pokazati prisebnost. A to je također osobina koju je cilj u potpunosti razviti u ovoj fazi razvoja. Prestaju sva iskušenja djelovanja, čak i razmišljanja, na koja je čovjek ranije navikao. Da ne bi ostao besposlen, čovjek se ne smije izgubiti. Jer samo u sebi može pronaći čvrstu točku za koju se može držati. Nitko tko ovo čita, a da nije detaljnije upoznat s materijom, ne bi trebao osjećati nikakvu antipatiju prema ovom

samoodbacivanju. Jer za čovjeka, ako prođe opisani test, to znači najveće blaženstvo.

I ne manje nego u drugim slučajevima, već običan život je po tom pitanju tajna škola za mnoge ljude. Ljudima koji su uspjeli donijeti brzu odluku bez oklijevanja kada se iznenada susretnu sa životnim zadacima, sam život je takav trening. Prikladne situacije su one u kojima je uspješna akcija nemoguća ukoliko se brzo ne intervenira. Onaj tko brzo djeluje kada je nesreća na vidiku, kada bi se nesreća dogodila uz nekoliko trenutaka oklijevanja, i tko je takvo brzo odlučivanje učinio svojom trajnom kvalitetom, nesvjesno ima zrelost za treću 'kušnju'. Jer ono što je važno je razvoj bezuvjetne prisutnosti duha. - U okultnim školama to se zove 'zračna kušnja' jer se kandidat ne može osloniti, niti na čvrsto tlo vanjskih uzroka, niti na ono što proizlazi iz boja, oblika itd., koje je spoznao pripremom i prosvjetljenjem, već isključivo na sebe.

Ako je učenik prošao ovaj test, tada može ući u 'hram višeg znanja'. - Što bi još o tome trebalo reći mogu biti samo tanke natuknice. - Ono što sada treba učiniti često se izražava na način da se kaže: tajni je učenik sada morao položiti 'zakletvu' da neće 'izdati' ništa o tajnim učenjima. Ali izrazi 'zakletva' i 'izdaja' nipošto nisu prikladni. To nije 'zakletva' u uobičajenom smislu riječi. Naprotiv, na ovom stupnju razvoja čovjek ima iskustvo. Uči se kako primijeniti tajno učenje, kako ga staviti u službu čovječanstva. Počinje stvarno shvaćati svijet. Ono što je ovdje važno nije 'prešućivanje' viših istina, već pravi takt, odgovarajući način, za njihovo predstavljanje. Ono o čemu se nauči 'šutjeti' nešto je sasvim drugo. Jer čovjek stječe ovu prekrasnu osobinu u odnosu na mnoge stvari o kojima je prethodno govorio, naime, način na koji je govorio. Loš posvećenik bio bi onaj koji naučene tajne nije stavio u službu svijeta, što je bolje i koliko je to moguće. Ne postoji nikakva druga prepreka priopćavanju na ovom polju osim neznanja od strane onoga koji prima. Međutim, više tajne nisu prikladne za nasumični razgovor o njima. Ali nije 'zabranjeno' bilo što reći bilo kome tko je dosegao opisani stupanj razvoja. Nijedan drugi čovjek i nijedno biće ne nameće mu 'prisegu' u tom smislu. Sve je njegova odgovornost. Ono što uči jest potpuno sam pronaći što učiniti u svakoj situaciji. A 'zakletva' ne znači ništa drugo nego da je čovjek sazrio da može nositi takvu odgovornost.

Ako je kandidat sazrio iznad onoga što je opisano, tada prima ono što se simbolično naziva 'napitak zaborava'. Upućen je u tajnu kako se može raditi a da ga niža memorija neprestano ne ometa. To je posvećeniku potrebno. Jer uvijek mora imati puno povjerenje u neposrednu sadašnjost. Mora biti sposoban razbiti valove sjećanja koji se šire oko čovjeka u svakom trenutku života. Ako o nečemu što mi se danas događa sudim prema onome što sam doživio jučer, podlozan sam mnogim pogreškama. Naravno, to ne znači da netko negira svoje iskustvo u životu. Uvijek ga treba imati na umu što

jasnije. No, kao posvećenik, osoba mora imati sposobnost prosuđivanja svakog novog iskustva za sebe, pustiti ga da djeluje na njega, neometano prošlošću. U svakom trenutku moram biti spreman da mi svaka stvar ili biće može donijeti potpuno novo otkrivenje. Ako procjenjujem novo po starom, podložan sam pogrešci. Sjećanje na stara iskustva mi je korisno upravo zato što mi omogućuje da vidim nove stvari. Da nemam određeno iskustvo, možda ne bih ni vidio kvalitete stvari ili bića koje susrećem. No, iskustvo treba poslužiti upravo da se vidi novo, a ne da se sudi po starom. U tom pogledu posvećenik postiže određene sposobnosti. Time mu se otkrivaju mnoge stvari koje neupućenima ostaju skrivene.

Drugi 'napitak' koji se daje posvećeniku je 'napitak sjećanja'. Kroz njega on stječe sposobnost da u svom umu uvijek ima prisutne više misterije. Obično sjećanje za to ne bi bilo dovoljno. Čovjek mora postati jedno s višim istinama. Čovjek ih ne samo mora poznavati, već se s njima sasvim prirodno nositi u životnim okolnostima, baš kao što jede i pije kao običan čovjek. One moraju postati praksa, navika, sklonost. Ne treba o njima razmišljati u uobičajenom smislu; moraju se predstavljati kroz samog čovjeka, protjecati kroz njega poput životnih funkcija njegova organizma. U duhovnom smislu, on sve više postaje ono što ga je u fizičkom smislu učinila priroda.

Neki praktični aspekti

Kada čovjek prolazi kroz svoje naukovanje u odnosu na osjećaje, misli i raspoloženja, kao što je opisano u poglavljima o pripremi, prosvjetljenju i inicijaciji, on u svojoj duši i svom duhu stvara strukturu sličnu onoj koju je priroda stvorila u njegovom fizičkom tijelu. Prije ovog treninga, duša i duh su neartikulirane mase. Vidovnjak ih doživljava kao isprepletena, spiralna kovitlanja magle, koje se osjeti kao sjaj crvenkaste i crvenkasto-smeđe ili crvenkasto-žute boje; a nakon treninga poput žućkasto-zelene, zelenkasto-plave boje, počinju duhovno sjati i pokazivati pravilnu strukturu. Čovjek postiže takvu pravilnost, a time i više znanje, kada svoje osjećaje, misli i raspoloženja dovede u isti red kakav je priroda unijela u njegove tjelesne funkcije, tako da vidi, čuje, probavlja, diše, govori itd. Okultni učenik postupno uči disati i vidjeti dušom itd., čuti i govoriti duhom.

Ovdje treba pobliže objasniti samo nekoliko praktičnih gledišta, koja spadaju u viši odgoj duše i duha. Ona su takva da ih u osnovi svatko može slijediti, ne uzimajući u obzir druga pravila, pomoću kojih se može daleko dogurati u tajnoj znanosti.

Treba težiti posebnoj obuci strpljenja. Svako uzburkavanje nestrpljenja ima paralizirajući, čak umrtvljujući učinak na više sposobnosti koje spajaju u čovjeku. Ne treba očekivati da će se preko noći otvoriti neizmjerni uvidi u više svjetove. Jer tada u pravilu sigurno ne dolaze; zadovoljstvo najmanjim što se postigne, mir i spokoj trebaju sve više obuzimati dušu. - Razumljivo je da učenik s nestrpljenjem očekuje rezultate. Ipak, ne dobiva ništa dok ne svlada ovu nestrpljivost. Niti je od koristi boriti se protiv ove nestrpljivosti samo u običnom smislu riječi. Tada samo jača. Čovjek se samo zavarava o tome, a to samo još jače sjeda u dubinu duše. Nešto možete postići samo ako se neprestano prepuštate specifičnoj misli i učinite je svojom. Ta misao je: 'Moram učiniti sve da uvježbam svoju dušu i duh; ali ću tiho čekati dok me konačno više sile ne proglase dostojnim prosvjetljenja'. Ako ova misao postane toliko snažna u čovjeku da se razvije u karakternu dispoziciju, tada je čovjek na pravom putu. Ova karakterna crta izražena je izvana. Pogled oka postaje miran, pokreti sigurni, odluke odlučne, a sve ono što spada u nervozu napušta čovjeka. Naizgled beznačajna, takva pravila treba uzeti u obzir. Npr. netko nas vrijeđa. Prije našeg okultnog školovanja, svoje osjećaje okrećemo protiv počinitelja. U nama navire bijes. U takvoj se prilici, međutim, okultnom učeniku odmah javlja misao: 'Takva uvreda ne mijenja moju vrijednost'; i on tada mirno i pribrano, a ne iz ljutnje, učini što treba u vezi s uvredom. Naravno, ne radi se o jednostavnom prihvaćanju svake uvrede, nego o tome da se pred uvredom u sebi bude smiren i siguran kao što bi bio da je uvreda nanesena nekom drugom, u čiju korist imamo pravo intervenirati. - Uvijek se mora uzeti u obzir da se tajna obuka ne odvija u

grubim vanjskim procesima, već u suptilnim, tihim preobrazbama života osjećaja i misli.

Strpljenje privlači blaga višeg znanja. Nestrpljenje ih odbija. U višim oblastima egzistencije ništa se ne može postići u žurbi i nemiru. Prije svega, žudnja i želja moraju šutjeti. To su osobine duše od kojih se stidljivo povlače sve više spoznaje. Koliko god vrijednim da se smatra: ne smije se tražiti ako će ono doći. Tko god to želi zbog sebe, nikada to neće dobiti. - A za to je prije svega potrebno biti vjeran sebi u dubini duše. Ne smije se zavaravati o sebi. Čovjek mora pogledati u lice vlastitim greškama, slabostima, i neadekvatnostima s unutaršnjom istinom. - Onog trenutka kada sami sebi opravdate bilo koju svoju slabost, postavili ste kamen na put koji vas treba voditi prema gore. Takvo kamenje možete ukloniti samo samospoznajom. Postoji samo jedan način da se oslobodite svojih grešaka i slabosti, a to je: da ih ispravno prepoznate. Sve drijema u ljudskoj duši i može se probuditi. Čovjek također može poboljšati svoj razum i svoje razumijevanje ako mirno i staloženo objasni zašto je u tom pogledu slab. Takva samospoznaja je, naravno, teška, jer je iskušenje da se zavaramo neizmjereno veliko. Oni koji se naviknu na istinu koja je protiv njih, otvaraju vrata višem uvidu.

Kod okultnog učenika mora nestati svaka radoznalost. Mora se, koliko god je moguće, osloboditi navike postavljanja pitanja o stvarima koje želi znati samo kako bi zadovoljio svoju osobnu žeđ za znanjem. Treba pitati samo ono što mu može poslužiti da usavrši svoje biće u službi evolucije. Pritom, međutim, radost i predanost znanju, nikako ne smiju biti paralizirani. Trebao bi pažljivo slušati sve što služi takvom cilju i tražiti svaku priliku za takvu predanost.

Osobito je kultiviranje života želja neophodno za tajno školovanje. Ne treba ostati bez želja. Uostalom, što god trebamo postići, trebamo i željeti. A želja će se uvijek ispuniti ako iza nje stoji sasvim posebna sila. Ta sila dolazi iz ispravnog znanja. 'Ni na koji način ne željeti nešto prije nego se prepozna prava stvar na nekom polju', jedno je od zlatnih pravila za okultnog učenika. Mudri najprije upoznaju zakone svijeta, zatim njihove želje postaju moći koje se ostvaruju. - Ovdje treba dati primjer koji to jasno pokazuje. Zasiurno mnogi žele naučiti nešto iz vlastitog iskustva iz života prije rođenja. Takva je želja potpuno uzaludna i beskorisna, sve dok dotična osoba kroz duhovno-znanstveno proučavanje, nije stekla znanje o zakonima koji upravljaju prirodom onog vječnog - i doista, u njihovom najfinijem, najintimnijem karakteru. Ali ako je stvarno stekao to znanje i želi ići dalje, učinit će to kroz svoju oplemenjenu, pročišćenu želju.

Također je beskorisno reći: da, samo želim pregledati svoj prethodni život i učiti u tu svrhu. Naprotiv, tu se želju mora potpuno odbaciti, potpuno je isključiti i u početku učiti bez te namjere. Mora se razviti radost, predanost

naučenom, bez navedene namjere. Jer samo tako se može naučiti imati odgovarajuću želju na način da ona za sobom povlači i njeno ispunjenje.

Kad sam ljut ili ozlojeđen, oko sebe u svijetu duše postavljam zid, i sile koje bi trebale razviti moj duhovni pogled ne mogu mi prići. Čovjek me naprimjer, ljuti, on šalje duševnu struju u svijet duše. Ne mogu vidjeti tu struju sve dok sam još uvijek sposoban ljutiti se. Moj bijes to skriva od mene. Sada ne smijem vjerovati da ću kad više ne budem ljut, odmah imati duševnu (astralnu) manifestaciju. Jer za to je potrebno da se u meni najprije razvije duhovni pogled. Ali potencijal za takav pogled leži u svakom ljudskom biću. Ostaje nedjelotvoran sve dok je čovjek sposoban za ljutnju. Ali to nije tu odmah, nakon što se malo oduprete ljutnji. Naprotiv, tu borbu protiv ljutnje stalno iznova treba strpljivo nastaviti; tada će se jednog dana primijetiti da se taj duševni pogled razvio. Zasigurno, ljutnja nije jedina stvar s kojom se moramo boriti da bi postigli takav cilj. Mnogi postaju nestrpljivi ili sumnjičavi jer su se godinama borili protiv određenih svojstava duše, a vidovitost se ne pojavljuje. Tada ste samo razvili neke kvalitete i dopustili drugima da još narastu. Dar vidovitosti javlja se samo kada su potisnute sve kvalitete koje ne dopuštaju da se pojave odgovarajuće uspravane sposobnosti. Međutim, počeci gledanja (ili slušanja) javljaju se ranije; ali to su nježne male biljke, lako podložne svim vrstama grešaka, a također lako i umiru ako se i dalje pažljivo ne njeguju i ne brine se o njima.

Naprimjer, među svojstvima protiv koji se moramo boriti kao što su bijes i ljutnja, su strah, praznovjerje i predrasude, taština i ambicija, znatiželja i nepotrebna želja za komunikacijom, praveći razlike u odnosu na rang, spol, plemenske osobine, i slično. U naše će vrijeme biti teško shvatiti da borba protiv takvih kvaliteta ima veze s povećanjem kognitivnih sposobnosti. Ali svaki okultni znanstvenik zna da o takvim stvarima ovisi puno više nego o proširenju vlastite inteligencije i bavljenju umjetnim vježbama. Konkretno, lako može doći do nesporazuma ako neki vjeruju da treba biti nepromišljen jer treba biti neustrašiv, da se treba zatvoriti oči pred različitostima među ljudima, jer se treba boriti protiv klasnih, rasnih i tako dalje, predrasuda. Naprotiv, čovjek nauči ispravno prepoznavati stvari tek kada više nije zahvaćen predrasudama. Čak i u običnom smislu istina je da me strah od neke pojave sprječava da je jasno prosudim, da me rasne predrasude sprječavaju da pogledam u nečiju dušu. To obično čulo okultni učenik mora u sebi razviti s velikom delikatnošću i oštrinom.

Sve što čovjek kaže, a da to nije temeljito pročistio u svojim mislima, također baca kamen na put okultnog školovanja. I ovdje ima nešto što se može objasniti samo na primjeru. Ako mi, naprimjer, netko nešto kaže i ja moram na to odgovoriti, moram pokušati više pažnje obratiti pozornost na mišljenje, osjećaj, čak i predrasudu druge osobe, nego na ono što ja moram reći o onome o čemu se radi. To ukazuje na njegovanje finog takta, čemu se

okultni učenik mora pažljivo posvetiti. Mora steći predodžbu o tome u kojoj mjeri za osobu znači ako njenom mišljenju suprotstavim vlastito. To ne znači da se morate suzdržati od svog mišljenja. O tome ne može biti ni najmanje govora. Ali treba slušati drugoga što je pažljivije moguće i vlastiti odgovor oblikovati iz onoga što se čuje. U takvom slučaju, u okultnom učeniku stalno se javlja misao; i na pravom putu je ako ova misao u njemu živi kao da je postala crta karaktera. To je misao: 'Nije važno da ja mislim nešto drugačije od druge osobe, nego da će ta druga osoba sama pronaći pravu stvar ako ja tome nešto pridonesem'. Kroz takve i slične misli, pečat blagosti, koja je glavno sredstvo svake okultne obuke, prelijeva se na karakter i ponašanje okultnog učenika. Tvrdoća će otjerati duševne strukture oko tebe koje bi treba probuditi duševni pogled; blagost uklanja prepreke i otvara tvoje organe.

A s blagošću će se u duši uskoro razviti još jedna osobina: tiha pažnja za sve suptilnosti duševnog života u okruženju uz potpunu tišinu vlastitih duševnih impulsa. A jednom kad osoba to postigne, duševni poticaji njezine okoline imaju takav učinak na nju da njena vlastita duše raste i postaje više strukturirana, poput biljke koja uspijeva na sunčevoj svjetlosti. Blagost i šutljivost u istinskoj strpljivosti otvaraju dušu za svijet duše, duh za zemlju duha. - 'Ostanite u tišini i povučenosti, zatvorite svoja osjetila za ono što su vam prenosila prije tajnog treninga, zaustavite sve misli koje su u vama navirale gore-dolje u skladu s vašim prijašnjim navikama, postanite sasvim mirni i tihi u sebi i čekajte strpljivo, tada će viši svjetovi početi razvijati oči vaše duše i uši duha. Ne smijete očekivati da ćete odmah vidjeti u svijetu duše i duha. Jer ono što radite samo doprinosi razvoju vaših viših osjetila. Ali vidjeti ćete u svojoj duši i čuti u svom duhu, samo kada budete imali ta osjetila. Ako ste neko vrijeme ostali u miru i osami, nastavite svojim uobičajenim svakodnevnim poslovima, prvo se duboko udubivši u misao: jednog ću dana biti ono što trebam biti kada za to budem spreman. I strogo se suzdržite od toga da bilo što izvlačite od viših svjetova svojom voljom.' To su upute koje svaki okultni učenik dobiva od svog učitelja na početku puta. Promatrajući ih, on se usavršava. Ako na njih ne pazi, onda je sav trud uzaludan. Ali one su teške samo onima koji nemaju strpljenja i postojanosti. Nema drugih prepreka osim onih koje svatko sam postavlja na svoj put, i koje svatko može izbjeći ako to želi. To se mora uvijek iznova naglašavati, jer mnogi stvaraju potpuno krivu predodžbu o poteškoćama tajnog puta. U određenom smislu, lakše je svladati prve korake ovog puta nego nositi se s najčešćim životnim poteškoćama bez tajnog školovanja. - Osim toga, ovdje se mogu priopćavati samo one stvari koje nisu popraćene bilo kakvom opasnošću za tjelesno i duševno zdravlje. Postoje i drugi putevi koji brže vode do cilja; ali ono što se ovdje misli nema nikakve veze s njima, jer oni mogu imati određene učinke na ljude kojima iskusni tajni znalac ne teži. Budući da se neki od tih puteva uvijek iznova objavljuju, moramo izričito upozoriti

da se njima na ide. Iz razloga koje samo posvećenici mogu razumjeti, ti načini nikada ne mogu biti javno objavljeni u svom pravom obliku. A krhotine koje se pojave tu i tamo, ne mogu dovesti do ničeg dobrog, ali mogu dovesti do potkopavanja zdravlja, sreće i mira. Ako se ne želite povjeriti potpuno mračnim silama, o čijoj pravoj prirodi i podrijetlu ne možete znati ništa, izbjegavajte se upuštati u takve stvari.

Još nešto se može reći o okruženju u kojem će se provoditi vježbe tajnog treninga. Jer o tome puno ovisi. Ali stvari su za gotovo svakog različite. Svatko tko vježba u okruženju koje je prepuno sebičnih interesa, naprimjer modernom borbom za egzistenciju, mora biti svjestan da ti interesi nisu bez utjecaja na razvoj duševnih organa. Istina je da su unutarnji zakoni ovih organa toliko moćni da utjecaj na njih ne može postati previše štetan. Okolina, ma koliko neprikladna, ne može ljiljan pretvoriti u čičak, kao što se duševno oko ne može oblikovati u bilo što drugo osim onoga za što je namijenjeno, čak i kada na njega djeluju sebični interesi modernih gradova. Ali u svim je okolnostima dobro ako okultni učenik s vremena na vrijeme, tišinu, mir, unutarnje dostojanstvo i milost prirode, učini svojim okruženjem. Stvari su posebno povoljne za one koji svoj tajni trening mogu u potpunosti provoditi u zelenom svijetu biljaka, ili između sunčanih planina i nježnog tkanja jednostavnosti. To unutarnje organe tjera u harmoniju do koje nikada ne može doći u modernom gradu. Nešto bolje od pukih građana prolaze oni koji su barem u djetinjstvu mogli udisati zrak jele, gledati snježne vrhove, i promatrati tihu vrevu šumskih životinja i kukaca. Ali nitko od onih kojima je dodijeljen život u gradu, ne bi se trebao suzdržavati da primi hranu svojih duševnih i duhovnih organa u razvoju, nadahnut učenjima duhovnog istraživača. Oni čije oči iz dana u dan ne mogu pratiti zelene šume, neka umjesto toga u svoja srca donesu uzvišena učenja Ghagavad-Gite, Evandjelja po Ivanu, Thomasa von Kempen i prezentacije duhovno-znanstvenih rezultata. Postoje mnogi putevi do visina znanja; ali pravi izbor je bitan. - Onaj tko poznaje tajne ima mnogo toga za reći o takvim stazama, što se neupućenima čini čudnim. Netko može, naprimjer, biti vrlo daleko na tajnom putu. Može, takoreći, stajati neposredno pred otvaranjem očiju duše i duha; a onda ima sreću da se uputi na izlet po mirnom ili možda divlje uzburkanom moru i s njegovih duševnih očiju padne povez: odjednom progleda. - Drugi je također tako daleko da je veo trebalo samo olabaviti; događa se snažnim udarom sudbine. Taj bi udarac vjerojatno, na drugu osobu, imao učinak da bi joj paralizirao snagu, iscrpio energiju; za okultnog učenika to postaje prilika prosvjetljenja. - Treći strpljivo trpi; izdržao je godinama bez ikakvih zamjetljivijih plodova. Odjednom, dok tiho sjedi u tihoj odaji, oko njega je duhovno svijetlo, zidovi nestaju, postaju duhovno prozirni, a novi svijet širi se pred njegovim očima koje su progledale, ili ušima koje su počele slušati.

Uvjeti tajnog školovanja

Uvjeti za ulazak u tajni trening nisu oni koje je bilo tko proizvoljno odredio. Oni proizlaze iz suštine tajnog znanja. Baš kao što osoba ne može postati slikar ako ne uzme kist u ruke, tako nitko ne može dobiti tajnu obuku tko ne želi ispuniti ono što tajni učitelji navode kao nužan uvjet. U osnovi, okultni učitelj ne može dati ništa osim savjeta. I u tom smislu treba uzeti u obzir sve što on kaže. Prošao je pripremne faze za spoznaju viših svjetova. Iz iskustva zna što je potrebno. U potpunosti, o slobodnoj volji pojedinca, zavisi hoće li ići istim putevima ili ne. Kad bi netko zahtijevao od učitelja da mu da tajnu obuku, a da ne želi ispuniti uvjete, takav bi zahtjev bio otprilike ovakav: nauči me slikati ali me oslobodi dodirivanja kista. Okultni učitelj nikada ne može ponuditi ništa, ako mu ne ide ususret slobodna volja primatelja. Ali mora se naglasiti da općenita želja za višim znanjem nije dovoljna. Naravno, mnogi će imati tu želju. Ako samo imate tu želju, a da ne želite ulaziti u posebne uvjete tajnog treninga, ne možete ništa postići. To trebaju imati na umu oni koji se žale da im tajni trening nije lak. Tko ne može ili ne želi ispuniti stroge uvjete, mora zasad biti bez tajne obuke. Uvjeti su strogi, ali ne i oštri, jer njihovo ispunjavanje ne samo da bi trebalo biti čin slobodne volje, već to mora biti.

Za one koji to ne uzmu u obzir, zahtjevi tajnog učenja lako mogu izgledati kao prisila duše ili savjesti. Jer školovanje se temelji na razvoju unutarnjeg života; okultni učitelj stoga mora davati savjete koji se odnose na ovaj unutarnji život. Ali ne može se protumačiti kao prisila ono što se zahtijeva kao rezultat slobodne odluke. - Kad bi netko pitao učitelja: reci mi svoje tajne, ali ostavi me s mojim uobičajenim percepcijama, osjećajima i idejama, onda on traži nešto sasvim nemoguće. Tada ne traži ništa više nego zadovoljiti radoznalost, poriv za znanjem. S takvim stavom, međutim, do tajnog znanja se nikada ne može doći.

Uvjeti za okultnog učenika sada se moraju razmotriti jedan za drugim. Mora se naglasiti da niti jedan od ovih uvjeta ne zahtijeva potpuno ispunjenje, već samo težnju za takvim ispunjenjem. Nitko ne može u potpunosti ispuniti uvjete; ali svatko može krenuti putem do njihova ispunjenja. Bitna je samo volja, stav, da se krene tim putem.

Prvi uvjet je: usmjerenost na promicanje tjelesnog i duhovnog zdravlja. Naravno, koliko je čovjek zdrav u početku ne ovisi o njemu. Svatko može nastojati napredovati u ovom smjeru. Zdravo znanje može doći samo od zdrave osobe. Tajno školovanje ne odbacuje nezdravog čovjeka; ali mora zahtijevati da učenik ima volju za zdravim životom. - U tome čovjek mora postići najveću moguću neovisnost. Dobri savjeti drugih, koje svatko dobiva - uglavnom bez pitanja - obično su potpuno suvišni. Svatko mora nastojati

brinuti se za sebe. - U fizičkom smislu to je više pitanje držati se podalje štetnih utjecaja, nego bilo čega drugog. Kako bismo ispunili svoje dužnosti, često si moramo nametati stvari koje ne idu u prilog našem zdravlju. Čovjek mora shvatiti da, kad je situacija takva, svoju dužnost stavlja iznad brige za svoje zdravlje. Ali koliko se toga može izbjeći uz malo dobre volje! U mnogim slučajevima dužnost mora biti viša od zdravlja, doista, često viša od života; okultnom učeniku nije nikada dopušteno uživanje. Kod njega uživanje može biti samo sredstvo za zdravlje i život. I apsolutno je neophodno u tom smjeru da čovjek bude sasvim iskren prema sebi. Nema koristi iz vođenja asketskog života ako izvire iz motiva sličnih motivima zadovoljstva. Netko može uživati u asketizmu kao što drugi uživaju u ispijanju vina. Ali ne može se nadati da će mu ta askeza koristiti za više znanje. - Mnogi sve što im se čini da ih sprječava da napreduju u tom smjeru pripisuju svojoj životnoj situaciji. Kažete: 'Ne mogu se razvijati u svojim životnim uvjetima'. Za mnoge bi bilo poželjno da zbog drugih stvari promijene svoje okolnosti; nitko to ne treba raditi u svrhu tajnog školovanja. Da biste postigli ovaj cilj potrebno je učiniti samo onoliko koliko možete za svoje tjelesno i duševno zdravlje u situaciji u kojoj se nalazite. Svaki rad može služiti cijelom čovječanstvu; i mnogo je veća stvar od ljudske duše shvatiti koliko je potreban sitan, možda ružan posao za cjelinu nego vjerovati: 'Ovaj posao je za mene loš, pozvan sam za nešto drugo'. - Za okultnog učenika je osobito važna težnja za duhovnim zdravljem. U svakom slučaju, nezdravo stanje uma i misli, odvodi s puta k višem znanju. Tu je osnovno jasno, smireno mišljenje, sigurna percepcija i osjećaj. Ništa od okultnog učenika ne bi trebalo biti dalje od sklonosti fantaziji, uzbuđenju, nervozu, egzaltaciji, fanatizmu. Treba steći zdrav pogled na sve aspekte života: trebao bi sigurno pronaći put u životu; trebao bi mirno razgovarati sam sa sobom i pustiti da stvari djeluju na njega. Treba nastojati iskazati pravdu u životu gdje god je to potrebno. U svojim prosudbama i osjećajima treba izbjegavati sve ekstravagantno, jednostrano. Kad ovaj uvjet ne bi bio ispunjen, okultni učenik bi završio u višim svjetovima vlastite mašte; umjesto istine, u njemu bi se potvrdila vlastita mišljenja. Okultnom učeniku je bolje biti 'trezven' nego uzvišen i fantastičan.

Drugi uvjet je da se osjećate kao dio cjelokupnog života. Ispunjavanje ovog uvjeta podrazumijeva mnogo toga. Ali svatko ga može ispuniti samo na svoj način. Ako sam ja odgajatelj i moj učenik ne odgovara onome što ja želim, ne bih trebao usmjeriti svoje osjećaje protiv učenika nego protiv sebe. Trebao bih se osjećati jedno sa svojim učenikom do te mjere da se pitam: 'Nije li nedostatak učenika rezultat mog vlastitog djela?' Umjesto da svoj osjećaje usmjerim protiv njega, radije ću razmisliti kako bih se ja trebao ponašati, kako bi učenik u budućnosti mogao bolje ispuniti moje zahtjeve. Cjelokupni način razmišljanja postupno se mijenja iz takvog načina razmišljanja. To vrijedi i za najmanje i za najveće. S takvim stavom vidim naprimjer, zločinca drugačije nego bez toga. Suzdržavam se od suda i kažem sebi: 'Ja sam poput

njega samo čovjek. Obrazovanje koje su mi dale moje okolnosti bilo je možda jedino što me spasilo od njegove sudbine'. Tada vjerojatno dolazim i na pomisao da bi bližnji postao druga osoba da su učitelji, koji su svoj trud uložili u mene, darovali njega. Zamislit ću da sam primio ono što je njemu oduzeto, da svoje dobro dugujem samo činjenici da mu je to oduzeto. I tada neću biti daleko od toga da sam samo član cijelog čovječanstva i da sam solidarno odgovoran za sve što se događa. Ovdje se ne radi o činjenici da takvu misao treba odmah pretočiti u vanjska djela agitacije. Ali to treba tiho njegovati u duši. Tada će se to vrlo postupno odraziti na vanjskom ponašanju osobe. A u takvim stvarima svatko se može samo početi reformirati. Nema svrhe postavljati općenite zahtjeve čovječanstvu u smislu takvih misli. Lako je suditi kakvi bi ljudi trebali biti; ali okultni učenik radi u dubini a ne na površini. Stoga bi bilo sasvim pogrešno povezati zahtjeve okultnih učitelja koji su ovdje naznačeni s nekim vanjskim, možda čak i političkim zahtjevom s kojim duhovno školovanje ne može imati nikakve veze. Politički agitatori obično 'znaju' što treba 'zahtijevati' od drugih ljudi; manje se govori o zahtjevima prema sebi.

A to je izravno povezano s **trećim uvjetom** za tajno školovanje. Učenik mora biti sposoban doći do spoznaje da su njegove misli i osjećaji važni za svijet kao i njegovi postupci. Mora se shvatiti da je mrziti bližnjega jednako kobno kao i udariti ga. Tada dolazim do spoznaje da kada se usavršavam, ne činim nešto samo za sebe, već i za svijet. Svijet ima isto toliko koristi od mojih čistih osjećaja i misli koliko i od mog dobrog ponašanja. Sve dok ne mogu vjerovati u ovo značenje mog unutarnjeg bića za svijet, nisam prikladan za okultnog učenika. Tek tada sam ispunjen ispravnom vjerom u smisao svog unutarnjeg bića, moje duše, kada radim na toj duši kao da je jednako stvarna kao i sve ostalo izvana. Moram priznati da moj osjećaj ima učinak kao i djelovanje moje ruke.

Time je zapravo već izražen **četvrti uvjet**: stjecanje stava da čovjekova stvarna bit nije u izvanjskom, nego u unutarnjem. Onaj tko sebe vidi samo kao proizvod vanjskog svijeta, kao rezultat fizičkog svijeta, ne može nikamo stići u tajnom školovanju. Osjećaj duševno-duhovnog bića je osnova za takvo školovanje. Svatko tko pronikne u takav osjećaj, tada je u stanju razlikovati unutarnju obvezu od vanjskog uspjeha. Uči prepoznati da je jedno ne može izravno mjeriti s drugim. Okultni učenik mora pronaći pravu ravnotežu između onoga što vanjski uvjeti diktiraju i onoga što prepoznaje kao ispravan smjer djelovanja. Onima oko sebe ne bi trebao nametati nešto što oni ne mogu razumjeti; ali također bi trebao biti potpuno slobodan od ovisnosti da radi samo ono što ljudi oko njega mogu prepoznati. Priznanje za svoje istine mora tražiti samo u glasu svoje duše koja se bori za znanje. Ali treba što više naučiti od svoje okoline kako bi saznao što je dobro i korisno za nju. Na taj će način razviti ono što se u tajnoj znanosti naziva 'duhovna

ravnoteža'. Na jedno strani vage je 'otvoreno srce' prema potrebama vanjskog svijeta, na drugoj 'unutarnja čvrstima i nepokolebljiva ustrajnost'.

A ovo ukazuje na **peti uvjet**: postojanost u slijedenju odluke nakon što je donesena. Ništa ne bi trebalo navesti okultnog učenika da odstupa od donesene odluke, osim spoznaje da je u zabludi. Svaka odluka je moć, pa čak i ako ta moć nema trenutni uspjeh tamo gdje je prvo usmjerena, ona djeluje na svoj način. Uspjeh je kritičan samo kada se nešto učini iz želje. Ali svi postupci napravljeni iz želje su bezvrijedni za viši svijet. Ovdje samo odlučuje ljubav prema djelovanju. Sve što okultnog učenika tjera na akciju treba živjeti u toj ljubavi. Tada se neće umoriti uvijek iznova provoditi odluku u praksi, bez obzira koliko često nije uspio. I tako dolazi do toga da samo ne čeka vanjske učinke svojih postupaka, nego da bude zadovoljan samim postupcima. Naučit će žrtvovati svoja djela, čak i cijelo svoje biće, svijetu, kako god on primio njegovu žrtvu. Svatko tko želi postati tajni učenik mora pristati na takvo požrtvovno služenje.

Šesti uvjet je razvoj osjećaja zahvalnosti prema svemu što je čovjeku naklonjeno. Čovjek mora znati da je njegova egzistencija dar cijelog kozmosa. Što je sve potrebno, da svatko od nas može primiti i ostvariti svoju egzistenciju! Koliko toga dugujemo prirodi i drugim ljudima! Takvim mislima moraju biti skloni oni koji žele tajno školovanje. Tko im se ne može posvetiti, ne može u sebi razviti svu onu ljubav koja je potrebna za stjecanje višeg znanja. Nešto što ne volim ne može mi se otkriti. I svako me otkriće mora ispuniti zahvalom, jer me čini bogatijim.

Svi gore navedeni uvjeti moraju se sjediniti u jednom **sedmom**: neprestano promatranje života na način na koji to ovi uvjeti zahtijevaju. Ovo učeniku daje priliku da svom životu da jedinstveni karakter. Svi njegovi načini izražavanja u životu bit će u skladu, a ne u kontradikciji. Bit će pripremljen za ostalo do čega mora doći tijekom prvih koraka u tajnom školovanju.

Ako netko ima ozbiljnu i poštenu volju ispuniti zadane uvjete, tada se može odlučiti za duhovni trening. Tada će biti spreman slijediti dane savjete. Većina ovih savjeta može se nekim učiniti kao nešto površno. Takav netko može reći da je očekivao da će obuka biti u manje rigoroznim oblicima. Ali sve unutarnje mora živjeti u vanjskom. I koliko malo slika postoji ako postoji samo u glavi slikara, isto tako malo okultno školovanje može biti bez vanjskog izražaja. Stroge forme preziru oni koji ne znaju da ono što je unutra mora biti izraženo izvana. Istina je da je bitan duh stvari, a ne forma. Ali kao što je forma ništa bez duha, tako bi i duh bio nedjelatan kad ne bi sam sebi stvorio formu.

Postavljeni uvjeti su prikladni da okultnog učenika učine dovoljno jakim da također ispuni i daljnje zahtjeve koje mu mora postaviti duhovno školovanje. Ako mu ti uvjeti nedostaju, tada će se s oklijevanjem suočiti sa

svakim novim zahtjevom. Bez njih neće imati povjerenje u ljude koje mu je potrebno. A sva težnja za istinom mora se graditi na povjerenju i pravoj ljudskoj ljubavi. Na njoj se treba graditi, to je temelj, iako težnja za istinom iz nje ne može izvirati, već samo iz vlastite duševne snage. I ljudska se ljubav postupno mora proširiti na ljubav prema svim bićima, zapravo prema cijeloj egzistenciji. Tko ne ispunjava spomenute uvjete, neće imati ni punu ljubav za svaku izgradnju, prema svemu stvorenome, i težnju da se suzdrži od svakog uništenja, svakog uništenja kao takvog. Okultni učenik mora postati takav da nikada ništa ne uništava radi uništavanja, ni djelima, ali ni riječima, osjećajima i mislima. Za njega bi trebala postojati radost u nastajanju, u postajanju; i tek onda može dati ruku i uništenju, ako je sposoban promicati novi život iz, i kroz, uništenje. To ne znači da je okultnom učeniku dopušteno gledati dok zlo raste; ali i u lošem treba tražiti one aspekte kroz koje se može promijeniti u dobro. Sve više postaje svjestan da je najispravniji način borbe protiv lošeg i nesavršenog, stvaranje dobrog i savršenog. Okultni učenik zna da se ništa ne može stvoriti iz ničega, ali da se nesavršeno može transformirati u savršeno. Svatko tko razvije sklonost stvaranju, uskoro će pronaći sposobnost da se ispravno nosi sa zlom.

Tko god se uključi u tajno školovanje mora shvatiti da je ona namijenjena izgradnji, a ne uništavanju. Stoga sa sobom treba ponijeti volju za poštenim, predanim radom, a ne za kritikom i destrukcijom. Trebao bi biti sposoban za predanost, jer treba naučiti ono što još ne zna. Treba pobožno gledati na ono što se događa. Rad i predanost: to su osnovni osjećaji koji se moraju zahtijevati od okultnog učenika. Neki će morati shvatiti da ne napreduju u svom školovanju, iako misle da su neumorno aktivni. To je zato jer nisu rad i predanost shvatili u pravom smislu. Onaj posao koji se poduzima radi uspjeha, bit će najmanje uspješan, a ono učenje koje se obavlja bez predanosti bit će najmanje plodonosno. Ljubav prema poslu, a ne uspjehu, jedini je put naprijed. A ako učenik u školovanju traži zdravo razmišljanje i sigurnu prosudbu, ne treba svoju predanost rasuti pred sumnjom i nepovjerenjem.

Čovjek ne bi trebao postati ropski ovisan ako u vezi neke prosudbe ne izrazi vlastito mišljenje, nego joj pristupa sa smirenom predanošću i odanošću. Oni koji su stekli nešto znanja znaju da to sve ne duguju tvrdoglavom osobnom sudu, već tihom slušanju i promišljanju. - Uvijek treba imati na umu da o onom o čemu se već može suditi, više ne treba učiti. Dakle, ako želite samo suditi, ne možete više uopće učiti. U tajnom školovanju, međutim, sve se svodi na učenje. Apsolutno treba imati volju učiti. Ako netko nešto ne razumije, bolje je ne suditi nego presuđivati. Tako možete kasnije imati razumijevanje. - Što se čovjek više penje stepenicama znanja, to mu je više potrebno ovo tiho, pobožno slušanje. Sve spoznaje istine, sav život i djelovanje u svijetu duha, postaje suptilno u višim sferama, delikatno u usporedbi s operacijama običnog uma i života u fizičkom svijetu.

Što se više krug čovjekova djelovanja širi, to su zadaci koje mora izvršiti sve delikatniji. - Zato jer je to tako, ljudi dolaze do tako različitih 'pogleda' i 'gledišta' u odnosu na više regije. Ali u stvarnosti postoji samo jedno mišljenje, čak i o višim istinama. Čovjek do ovog jedinstvenog mišljenja može doći kada se kroz rad i predanost uzdigne da stvarno vidi istinu. Samo onaj tko, nepripremljen, sudi prema svojim omiljenim idejama, svojim uobičajenim mislima itd., može doći do gledanja koje odstupa od jedinog istinitog. Kao što postoji samo jedan pogled na matematički teorem, tako postoji samo jedan pogled na stvari u višim svjetovima. Ali prvo se treba pripremiti da bi se došlo do takvog 'pogleda'. Ako se ovo ima na umu, uvjeti tajnog školovanja ne bi iznenadili. Apsolutno je točno da istina i viši život prebivaju u svakoj ljudskoj duši i da ih svatko može i mora pronaći za sebe. Ali oni leže duboko, i mogu se izvući iz svojih dubokih okana tek nakon što se uklone prepreke. Kako se to postiže mogu savjetovati samo oni koji su iskusni u okultnoj znanosti. Znanost duha daje takve savjete. Nikome ne nameće istinu, ne proglašava nikakvu dogmu; ali pokazuje put. Iako bi svako mogao - ali možda tek nakon mnogih inkarnacija - pronaći ovaj put sam; tajnim školovanjem taj se put skraćuje. Na taj način čovjek ranije dolazi do točke u kojoj može sudjelovati u svjetovima u kojima se duhovno spasenje i ljudski razvoj promiču kroz duhovni rad.

Ovime je ukazano na stvari koje bi prvo trebalo priopćiti o postizanju iskustava viših svjetova. U sljedećem poglavlju ova objašnjenja će se nastaviti pokazujući što se događa u višim članovima ljudske prirode (u duševnom organizmu ili astralnom tijelu, i u duhovnom ili misaonom tijelu) tijekom tog razvoja. Na taj će se način priopćenja staviti u novo svjetlo i moći će se dublje u njih proniknuti.

O nekim učincima inicijacije

Jedno je od načela istinske duhovne znanosti da onaj tko joj se posveti treba to činiti pri punoj svijesti. Ne treba raditi ništa, ne treba vježbati ništa za što se ne zna kakav će učinak imati. Tajni učitelj koji nekome daje savjete ili upute, uvijek će u isto vrijeme reći što se događa s tijelom, dušom ili duhom osobe koja teži višem znanju.

Ovdje treba dati neke učinke na dušu okultnog učenika. Samo oni koji znaju takve stvari kako su ovdje priopćene, mogu pri punoj svijesti provoditi vježbe koje vode do spoznaje nadosjetilnih svjetova. I samo takav je pravi okultni učenik. Svako pipanje u mraku strogo se osuđuje u pravom tajnom školovanju. Oni koji ne žele provoditi okultno školovanje otvorenih očiju mogu postati mediji; ne mogu postati vidovnjaci u smislu okultne znanosti.

Određene promjene u takozvanom organizmu duše događaju se kod onih koji rade vježbe opisane u prethodnim pasusima (o stjecanju nadosjetilnog znanja). To je vidljivo samo vidovnjaku. Može se usporediti s više-manje duhovno-duševnim svijetlim oblakom u čijem je središtu fizičko ljudsko tijelo. [Opis se može naći u autorovoj *Teozofiji*] U tom organizmu naprimjer, nagoni, želje, strasti, ideje itd. postaju duhovno vidljivi. Osjetilna želja naprimjer, u njemu se osjeća kao tamnocrveno zračenje određenog oblika. Čista, plemenita misao nalazi svoj izraz u crvenkasto ljubičastom sjaju. Oštar koncept kojeg shvaća logički mislilac, doima se poput žučkaste figure s vrlo određenim obrisima. Misli ljudi jednostranih, tvrdoglavih pogleda izgledaju oštre, nepomične, dok misli ljudi dostupnih gledištima drugih imaju pokretne, promjenjive obrise. [U svim sljedećim opisima, mora se primijetiti da naprimjer, 'vidjeti boju' znači duhovno viđenje. Kada vidovito znanje govori o tome: 'vidim crveno', to znači: 'Imam iskustvo u duševno-duhovnom koje je ekvivalentno fizičkom iskustvu utiska crvene boje'. U takvom slučaju je sasvim prirodno da vidovnjak kaže: 'vidim crveno'. Ako to nemate na umu, lako je zamijeniti gledanje boje s iskustvom istinske vidovitosti.]

Što više čovjek napreduje u svom duševnom razvoju, to se pravilnije strukturira njegov duševni organizam. Kod ljudi s nerazvijenim duševnim životom je zbrkan, nestrukturiran. Ali čak i u takvom nestrukturiranom organizmu duše vidovnjak može uočiti strukturu koja se jasno izdvaja iz okoline. Proteže se od unutrašnjosti glave do sredine fizičkog tijela. Izgleda kao nekakvo neovisno tijelo koje ima određene organe. Oni organi o kojima ćemo prvo raspravljati duhovno se opažaju u blizini sljedećih fizičkih dijelova tijela: prvi između očiju, drugi u blizini grkljana, treći u predjelu srca, četvrti je u blizini onoga što se naziva želudac, peti i šesti su u abdomenu. Tajni znalci ove formacije nazivaju 'kotačima' (čakrama) ili 'lotosovim cvjetovima'. Tako se zovu zbog svoje sličnosti s kotačima ili cvjetovima; ali naravno treba

shvatiti da takav izraz nije puno točniji od nazivanja dvaju dijelova pluća 'plućnim krilima'. Kao što je ovdje jasno da se ne radi o 'krilima', tako se i tu treba samo sjetiti komparativne oznake. Kod nerazvijenog čovjeka ti su 'lotosovi cvjetovi' tamne boje, mirni i nepomični. Kod vidovnjaka su međutim, u pokretu i imaju svijetle nijanse boja. Nešto slično je i s medijem, ali na drugačiji način. O tome se ovdje neće detaljnije raspravljati. - Kada učenik započne svoje vježbe, prva stvar je da se lotosovi cvjetovi posvijetle; kasnije se počinju okretati. Kada se ovo posljednje dogodi, počinje sposobnost vidovitosti. Jer ti 'cvjetovi' su osjetilni organi duše. [Ono što je rečeno u prethodnoj primjedbi o 'viđenju boja' također se odnosi na ove percepcije 'okretanja', zapravo samih 'lotosovih cvjetova'.] A njihovo okretanje je izraz za činjenicu da se opaža u nadosjetilnom. Nitko ne može vidjeti ništa nadosjetilno prije nego što se njegova astralna osjetila razvijaju na ovaj način.

Duhovni osjetilni organ, koji se nalazi u blizini grkljana, omogućuje vidovito sagledavanje načina razmišljanja drugog duševnog bića, također omogućuje dublji uvid u istinske zakonitosti prirodnih pojava. - Organ u blizini srca otvara vidovito znanje o načinu razmišljanja drugih duša. Oni koji su ga istrenirali također mogu prepoznati određene dublje sile u životinjama i biljkama. Kroz osjetilo u blizini takozvane želučane šupljine stječe se znanje o sposobnostima i talentima duša; može se vidjeti kakvu ulogu igraju životinje, biljke, kamenje, metali, atmosferske pojave itd. u domaćinstvu prirode.

Organ blizu grkljana ima šesnaest 'latica' ili 'prečki kotača', organ blizu srca ima dvanaest, a onaj blizu želuca ima deset.

Određene duševne funkcije povezane su s razvojem ovih osjetilnih organa. A tko god provodi te aktivnosti na vrlo specifičan način, doprinosi razvoju relevantnih duhovnih organa. Osam latica 'lotosovog cvijeta' sa šesnaest latica već je bilo razvijeno u ranijoj fazi ljudskog razvoja u dalekoj prošlosti. Sam čovjek nije ništa pridonio tom razvoju. To je dobio kao dar prirode dok je još bio u stanju snene, tupe svijesti. One su bile aktivne i na tom stupnju ljudskog razvoja. Međutim, ova vrsta aktivnosti bila je kompatibilna samo s tim tupim stanjem svijesti. Zatim, kad se svijest razbistrila, latice su potamnjele i prestale djelovati. Ostalih osam čovjek može svjesno razviti kroz vježbe. To čini lotosov cvijet svjetlucavim i pokretnim. O razvoju svake od šesnaest latica ovisi stjecanje određenih sposobnosti. Ali kao što je već naznačeno, čovjek ih može svjesno razviti samo osam; ostalih osam će se tada pojaviti same od sebe.

Razvoj teče na sljedeći način. Čovjek mora obratiti pozornost na određene duševne procese, koje obično provodi nemarno i nepažljivo. Postoji osam takvih funkcija. Prvo je način na koji se stječu ideje. Obično se u tom pogledu čovjek potpuno prepušta slučaju. On čuje ovo i ono, vidi jedno ili drugo, i prema tome oblikuje svoje koncepte. Sve dok to čini, njegov lotosov

cvijet sa šesnaest latica ostaje potpuno bez utjecaja. Tek kada preuzme odgovornost i svoje samoobrazovanje u tom smjeru, on počinje djelovati. U tu svrhu mora obratiti pažnju na svoje ideje. Svaka ideja za njega treba dobiti smisao. Trebao bi u njoj vidjeti određenu poruku, poruku o stvarima u vanjskom svijetu. I neće se zadovoljiti idejama koje nemaju takvo značenje. Cijeli svoj pojmovni život trebao bi usmjeriti tako da postane pravo zrcalo vanjskog svijeta. Njegova težnja bi trebala biti uklanjanje neispravnih ideja iz njegove duše. - **Drugi** proces duše je kontrola odlukama, u sličnom smjeru. I o beznačajnim stvarima treba odlučivati na osnovu utemeljenog, temeljitog promišljanja. Trebao bi sve nepromišljene radnje, sva besmislena djela, držati podalje od duše. Za sve bi trebao imati dobro promišljene razloge. I trebao bi se suzdržati od onoga na što ga nijedan važan razlog ne potiče. - **Treći** proces se odnosi na govor. Samo ono smisljeno i značajno treba dolaziti s usana okultnog učenika. Sve pričanje samo radi pričanja, vodi ga na krivi put. Okultni učenik treba izbjegavati uobičajenu vrstu razgovora, gdje se o svemu govori neselektivno i šareno. Pritom se, međutim, ne treba isključiti iz općenja s bližnjima. U tom općenju njegov bi govor bi se trebao razviti u smislenost. Odgovara na svačija pitanja, ali to čini promišljeno, promišljajući smjer. Nikad ne govori bez razloga. Trudi se ne koristiti ni previše ni premalo riječi. - **Četvrti** proces duše je reguliranje vanjskih radnji. Okultni učenik pokušava organizirati svoje postupke na takav način da odgovaraju postupcima njegovih bližnjih i onome što se događa u njegovoj okolini. Suzdržava se od postupaka koji drugima smetaju ili su u suprotnosti s onim što se oko njega događa. Pokušava svoje postupke rasporediti na način da se skladno uklapaju u njegovu okolinu, životnu situaciju itd. Gdje ga nešto drugo potakne na djelovanje, on pažljivo promatra kako najbolje odgovoriti na uzrok. Tamo gdje djeluje po vlastitoj volji, najjasnije moguće razmatra učinke svojih postupaka. - **Peta** stvar koju ovdje treba razmotriti je organizacija života u cjelini. Okultni učenik pokušava živjeti u skladu s prirodom i duhom. Nije brzoplet i nije lijen. Zauzetost i nonšalantnost jednako su mu strani. Na život gleda kao na sredstvo rada i prema tome sve uređuje. Brigu o zdravlju, navike i slično, on sam posloži tako da rezultat bude skladan život. - **Šesto** se tiče ljudski težnji. Okultni učenik iskušava svoje mogućnosti, svoju sposobnost i ponaša se u duhu takve samospoznaje. Ne pokušava učiniti ništa što je izvan njegovih moći; ali i ne izostaviti ništa što je unutar njih. S druge strane, postavlja ciljeve koji su povezani s idealima, s velikim dužnostima. On se ne uklapa nepromišljeno kao točak u mehanizam čovječanstva, već pokušava razumjeti svoju zadaću, gledati dalje od svakodnevice. Svoje dužnosti nastoji obavljati što bolje i savršenije. - **Sedmo** u njegovom duševnom životu tiče se težnji da nauči što više od života. Pokraj okultnog učenika ne prolazi ništa što mu ne daje priliku da skupi iskustvo koje će mu koristiti u životu. Ako je učinio nešto krivo i nesavršeno, to će biti prilika da kasnije učini nešto slično, ispravno ili savršeno. Kada vidi druge kako se ponašaju, on ih promatra sa sličnim ciljem. Pokušava

prikupiti bogato iskustvo koje uvijek konzultira. I ne čini ništa bez osvrtnja na iskustva koja mu mogu pomoći u odlukama i postupcima. - Konačno, osmo je: okultni učenik mora s vremena na vrijeme pogledati u svoje unutarnje biće; on mora biti introspektivan, pažljivo se savjetovati sa samim sobom, oblikovati i ispitivati svoja životna načela, razmišljati o svom znanju, razmišljati o svojim dužnostima, o sadržaju i svrsi života itd. O svim ovim stvarima već je bilo riječi u prethodnim pasusima. Ovdje su samo nabrojane s obzirom na razvoj lotosovog cvijeta sa šesnaest latica. Praksom postaje sve savršeniji. Trening vidovitosti ovisi o takvim vježbama. Naprimjer, što više ono što osoba misli i govori odgovara onome što se događa u vanjskom svijetu, taj dar se brže razvija. Tko misli ili govori neistinu, ubija nešto u klici lotosovog cvijeta sa šesnaest latica. Istinoljubivost, iskrenost, poštenje su konstruktivni u tom odnosu, laž, nepoštenje su destruktivne sile. A okultni učenik mora znati da tu nije riječ samo o 'dobrim namjerama', već o stvarnim djelima. Ako mislim i govorim nešto što ne odgovara stvarnosti, onda nešto uništavam u svojim duhovnim osjetilima, čak i ako mislim da imam dobre namjere. To je kao dijete koje se opeče ako dotakne vatru, čak i ako je to iz neznanja. - Reguliranje duševnih procesa o kojima se raspravlja u naznačenom smjeru omogućuje da lotosov cvijet sa šesnaest latica zasja u prekrasnim bojama i daje mu zakonito kretanje. - Međutim, treba napomenuti da se opisani dar vidovitosti ne može pojaviti prije nego što se postigne određeni stupanj razvoja duše. Sve dok je potreban trud da se život vodi tom smjeru, ovaj dar se neće pokazati. Sve dok još mora posebno paziti na opisane događaje, nije zreo. Prvi tragovi vidovitosti pojavljuju se tek kad se dođe do toga da se živi na naznačeni način, kao što osoba normalno živi. Stvari tada ne bi trebale biti teške, već moraju postati prirodan način života. Ne treba se stalno promatrati, tjerati se na ovakav život. Treba da je sve postalo navika. - Postoje određene upute koje čine da lotos sa šesnaest latica procvjeta na drugačiji način. Prava okultna znanost odbacuje sve takve upute. Jer one dovode do uništenja tjelesnog zdravlja i moralne propasti. Lakše ih je izvesti nego ono što je opisano. Ovo je zamorno i problematično. Ali to vodi određenim ciljevima i može samo moralno jačati.

Iskrivljeni razvoj lotosovog cvijeta rezultira ne samo iluzijama i fantazijama u slučaju pojave određene vidovitosti, već i aberacijama i nestabilnošću u običnom životu. Čovjek može postati bojažljiv, zavidan, tašt, ohol, svojevoljan itd, kroz takav trening, dok prije nije imao te kvalitete. - Rečeno je da je osam latica cvijeta sa šesnaest latica već bilo razvijeno u dalekoj prošlosti i da se tijekom tajnog školovanja pojave same od sebe. Svo nastojanje tajnog učenika, sada mora voditi računa o osam drugih latica. Ako je trening pogrešan, one koje su se ranije razvije lako se pojave same od sebe, a one koje se tek formiraju ostaju atrofirane. To će osobito biti slučaj ako se u treningu premalo pažnje posvećuje logičnom, racionalnom mišljenju. Od najveće je važnosti da okultni učenik bude inteligentna osoba jasnog

razmišljanja. A od daljnje je važnosti to što teži najvećoj jasnoći u govoru. Ljudi koji počinju osjećati nešto nadosjetilno vole razgovarati o tim stvarima. Time zaustavljaju svoj pravilan razvoj. Što manje pričate o tim stvarima, to je bolje. Govoriti trebaju samo oni koji su dosegli određenu razinu jasnoće. - Na početku učenja tajni učenici se u pravilu začude koliko je malo 'znatiželjan' netko tko je već duhovno školovan za informacije o njihovim iskustvima. Za njih bi najviše koristilo da šute o svojim iskustvima i da ne žele raspravljati ni o čemu osim o tome koliko dobro ili loše rade svoje vježbe ili slijede upute. Jer oni koji su već duhovno školovani, imaju potpuno drugačije izvore za procjenu napretka nego što su njihova izravna priopćenja. Dotičnih osam latica lotosa sa šesnaest latica uvije se donekle otvrdnu takvim priopćenjima, dok ih treba održavati mekima i savitljivima. Dat će se primjer koji to ilustrira. Ovo nije uzeto iz nadosjetilnog, već radi jasnoće iz običnog života. Pretpostavimo da čujem vijesti i onda odmah formiram mišljenje. Malo kasnije dobivam još jednu vijest, koja nije u skladu s prvom, o istoj stvari. To me tjera da preoblikujem svoj sud koji sam već stvorio. Posljedica toga je nepovoljan utjecaj na moj lotosov cvijet sa šesnaest latica. Stvari bi bile sasvim drugačije da sam isprva bio oprezan u svom sudu, da sam o cijeloj stvari 'šutio', kako iznutra u mislima, tako i izvana u riječima, dok nisam imao sigurnu osnovu za svoj sud. Pažljivost u oblikovanju i izražavanju prosudbi postupno postaje posebno obilježje okultnog učenika. S druge strane, raste njegova osjetljivost na dojmove i doživljaje koje šutke propušta da prođu kako bi stvorio što više referentnih točaka kada treba prosuđivati. Kroz takav oprez pojavljuju se plavičasto crvenkaste i ružičasto crvene nijanse u laticama lotosa, dok se u drugom slučaju pojavljuju tamnocrvene i narančaste nijanse.

Lotosov cvijet s dvanaest latica u blizini srca formiran je na sličan način kao onaj sa šesnaest latica. [Stručnjak će u uvjetima za razvoj 'lotosa sa šesnaest latica' prepoznati upute koje je Buda dao svojim učenicima za 'Put'. Međutim, ovdje nije poanta proučavanje budizma, već opis uvjeta razvoja koji proizlaze iz same znanosti duha. Činjenica da se slažu s određenim Budinim učenjima ne može spriječiti da se ona sama po sebi smatraju istinitima.] Polovica latica već je bila prisutna i aktivna u prethodnoj fazi ljudskog razvoja. Stoga ovih šest listova ne treba posebno razvijati u okultnom školovanju; pojavljuju se sami od sebe i počinju vrtjeti dok se radi na ostalih šest. - Opet, kako bi se prospješio ovaj razvoj, ljudsko biće svjesno, određenim aktivnostima duše dati usmjerenje.

Sada mora biti jasno da percepcije individualnih duhovnih ili duševnih osjetila ima drugačiji karakter. Lotosov cvijet s dvanaest latica odaje drugačiju percepciju od onog sa šesnaest latica. Ovaj drugi opaža oblike. Način mišljenja koji duša ima, zakoni po kojima se odvijaju prirodne pojave, pojavljuju se kao oblici za lotosov cvijet sa šesnaest latica. Ali to nisu krute, mirne figure, već pokretne forme ispunjene životom. Vidovnjak koji je razvio ovo osjetilo može imenovati oblik za svaku vrstu misli, za svaki zakon

prirode, u kojem se one izražavaju. Misao za osvetu, naprimjer, oblači se u strijelu, nazubljenu figuru, dobronamjerna misao često ima oblik cvijeta koji se otvara itd. Određene, smislene misli, formiraju se pravilno, simetrično, nejasni pojmovi imaju namreškane obrise. - Kroz lotosov cvijet s dvanaest latica dolazi do izražaja sasvim drugačija percepcija. Priroda ovih percepcija može se grubo okarakterizirati nazivajući ih duševnom toplinom i duševnom hladnoćom. Vidovnjak obdaren ovim osjetilom osjeća takvu duševnu toplinu ili duševnu hladnoću koja izvire iz figura koje opaža kroz lotosov cvijet sa šesnaest latica. Zamislite da je vidovnjak razvio samo lotosov cvijet sa šesnaest latica, ali ne i onaj s dvanaest latica. Tada bi u dobronamjernoj misli vidio samo gore opisanu figuru. Drugi, koji ima razvijena oba osjetila, također primjećuje i emanaciju ove misli koja se može opisati samo kao toplina duše. - Samo uzgred treba napomenuti da se u okultnoj obuci jedno osjetilo nikada ne razvija bez drugog, tako da se gore navedeno može smatrati samo pretpostavkom za pojašnjenje. - Formiranje lotosovog cvijeta s dvanaest latica otvara vidovnjaku duboko razumijevanje prirodnih procesa. Sve što se temelji na rastu i razvoju zrači toplinom duše; sve što je u procesu propadanja, razaranja, uništenja pojavljuje se s karakterom hladnoće duše.

Razvoj ovog osjetila potiče se na sljedeći način. **Prva stvar** koju okultni učenik promatra u tom smislu je regulacija njegovog procesa mišljenja (takozvana kontrola misli). Kao što lotosov cvijet sa šesnaest latica razvija prave, smislene misli, tako i cvijet s dvanaest latica kroz unutarnje ovladavanje tijekom misli. Vrludave misli koje nisu sastavljene na smislen, logičan način, već čisto slučajno, kvare oblik ovog lotosovog cvijeta. Što više jedna misao slijedi iz druge, što više izbjegava sve nelogično, to ovaj organ više poprima oblik koji mu odgovara. Ako okultni učenik čuje nelogične misli, on odmah promisli pravu stvar. Ali ne bi se trebao bez ljubavi povući iz možda nelogičnog okruženja, kako bi se dalje razvijao. Također ne bi trebao osjećati poriv da odmah ispravi sve što je nelogično u njegovoj okolini. Naprotiv, on će vrlo tiho, misli koje mu jure izvana, dovesti u logičan, smislen slijed unutar sebe. I svugdje u svojim mislima nastoji održati taj smjer. - **Drugo je** unijeti istu dosljednost u svoje postupke (kontrola postupaka). Sve nepostojanosti, disharmonije u djelovanju, donose propast dotičnom lotosovom cvijetu. Kada je okultni učenik nešto učinio, on svoje daljnje djelovanje uređuje tako da ono dalje logično slijedi iz prvog. Tko god danas djeluje u drugačijem smislu nego jučer, nikada neće razviti opisano osjetilo. - **Treće je** trening izdržljivosti. Okultni učenik neće dopustiti da ga ovaj ili onaj utjecaj odvraća od cilja koji je sebi postavio, sve dok taj cilj može smatrati ispravnim. Za njega su prepreke poziv na njihovo prevladavanje, a ne razlozi za odvratanje. - **Četvrto je** tolerancija prema ljudima, drugim bićima, a također i činjenicama. Okultni učenik potiskuje svaku suvišnu kritiku nesavršenog, zlog i lošeg, i radije pokušava razumjeti sve što mu se nađe na putu. Kao što Sunce ne povlači svoju svjetlost od zla, tako ni on ne

povlači svoje razumno suosjećanje. Ako okultni učenik naiđe na bilo kakvu nevolju, on se ne upušta u pogrdne osude, već prihvaća ono što mora i pokušava, koliko može, okrenuti stvar na bolje. On ne samo da druga mišljenja promatra sa svog stajališta, već se također pokušava staviti u poziciju druge osobe. - **Peto je** Nepristranost prema pojavama života. U vezi s tim također se govori o 'vjeri' ili 'povjerenju'. Okultni učenik pristupa svakom ljudskom biću, svakom biću, s tim povjerenjem. I ispunjava se takvim samopouzdanjem u svoje postupke. Nikada sam sebi neće reći, kada mu se nešto kaže: ne vjerujem, jer je u suprotnosti s mojim prethodnim mišljenjem. Dapače, spreman je u svakom trenutku testirati i ispraviti svoje mišljenje i gledište novim. Uvijek ostaje prijemčiv za sve što mu se približi. I vjeruje u učinkovitost onoga što poduzima. Iz svoje prirode tjera plašljivost i sumnje. Ako ima namjeru, ima i vjere u snagu te namjere. Stotinu neuspjeha ne može mu oduzeti to uvjerenje. To je on, 'vjera koja može pomicati planine'. - **Šesto je** stjecanje određene ravnoteže (uravnoteženost). Okultni učenik nastoji održati ravnomjerno raspoloženje, bilo da je tužan ili sretan. I kod kolebanja između 'radosti do neba, i tuge do groba'. Nesreća i opasnost nalaze ga jednako dobro pripremljenog kao sreća i napredak.

Čitatelji duhovno-znanstvenih spisa prepoznati će ono što je opisano kao takozvanih 'šest kvaliteta', koje oni koji teže posvećenju moraju razviti u sebi. Ovdje treba objasniti njihovu povezanost s duševnim osjetilom zvanim lotos s dvanaest latica. - Tajni trening opet može dati posebne upute koje ovaj lotosov cvijet dovode do zrelosti, ali i ovdje razvoj pravilnog oblika ovog osjetilnog organa ovisi o razvoju navedenih osobina. Ako se ovaj razvoj zanemari, onda se ovaj organ razvija u karikaturu. A s razvojem određene vidovitosti u tom smjeru, spomenute osobine mogu se okrenuti prema gore umjesto boljem. Čovjek može postati osobito netolerantan, plašljiv, i odbacivati svoju okolinu. Može, naprimjer, steći nešto osjećaja za stavove drugih duša i stoga bježati od njih ili ih mrziti. To može ići tako daleko da zbog hladnoće koja ga obuzme kada čuje takve poglede, uopće ne može slušati, ili se ponaša odbojno.

Ako se uz sve rečeno pridržavaju i određenih propisa, koje okultni učenici mogu dobiti samo usmeno od okultnih učitelja, dolazi do odgovarajućeg ubrzanja u razvoju lotosovog cvijeta. Ali ovdje dane upute vode u pravo tajno školovanje. Ali također je, i za one koji ne žele ili ne mogu proći tajno školovanje, korisno da uspostave svoj život u naznačenom smjeru. Jer djelovanje na duševni organizam nastupa u svakom slučaju, iako polako. A za okultnog učenika poštivanje ovih načela je neophodno. - Ako bi pokušao tajno školovanje bez njih, mogao bi ući u više svjetove samo s neadekvatnim organima; i umjesto spoznaje istine, bio bi podložan zabludama i iluzijama. Postao bi vidovit na određeni način; ali u osnovi bi samo podlegao većoj sljepoći nego prije. Jer prije je čvrsto stajao unutar svijeta osjetila i imao ga je u određenom položaju; ali sada vidi iza svijeta osjetila i postaje zbunjen

oko toga, prije nego je dobio sigurni oslonac u višem svijetu. Tada možda uopće više neće moći razlikovati istinu od zablude, i izgubiti će svaki smjer u životu. - Upravo zato je strpljenje toliko potrebno u ovim stvarima. Uvijek treba imati na umu da znanost duha ne smije ići dalje sa svojim uputama, od onoga što je potpuna spremnost na regulirani razvoj 'lotosovih cvjetova'. Mogle bi se razviti karikature ovih cvjetova, ako bi sazreli prije nego tiho dobiju svoj oblik. Jer ove posebne upute znanosti duha donose zrelost, ali oblik im daje opisani način života.

Briga za dušu, koja je neophodna za razvoj lotosovog cvijeta s deset latica, posebno je delikatne prirode. Jer ovdje se radi o učenju ovladavanja samim osjetilnim dojmovima na svjestan način. Ovo je osobito potrebno za ambicioznog vidovnjaka. Jedino tako može izbjeći izvor bezbrojnih iluzija i duševne proizvoljnosti. Ljudi obično uopće ne shvaćaju koje stvari dominiraju njihovim idejama, njihovim sjećanjima i kako su evocirane. Pretpostavimo sljedeći slučaj. Netko se vozi vlakom. Zauzet je mišlju. Odjednom njegova misao dobiva sasvim drugi smjer. Prisjeća se iskustva koje je doživio prije mnogo godina i utka ga u svoje sadašnje misli. Međutim, nije ni primijetio da su mu oči bile usmjerene kroz prozor i da je njegov pogled bio usmjeren na osobu koja je bila slična drugoj koja je bila uključena u zapamćeno iskustvo. Ono što je vidio uopće mu ne dolazi u svijest, samo učinak. Pa vjeruje da mu je stvar došla 'sama od sebe'. Koliko toga u životu ne dođe tako. Koliku ulogu u našem životu igraju stvari koje smo doživjeli i pročitali, a da nismo svjesni povezanosti. Naprimjer, netko mrzi određenu boju; ali ni ne zna da je to tako jer je učiteljica koja ga je mučila prije mnogo godina nosila kaput te boje. Na takvim se vezama temelje bezbrojne iluzije. Mnoge stvari se ugrađuju u dušu, a da nisu ugrađene u svijest. Može se dogoditi sljedeći slučaj. Netko čita u novinama o smrti poznate osobe. I sada čvrsto tvrdi da je ovu smrt prevideo 'jučer', iako nije čuo ni vidio ništa što bi ga moglo navesti na tu pomisao. I istina je, misao mu je 'jučer' pala na pamet kao 'sama od sebe': dotični će umrijeti. Samo je jednu stvar zanemario. Nekoliko sati prije 'jučer' pala mu je na pamet misao, bio je u posjetu poznaniku. Na stolu su bile novine. Nije ih pročitao. No nesvjesno mu je oko palo na vijest o teškoj bolesti dotične osobe. Nije bio svjestan dojma. Ali učinak je bio 'predosjećaj'. - Ako se razmišlja o takvim stvarima, može se procijeniti kakav je izvor iluzija i fantazija u takvim okolnostima. A ovaj izvor moraju zatvoriti oni koji žele razviti svoj lotosov cvijet s deset latica. Jer se kroz ovaj cvijet mogu uočiti duboko skrivene osobine u dušama. Ali istina se može pripisati ovim percepcijama samo kada se osoba potpuno oslobodi od opisanih iluzija. U tu je svrhu potrebno da čovjek postane gospodar onoga što na njega utječe iz vanjskog svijeta. Morate doći do točke kada stvarno ne dobijete dojmove koje ne želite primiti. Takva se sposobnost može kultivirati samo snažnim unutarnjim radom. Morate steći volju da pustite da na vas djeluju stvari samo one na koje

obraćate pažnju, a da stvarno izbjegnute dojmove prema kojima se ne okrećete svojevolumino. Ono što netko vidi mora željeti vidjeti; a ono na što ne obraćate pažnju zapravo ne mora biti tu za vas. Što življi, energičniji unutarnji rad duše postaje, to će se više postići. - Okultni učenik mora izbjegavati svako nepromišljeno gledanje i slušanje. Za njega treba postojati samo ono u što usmjeri svoje uho ili oko. Mora vježbati da u gužvi ne mora ništa slušati ako ne želi slušati; za njega se kaže da čini svoje oko neosjetljivim na stvari koje posebno ne gleda. Mora biti okruženi duševnim oklopom za sve nesvjesne impresije. - U tom smjeru mora biti posebno oprezan sa samim životom misli. On pred sebe stavlja misao, i pokušava dalje razmišljati samo o onome što može svjesno, u potpunoj slobodi, priložiti ovoj misli. Odbacuje bilo kakve ideje. Ako misao želi povezati s nečim drugim, pažljivo prati odakle je ovo drugo stiglo. - On ide i dalje. Naprimjer, ako ima određenu antipatiju prema nečemu, on se protiv toga bori i pokušava uspostaviti svjestan odnos prema toj stvari. Na taj se način sve manje i manje nesvjesnih elemenata miješa u njegov duševni život. Samo kroz takvu strogu samodisciplinu lotosov cvijet s deset latica postiže oblik koji bi trebao imati. Unutarnji život okultnog učenika mora postati život pažnje, a ono na što se ne želi ili ne treba obraćati pozornost, mora se zaista znati držati podalje. - Ako je takva samodisciplina popraćena meditacijom, što odgovara uputama znanosti duha, tada će lotosov cvijet u području želučane šupljine sazreti na pravi način, a ono što je imalo samo oblik i toplinu preko prethodno opisanih duhovnih osjetilnih organa poprima duhovno svijetlo i boju. I kroz to se, naprimjer, otkrivaju talenti i sposobnosti duša, moći i skrivene kvalitete u prirodi. Tako postaje vidljiva boja aure živih bića; ono što je oko nas time objavljuje svoje duševne kvalitete. - Priznat će se da je u razvoju na ovom području potrebna najveća pažnja jer je igra nesvjesnih sjećanja ovdje iznimno aktivna. Da to nije slučaj, onda bi mnogi ljudi imali upravo osjetilo o kojem je ovdje riječ, jer se ono javlja gotovo odmah kada čovjek ima dojmove svojih osjetila tako potpuno pod svojom vlašću, da su podložna samo njegovoj pažnji ili nepažnji. Ono ostaje nedjelotvorno samo dok snaga vanjskih osjetila drži ovo osjetilo duše prigušenim i tupim.

Teže od opisanog formiranja lotosovog cvijeta je onog sa šest latica koji se nalazi u sredini tijela. Jer za ovaj trening mora se težiti potpunoj dominaciji cijelog ljudskog bića kroz samosvijest, kako bi tijelo, duša, i duh, kod njega bili u savršenom skladu. Pokreti tijela, sklonosti i strasti duše, misli i ideje duha, moraju se međusobno savršeno uskladiti. Tijelo se mora oplemeniti i pročistiti na način da se njegovi organi ne potiču ni na što a što nije u službi duše i duha. Tijelo ne bi trebalo poticati dušu na želje i strasti koje su u suprotnosti s čistim i plemenitim mišljenjem. Ali duh ne bi trebao vladati nad dušom poput robovlasnika sa svojim zapovijedima i zakonima; već treba slijediti dužnosti i zapovijedi vlastite slobodne sklonosti. Dužnost neće

lebdjeti nad okultnim učenikom kao nešto čemu se nerado podvrgava, već kao nešto što obavlja iz ljubavi. Okultni učenik mora razviti slobodnu dušu koja je u ravnoteži između osjetilnosti i duhovnosti. I tu se mora usavršiti na taj način da se prepušta svojoj osjetilnosti, jer je toliko pročišćena da je izgubila moć da se spusti na njihovu razinu. Više ne bi trebao obuzdavati svoje strasti, jer oni po vlastitoj volji slijede ono što je ispravno. Sve dok ih treba obuzdavati, on ne može biti na određenoj razini. Vrlina na koju se još mora siliti je bezvrijedna za okultno školovanje. Sve dok postoji želja, to smeta školovanju, čak i ako se ne pokušava udovoljiti joj. I nema razlike pripada li ta želja više tijelu ili više duši. Ako netko, naprimjer, ako osoba izbjegava određeni stimulans kako bi se pročistila povlačenjem zadovoljstva, to pomaže samo ako njeno tijelo ne trpi nikakvu nelagodu od te apstinencije. Ako je slučaj ovo drugo, to pokazuje da tijelo želi stimulans, i apstinencija je bezvrijedna. U tom slučaju može se dogoditi da se osoba mora odreći željenog cilja i čekati da joj budu dostupni povoljniji osjetilni uvjeti - možda tek u drugom životu. U određenoj situaciji razumno odricanje puno je veći uspjeh od težnje za nečim što se u danim okolnostima ne može postići. Da, takvo odricanje više potiče razvoj nego suprotno.

Svatko tko je razvio lotosov cvijet sa šest latica doći će u kontakt s bićima koja pripadaju višim svjetovima, ali samo ako se njihova egzistencija pokaže u svijetu duša. Ali tajno školovanje ne preporučuje razvoj ovog lotosovog cvijeta sve dok učenik ne napreduje toliko daleko na putu kojim može uzdići svoj duh u još viši svijet. Ovaj ulazak u stvarni duhovni svijet uvijek mora pratiti razvoj lotosovih cvjetova. Inače učenik postaje zbunjen i nesiguran. Naučit će vidjeti, ali mu nedostaje sposobnost da pravilno procijeni ono što vidi. - Određeno jamstvo protiv zabune i nestabilnosti već leži u onome što je potrebno za formiranje lotosovog cvijeta sa šest latica. Jer u tu zbrku neće biti lako uvući nekoga tko je postigao savršenu ravnotežu između osjetilnosti (tijela), strasti (duše) i ideje (duha). Ipak, potrebno je više od ovog jamstva kada, kroz razvoj lotosovog cvijeta sa šest latica, ljudska bića postanu zamjetljiva sa životom i neovisnošću, koji pripadaju nekom svijetu koji je potpuno drugačiji od onoga od fizičkih osjetila. Da bi imao sigurnost u tim porođajnim mukama, nije mu dovoljan razvoj lotosovih cvjetova, već na raspolaganju mora imati još više organe. Sada ćemo govoriti o razvoju ovih još viših organa; onda možemo govoriti i o drugim lotosovim cvjetovima, i daljnjoj organizaciji tijela duše. [Nije potrebno spominjati da, u doslovnom smislu, izraz 'tijelo duše' (kao i mnogi slični izrazi u znanosti duha) sadrži proturječnost. Ali ovaj izraz se koristi jer vidovita percepcija opaža nešto što se doživljava u duhovnom, na isti način na koji se tijelo opaža u fizičkom.]

Razvoj duševnog tijela, kako je upravo opisano, omogućuje čovjeku opažanje nadosjetilnih pojava. Ali ako se stvarno želite snaći u ovom svijetu,

ne smijete stati na ovom stupnju razvoja. Sama pokretljivost lotosovih cvjetova nije dovoljna. Čovjek mora biti sposoban samostalno, pri punoj svijesti, regulirati i kontrolirati kretanje svojih duhovnih organa. Inače bi postao igračka vanjskih sila i moći. Ako to ne želi postati, mora steći sposobnost da čuje takozvanu 'unutarnju riječ'. Da bi se to postiglo, mora se razviti ne samo tijelo duše, već i etersko tijelo. To je suptilno tijelo koje se vidovnjaku pokazuje kao neka vrsta dvojnika fizičkog tijela. Na neki način to je međufaza između ovog tijela i tijela duše. [Pogledajte opis u autorovoj knjizi *Teozofija*.] - Ako ste obdareni vidovnjačkim sposobnostima, možete pri punoj svijesti otkloniti fizičko tijelo osobe koja stoji ispred vas. To nije ništa više od vježbe pažnje na nižoj razini. Kao što čovjek može skrenuti pažnju s nečega pred sobom tako da toga nema, tako i vidovnjak može izbrisati fizičko tijelo iz svoje percepcije tako da mu ono fizičko postane sasvim transparentno. Ako to čini s osobom koja stoji ispred njega, tada pred okom njegove duše ostaje takozvano etersko tijelo, pored duševnog tijela koje je veće od oba i koje također prodire u oba. Etersko tijelo je približno iste veličine i oblika kao i fizičko tijelo, tako da ispunjava približno isti prostor kao i fizičko tijelo. To je izuzetno delikatna i fino organizirana struktura. [Molim fizičara da se ne uvrijedi na izraz 'etersko tijelo'. Riječ 'eter' samo je namijenjena da ukaže na delikatnost dotične strukture. Ono što je ovdje rečeno ne treba stavljati skupa s 'eterom' iz fizikalnih hipoteza.] Njezina primarna boja razlikuje se od bilo koje od sedam boja sadržanih u dugi. Svatko tko to može promatrati upoznaje boju koje zapravo nema za osjetilno promatranje. Najbolje se može usporediti s bojom mladog cvijeta breskve. Ako netko želi promatrati etersko tijelo samo po sebi, na isti način se mora izbrisati pojava duševnog tijela za promatranje, kroz vježbu pažnje slične prirode onoj gore opisanoj. Ako se to ne učini, mijenja se pogled na etersko tijelo zbog tijela duše koje u njega potpuno prodire.

U ljudskom biću su čestice eterskog tijela u stalnom kretanju. Njime teku bezbrojne struje na sve strane. Život se održava i regulira tim strujama. Svako živo tijelo ima takvo etersko tijelo. Imaju ga i biljke i životinje. Da, čak i kod minerala tragovi su vidljivi pažljivom promatraču. - Navedena strujanja i kretanja su u početku potpuno neovisna o volji i svijesti čovjeka, kao što rad srca ili želuca u fizičkom svijetu, nije ovisan o volji. - I sve dok čovjek ne poduzme svoju obuku u smislu stjecanja nadosjetilnih sposobnosti, ta će neovisnost ostati. Jer upravo se u tome sastoji viši razvoj na određenoj razini, da uz strujanja i kretanja eterskog tijela koja su neovisna o svijesti, postoje i ona koja svjesno izaziva sam čovjek.

Kada je tajna obuka toliko napredovala da se lotosovi cvjetovi opisani u prethodnim odjeljcima počnu kretati, tada je učenik već postigao neke od stvari koje dovode do stvaranja vrlo određenih struktura i pokreta u njegovom eterskom tijelu. Svrha ovog razvoja je da se u području fizičkog srca formira svojevrsno središte iz kojeg izlaze struje i pokreti u

najrazličitijim duhovnim bojama i oblicima. U stvarnosti, ovo središte nije samo točka, već vrlo složena struktura, prekrasan organ. Duhovno svijetli i svjetluca u najrazličitijim bojama i pokazuje oblike velike pravilnosti koji se mogu vrlo brzo mijenjati. I daljnje struje oblika i boja teku od ovog organa do dijelova ostatka tijela, pa čak i izvan njega, prodirući i osvjetljavajući cijelo tijelo duše. Ali najvažnija od tih struja ide u lotosovo cvijeće. Prolaze kroz pojedinačne listove i reguliraju njihovu rotaciju; zatim izviru iz lišća da bi se izgubile u kozmosu. Što je osoba razvijenija, to je veći radijus u kojem se te struje šire.

Lotosov cvijet s dvanaest latica posebno je usko povezan s opisanom središnjom točkom. Struje teku izravno u njega. I kroz njega struje idu s jedne strane do lotosovih cvjetova sa šesnaest i dvije laticice, a s druge (donje) strane do lotosovih cvjetova sa osam latica, šest latica i četiri laticice. Ovaj raspored je razlog zašto se posebna pažnja mora obratiti na razvoj lotosovog cvijeta s dvanaest latica, u tajnom školovanju. Ako bi tu nešto pošlo po zlu, konstrukcija cijele strukture bi morala biti nepravilna. - Koliko je tajno školovanje delikatno i intimno i koliko se precizno mora provoditi da bi se sve razvijalo na pravi način, može se prosuditi iz rečenog. Iz ovoga je također odmah jasno da o tome može govoriti samo onaj tko je osobno iskusio sve što bi neko drugi trebao vježbati, i tko je savršeno sposoban prepoznati vode li njegove upute ka željenom rezultatu.

Kada okultni učenik izvršava ono što mu je propisano uputama, on u svoje etersko tijelo unosi struje i pokrete koji su u skladu sa zakonima i evolucijom svijeta kojem pripada. Stoga se ove upute uvijek odraz velikih zakona razvoja svijeta. Sastoje se od spomenutih i sličnih vježbi meditacije i koncentracije, koje uz pravilnu primjenu imaju opisane učinke. U određenim trenucima duhovni učenik mora potpuno prožeti svoju dušu sadržajem vježbi, potpuno se njime ispuniti, da tako kažem. Počinje s jednostavnim, prije svega je prikladno produbiti, inteligentno i razumno mišljenje glave, učiniti ga unutarnjim. Ovakav način mišljenja postaje slobodan i neovisan o svim osjetilnim dojmovima i iskustvima. Ono je sažeto, takoreći, u jednu točku, koju čovjek ima potpuno u svojoj vlasti. Na taj način se stvara preliminarni centar za struje eterskog tijela. U početku ovaj centar nije u predjelu srca, već glave. Vidovnjaku se tamo pokazuje kao ishodište kretanja. - U potpunosti je uspješno samo takvo tajno školovanje, koje prvo stvara ovaj centar. Kad bi se središte od samog početka pomaknulo u područje srca, ambiciozni vidovnjak mogao bi steći određene uvide u više svjetove; ali ne bi mogao dobiti ispravan uvid u vezu između tih viših svjetova i naših osjetila. A to je za čovjeka na današnjem stupnju razvoja svijeta apsolutna potreba. Vidovnjak ne smije postati fanatik; mora stajati na čvrstom tlu.

Središnja točka u glavi, kada je pravilno fiksirana, pomiče se niže, u područje grkljana. To se postiže daljnjom primjenom vježbi koncentracije. Zatim pokreti eterskog tijela koji su opisani zrače iz ovog područja. Oni osvjetljavaju duševni prostor oko čovjeka.

Daljnje praksa omogućuje okultnom učeniku da sam odredi položaj svog eterskog tijela. Prije je ova situacija bila ovisna o silama koje dolaze izvana i silama koje proizlaze iz fizičkog tijela. Daljnjim razvojem čovjek će moći okretati svoje etersko tijelo u svim smjerovima. Na ovu sposobnost utječu struje koje teku otprilike duž dviju šaka i čije je središte u lotosovom cvijetu s dvije laticice u području očiju. Sve ovo nastaje zato što zrake iz grkljana poprimaju okrugli oblik, od kojih određeni broj ide do lotosovog cvijeta s dvije laticice, odatle idu kao valovita strujanja duž ruku. - Daljnja posljedica je da se te struje granaju na delikatan način i postaju neka vrsta spleta, koji se transformira poput mreže koja obuhvaća cijelo etersko tijelo. Dok prije nije bilo zatvoreno prema van, tako da su struje izravno ulazile i izlazile iz općeg mora života, sada utjecaji izvana moraju proći kroz ovu malu membranu. To čovjeka čini osjetljivim na te vanjske struje. Postaje im uočljiv. - Sada je došlo vrijeme da cijelom sustavu struja i kretanja damo središnju točku u području srca. To se ponovno događa kroz nastavak vježbi koncentracije i meditacije. I time je postignut stupanj na kojemu je čovjek obdaren 'unutarnjom riječju'. Za čovjeka sada sve stvari dobivaju novo značenje. U određenoj mjeri postaju duhovno čujne u svom najdubljem biću; čovjeku govore o svom stvarnom biću. Naznačena strujanja povezuju ga s nutrinom svijeta kojemu pripada. Počinje živjeti životom svoje okoline, i može ga odražavati u pokretima svojih lotosovih cvjetova.

S tim čovjek ulazi u duhovni svijet. Kad je stigao tako daleko, stječe novo razumijevanje onoga što su govorili veliki učitelji čovječanstva. Budini govori i Evandjelja, naprimjer, sada na njega utječu na nov način. Prolaze kroz njega s blaženstvom koje prije nije ni slutio. Jer ton njihovih riječi prati pokrete i ritmove koje je sada u sebi razvio. Sada može izravno znati da takva osoba kao što je Buda, ili pisci Evandjelja, ne izražavaju svoja otkrivenja, već ona koja su strujala iz najdublje suštine stvari. - Ovdje treba skrenuti pozornost na činjenicu koja se vjerojatno može razumjeti samo iz onoga što je prije rečeno. Mnoga ponavljanja u Budinim govorima nisu sasvim razumljiva ljudima sadašnjeg vremena. Za okultnog učenika oni postaju nešto na čemu voli odmarati svoja unutarnja osjetila. Jer oni odgovaraju određenim ritmičkim pokretima u eterskom tijelu. Predanost njima u savršenoj unutarnjoj tišini takvim pokretima stvara harmoniju. A budući da su ta kretanja slika određenih svjetskih ritmova, koji u pojedinim točkama predstavljaju i ponavljanje i redovno vraćanje na one prijašnje, na taj način, slušajući Budin 'Put', čovjek proživljava vezu s misterijama svijeta.

Znanost duha govori o četiri kvalitete koje čovjek mora steći na takozvanom putu kušnji da bi se uzdigao do višeg znanja. Prva od njih je sposobnost odvajanja, u mislima, istine od pojavnosti, istine od pukog mišljenja. Druga kvaliteta je ispravna procjena istinitog i stvarnog u odnosu na pojavnost. Treća sposobnost sastoji se od vježbanja šest osobina spomenutih u prethodnom poglavlju: kontrola misli, kontrola postupaka, ustrajnost, strpljenje, vjera i stalozenost. Četvrta je ljubav prema unutarnjoj slobodi.

Puko intelektualno shvaćanje onoga što leži u tim kvalitetama je beskorisno. Moraju tako biti ugrađene u dušu da uspostave unutarnje navike. Uzmite, naprimjer, prvu kvalitetu: razlikovanje istine od pojavnosti. Čovjek se mora uvježbati na takav način da u svakoj stvari koja mu se nađe na putu može, kao nešto prirodno, razlikovati ono što je beznačajno od onoga što je važno. Čovjek se može na ovaj način uvježbati samo ako smireno i strpljivo, uvijek iznova provodi promatranja vanjskog svijeta. Na kraju, pogled prirodno prijanja uz ono što je istinito, kao što se prije zadovoljavao nebitnim. 'Sve prolazno samo je prispodoba': ova istina postaje prirodno uvjerenje duše. A tako je i ostale četiri kvalitete.

Sada se pod utjecajem ove četiri navike duše, fino etersko tijelo čovjeka mijenja. Kroz prvo 'razlikovanje istine od pojavnosti' proizvodi se naznačeno središte u glavi i priprema ono u grkljanu. Međutim, za pravi trening potrebne su gore navedene vježbe koncentracije. One čine razvoj, a četiri navike donose rezultate. - Ako je središte u području grkljana pripremljeno, tada se pravilnom procjenom istinskog u odnosu na nebitno, ostvaruje naznačena slobodna kontrola eterskog tijela i njegovo prekrivanje i razgraničenje mrežom, ostvareno ispravnom procjenom pravih u odnosu na nebitne pojave. Ako čovjek dođe do takve procjene, tada mu duhovne činjenice postupno postanu uočljive. Ali ne bi trebao misliti da mora samo izvršiti radnje koje se čine značajnim za racionalnu procjenu. Najmanja radnja, svaki mali pokret ima nešto od značaja u velikom domaćinstvu svijeta, i samo je stvar biti svjestan tog značaja. Ne radi se o podcjenjivanju, već o ispravnom procjenjivanju svakodnevnih životnih aktivnosti. - O šest vrlina koje čine treću kvalitetu već je bilo riječi. Povezane su s razvojem lotosovog cvijeta s dvanaest latica u području srca. Kao što je pokazano, to je mjesto gdje moraju biti usmjerene životne struje eterskog tijela. Četvrta kvaliteta, želja za oslobođenjem, tada služi za sazrijevanje eterskog organa blizu srca. Kada ovo svojstvo postane navika duše, čovjek se oslobađa svega što je povezano samo sa sposobnostima njegove osobne prirode. Prestaje gledati stvari sa svojeg posebnog stajališta. Ograničenja njegova uskog jastva koja ga vežu za to gledište nestaju. Misteriji duhovnog svijeta dobivaju pristup njegovom unutarnjem biću. To je oslobođenje. Jer ti lanci tjeraju ljude da stvari i bića gledaju na način koji odgovara njihovoj osobnoj prirodi.

Okultni učenik mora postati neovisan i slobodan od ovog osobnog načina gledanja na stvari.

Iz ovoga se može vidjeti da pravila koja proizlaze iz znanosti duha imaju odlučujući učinak duboko u najskrovitijoj ljudskoj prirodi. I pravila o četiri spomenuta svojstva su takva pravila. Ona se mogu naći u ovom ili onom obliku u svim svjetonazorima koji računaju s duhovnim svijetom. Utemeljitelji takvih svjetonazora nisu ljudima davali takve upute iz nejasnog osjećaja. Umjesto toga, učinili su to jer su bili veliki posvećenici. Svoja moralna pravila oblikovali su iz znanja. Znali su kako ona djeluju na delikatniju prirodu čovjeka i željeli su da tu delikatniju prirodu postupno dovedu do kultiviranja. Živjeti u duhu takvih svjetonazora znači raditi na vlastitom duhovnom usavršavanju. I samo kada to čini čovjek služi svijetu u cjelini. Samousavršavanje nije nimalo sebično. Jer nesavršen čovjek je i nesavršen sluga čovječanstva i svijeta. Čovjek bolje služi cjelini što je sam savršeniji. Tu je moto: 'Kada ruža kiti sebe, kiti cijeli vrt'.

Utemeljitelji velikih svjetonazora su stoga veliki posvećenici. Ono što iz njih dolazi ulijeva se u ljudsku dušu. I kroz to, cijeli svijet napreduje s čovječanstvom. Posvećenici su sasvim svjesno radili na procesu ljudskog razvoja. Čovjek razumije sadržaj njihovih uputa samo ako uzme u obzir da su izvučene iz znanja o najdubljoj čovjekovoj prirodi. Veliki znalci bili su inicirani, i na temelju svog znanja oblikovali su ideale čovječanstva. A čovjek se tim vođama približava kada se vlastitim razvojem uzdigne do njihovih visina.

Kada je u ljudskom biću započeo razvoj eterskog tijela na gore opisani način, otvara mu se potpuno novi život. I on u pravo vrijeme mora primiti prosvjetljenje kroz tajnu obuku, koje će mu omogućiti snalaženje u ovom novom životu. On, naprimjer, kroz lotosov cvijet sa šesnaest latica vidi duhovne oblike višeg svijeta. Sada mora shvatiti koliko su ti oblici različiti, ovisno o tome jesu li uzrokovani ovim ili onim predmetom ili bićem. Prvo na što može usmjeriti svoju pozornost je da na neke od ovih oblika može snažno utjecati vlastitim mislima i osjećajima, na druge nikako ili u manjoj mjeri. Jedna vrsta oblika odmah se mijenja ako onaj koji promatra ima ovu misao: 'ovo je lijepo' kada se pojave, a zatim se tijekom gledanja misao promijeni u ovu: 'ovo je korisno'. - Osobito oblici koji potječu od minerala ili umjetno izrađenih predmeta imaju tu posebnost da se mijenjaju sa svakom mišlju ili svakim osjećajem koji im gledatelj donese. U manjoj mjeri to je slučaj s oblicima koji pripadaju biljkama; a u još manjoj u onima koji odgovaraju životinjama. Ovi oblici su također pokretni i puni života. Ali ta je pokretljivost samo djelomično posljedica ljudskih misli i osjećaja, a djelomično je uzrokovana uzrocima nad kojima čovjek nema kontrolu. Ali unutar cijelog ovog svijeta oblika pojavljuje se neka vrsta oblika koji je u početku gotovo potpuno izvan utjecaja samog čovjeka. Okultni učenik se

može uvjeriti da ti oblici ne dolaze od minerala ili umjetnih predmeta, niti od biljaka ili životinja. On sada, kako bi bio potpuno načisto, mora razmotriti oblike za koje može znati da su uzrokovani tuđim osjećajima, porivima, strastima itd. Ali čak i u vezi tih oblika može otkriti da njegove vlastite misli i osjećaji još uvijek imaju neki utjecaj, čak i ako je relativno mali. Unutar svijeta oblika uvijek ostaje ostatak, na koji je taj utjecaj zanemariv. - Da, na početku karijere okultnog učenika, ovaj ostatak čini velik dio onoga što on uopće vidi. Prosvijetliti se može o prirodi tih repova, može se samo ako promatra sam sebe. Tu pronalazi oblike koje je sam donio. Ono što on sam želi, za čim žudi, itd., nalazi izraz u ovim oblicima. Instinkt koji živi u njemu, želja koju ima, namjera koju njeguje itd: sve se to pokazuje u takvim oblicima. Da, do izražaja dolazi cijeli njegov karakter u takvom svijetu oblika. Dakle, svojim svjesnim mislima i osjećajima, čovjek može vršiti utjecaj na sve oblike koji ne proizlaze iz njega samog; ali utjecaj koji on ostvaruje na one oblike koje je sam stvorio u višem svijetu, više nema nikakvog utjecaja čim ih je stvorio. Iz rečenog također proizlazi da se u višoj percepciji unutarnje ljudsko biće, vlastiti svijet nagona, želja i ideja, pokazuje u vanjskim oblicima, kao i drugi predmeti i bića. Ta višu spoznaju, unutarnji svijet postaje dio vanjskog svijeta. Kao da je netko u fizičkom svijetu sa svih strana okružen zrcalima i tako može promatrati svoj tjelesni oblik, tako se u višem svijetu ljudska duša pojavljuje kao zrcalna slika.

Na ovom stupnju razvoja došlo je vrijeme da okultni učenik prevlada iluziju koja proizlazi iz osobnih ograničenja. Ono što je unutar njegove osobnosti sada može promatrati kao vanjski svijet, kao što je prije kao vanjski svijet promatrao ono što je utjecalo na njegova osjetila. Postupno, iskustvom, uči postupati prema sebi kao što je prije postupao s bićima oko sebe.

Kad bi čovjek otvorio oči za te duhovne svjetove prije nego što je primjereno pripremljen za njihovu suštinu, u početku bi se s opisanom slikom vlastite duše suočio kao sa zagonetkom. S oblicima vlastitih nagona i strasti sučeljava se u oblicima koje doživljava kao životinjske ili - rjeđe - kao ljudske. Iako životinjski oblici ovog svijeta nikada nisu sasvim slični onima u fizičkom svijetu, postoji daleka sličnost. Neiskusni promatrač će ih vjerojatno smatrati jednakima. - Sada, kada netko ulazi u ovaj svijet, mora steći potpuno novi način prosuđivanja. Jer osim što se stvari koje pripadaju čovjekovoj nutrini zapravo pojavljuju kao vanjski svijet, također se pojavljuju i kao zrcalna slika onoga što stvarno jesu. Ako, naprimjer, tamo vidite broj, morate ga pročitati naopako kao zrcalnu sliku. Naprimjer, 265 ovdje zapravo znali 562. Kuglu vidite kao da ste u njezinu središtu. Čovjek tada ovaj unutarnji pogled mora prevesti na pravi način. Ali duševne se osobine također pojavljuju kao zrcalna slika. Želja koja se odnosi na nešto izvanjsko pojavljuje se kao oblik koji se kreće prema samom onome koji želi. Strasti, čije je sjedište u nižoj prirodi čovjeka, mogu poprimiti oblik životinja ili

sličnih tvorevina koje nasrću na čovjeka. U stvarnosti te strasti teže prema van; traže predmet svog zadovoljenja u vanjskom svijetu. Ali to se odražava kao napad na nositelja strasti.

Ako je okultni učenik upoznao vlastite kvalitete kroz smireno, objektivno samopromatranje, prije nego što se uzdigne do više vizije, tada će naći hrabrosti i snage, i pronaći pravi način ponašanja. Ljudi koji takvim samopromatranjem nisu dovoljno upoznali vlastitu nutrinu, neće se prepoznati u svom odrazu i smatrati će da stranom stvarnošću. Oni se također uplaše prizora i, budući da to ne mogu podnijeti, uvjeravaju samo sebe da je cijela stvar samo proizvod fantazije koji ne vodi ni do čega. U oba slučaja, čovjek bi kobno stao na put vlastitog razvoja, zbog nezrelog dolaska na određeni stupanj.

Apsolutno je nužno da okultni učenik prođe kroz duhovnu viziju vlastite duše kako bi napredovao prema višim stvarima. Jer on u sebi ima tu dušu i duh da najbolje može procijeniti. Nakon što se temeljito upozna sa svojom osobnošću u fizičkom svijetu i prvi put se susreće sa slikom te osobnosti u višem svijetu, tada može usporediti to dvoje. Ono više može povezati s nečim što poznaje, i stoga može krenuti od čvrstog osnova. Kad bi se, pak, suočio s tolikim drugim duhovnim bićima, još uvijek ne bi znao razjasniti njihovu suštinu. Uskoro će osjetiti kako mu tlo izmiče ispod nogu. Stoga se ne može dovoljno snažno naglasiti da je siguran pristup višem svijetu, onaj koji vodi do čvrste spoznaje i procjene vlastitog bića.

Dakle, duhovne slike su one s kojima se čovjek prvo susreće na svom putu u viši svijet. Jer stvarnost koja odgovara ovim slikama je u njemu samom. U skladu s tim, duhovni učenik mora biti zreo, kako na ovoj razini ne bi zahtijevao grubu stvarnost, i kako bi slike smatrao pravoaljanima. Ali u ovom svijetu slika ubrzo saznaje nešto novo. Njegovo niže 'Ja' je tu samo kao zrcalna slika ispred njega; ali usred ove zrcalne slike pojavljuje se prava stvarnost višeg 'Ja'. Iz slike niže osobnosti postaje vidljiv oblik duhovnog 'Ja'. I samo iz potonjeg se ispredaju niti prema drugim višim duhovnim stvarnostima.

A sada je došlo vrijeme za korištenje lotosovog cvijeta s dvije latice oko očiju. Ako se počne kretati, ljudsko biće pronalazi mogućnost povezivanja svog višeg 'Ja' s višim duhovnim bićima. Struje koje izvire iz ovog lotosovog cvijeta kreću se prema višim stvarnostima na takav način da je čovjek potpuno svjestan odgovarajućih kretanja. Kao što svjetlost fizičke objekte čini vidljivima oku, tako ove struje čine vidljivima bića viših svjetova.

Kroz uranjanje u znanost duha, učenik uči pokretati i usmjeravati struje lotosovog cvijeta očiju.

Zdrava i jasna prosudba, vježbanje logičnosti, posebno su vidljivi u ovoj fazi razvoja. Treba samo uzeti u obzir da je više 'Ja', koje je kao klica dosad nesvjesno drijemalo u čovjeku, rođeno za svjesno postojanje. Netko se bavi rođenjem u duhovnom svijetu, ne samo u figurativnom smislu, već i u vrlo stvarnom smislu. A rođeno biće, više 'Ja', mora na svijet doći sa svim potrebnim organima i sustavima ako želi vidjeti. Baš kao što priroda mora osigurati da se dijete rodi s dobro oblikovanim ušima i očima, tako i zakoni ljudskog razvoja moraju osigurati da više 'Ja' nastane s potrebnim sposobnostima. A ti zakoni, koji se brinu za razvoj viših organa duha, nisu ništa drugo nego zdravi razumni i moralni zakoni fizičkog svijeta. Kao što dijete sazrijeva u utrobi, tako duhovni čovjek sazrijeva u fizičkom jastvu. Zdravlje djeteta ovisi o normalnom funkcioniranju zakona prirode u maternici. Zdravlje duhovnog čovjeka određeno je na isti način zakonima običnog razumijevanja i razumom koji djeluje u fizičkom životu. Nitko ne može roditi zdravo više 'Ja' ako ne živi i razmišlja zdravo u fizičkom svijetu. Život u skladu s prirodom i razumom temelj je svakog pravog duhovnog razvoja. - Kao što dijete u utrobi majke već živi prema prirodnim silama, koje opaža nakon rođenja svojim osjetilnim organima, tako i više 'Ja' čovjeka već tijekom fizičke egzistencije živi prema zakonima duhovnog svijeta. I baš kao što dijete stječe potrebne snage iz mračne svijesti o životu, tako i čovjek može koristiti snage duhovnog svijeta prije nego se rodi njegovo više 'Ja'. Da, on to mora učiniti ako ovo potonje želi doći na svijet kao potpuno razvijeno biće. Ne bi bilo u redu da netko kaže: ne mogu prihvatiti učenja znanosti duha, sve dok se sam ne uvjerim. Jer bez udubljanja u duhovno istraživanje ne može se uopće doći do istinskog višeg znanja. On bi tada bio u istoj poziciji kao dijete u maternici koje odbija koristiti snage koje mu dolaze preko majke i želi čekati dok ih sam ne pribavi. Kao što dječji embrij osjeća ispravnost onoga što prima, tako i osoba koja nije vidovnjak uči istinu od znanosti duha. Postoji uvid u ova učenja koji je izgrađen na osjećaju istine i jasnom, zdravom, sveobuhvatnom razumskom sudu, čak i ako neko još nije vidio duhovne stvari. Čovjek prvo mora naučiti mistično znanje i upravo kroz to učenje pripremiti se za viziju. Čovjek koji dođe do vizije prije nego do učenja, poput djeteta je koje je rođeno s očima i ušima, ali bez mozga. Cijeli svijet boja i tonova rasprostirao bi se pred njim; ali s tim ništa ne bi mogao.

Dakle, ono što je čovjeku bilo očigledno kroz njegov osjećaj istine, kroz intelekt i razum, postaje njegovo vlastito iskustvo na opisanoj razini okultnog školovanja. On sada ima neposredno znanje o svojem višem 'Ja'. I on uči prepoznati da je to više jastvo, povezano s duhovnim bićima više vrste i s njima tvori jedinstvo. Tako on vidi kako niže 'Ja' dolazi iz višeg svijeta. I pokazuje mu da njegova viša priroda nadživljava nižu. On sada može sam razlikovati ono što je prolazno od onoga što je trajno. To ne znači ništa drugo nego naučiti razumjeti doktrinu utjelovljenja (inkarnacije) višeg 'Ja' u nižem 'Ja', iz vlastitog promatranja. Sada mu je jasno da je u višoj duhovnoj vezi,

da su njegove kvalitete, njegova sudbina uzrokovane tom vezom. Uči prepoznati zakon svog života, karmu. Vidi da je njegovo niže 'Ja', kakvo trenutno čini njegovo biće, samo jedan korak od oblika koji njegovo više biće može uzeti. I pred sobom vidi mogućnost rada na sebi iz svog višeg 'Ja', tako da postaje sve savršeniji. Sada također može vidjeti velike razlike među ljudima s obzirom na njihov stupanj savršenstva. Postaje svjestan da su ispred njega ljudi koji su već dosegli stepenice koje su ispred njega. On vidi da djela i učenja takvih ljudi dolaze kao nadahnuće iz višeg svijeta. To duguje svom prvom pogledu na ovaj svijet. Ono što se zove 'veliki posvećenici čovječanstva' sada će za njega postati činjenica.

Ovo su darovi koje okultni učenik duguje ovom stupnju svog razvoja: uvid u više 'Ja', nauk o utjelovljenju ili inkarnaciji ovog višeg 'Ja' u nižem, zakon prema kojem je život u fizičkom svijetu uređen prema duhovnim vezama - zakon karme - i na kraju postojanje velikih posvećenika.

Stoga se također, za učenika koji je dosegao ovu razinu, kaže da su njegove sumnje potpuno nestale. Ako je prije bio u mogućnosti steći uvjerenje temeljeno na razumu i zdravom razmišljanju, sada potpuno znanje i nepokolebljivi uvid zauzimaju mjesto ovog uvjerenja.

U svojim ceremonijama, sakramentima i obredima, religije su dale izvana vidljive slike viših duhovnih procesa i bića. Samo oni koji još nisu prozreli dubine velikih religija mogu ih pogrešno procijeniti. Ali tko god pogleda u samu duhovnu stvarnost, shvatit će i veliku važnost tih izvana vidljivih radnji. I za njega, sama vjerska služba tada postaje odraz njegova odnosa višim duhovnim svijetom.

Može se vidjeti na koji je način okultni učenik doista postao nova osoba dostizanjem ove razine. Sada može potpuno sazreti da usmjeri stvarni element višeg života kroz struje svog eterskog tijela i tako postigne visok stupanj slobode u odnosu na svoje fizičko tijelo.

Promjene u životu snova okultnog učenika

Najava da je okultni učenik dosegao ili će uskoro dosegnuti stupanj razvoja opisan u prethodnom poglavlju, promjena je koja se događa u njegovom životu snova. Prije toga snovi su bili zbrkani i nasumični. Sada počinju poprimiti pravilan karakter. Njegove slike postaju smisleno koherentne poput ideja iz svakodnevnog života. U njima se može prepoznati zakonitost, uzrok i posljedica. A mijenja se i sadržaj snova. Dok se prije percipiraju samo odjeci svakodnevice, transformirani dojmovi okoline ili vlastitih tjelesnih stanja, sada se pojavljuju slike iz svijeta koji nam prije nije bio poznat. U početku, međutim, opći karakter života snova ostaje, utoliko što se san od budne mašte razlikuje po tome što se ono što želi se izraziti daje simbolički. Ova simbolika ne može promaknuti pažljivom promatraču života snova. Netko sanja, naprimjer, da je uhvatio ružnu životinju i ima neugodan osjećaj u ruci. Probudite se i shvatite da u ruci držite kut posteljine. Percepcija se ne izražava 'nepremazano', već označenim simbolom. - Ili netko sanja da bježi od progonitelja; čovjek osjeća strah. Kad se probudi, osoba otkrije da je patila od 'lupanja' srca. Želudac, koji je ispunjen teško probavljivom hranom, izaziva zastrašujuće slike u snu. Događaji u okruženju osobe koja spava također se odražavaju u snu kao simboli. Zvonjenje sata može evocirati sliku odreda vojnika koji marširaju uz ritam bubnjeva. Stolica koja pada može izazvati čitavu dramu iz snova u kojoj se pad odražava kao hitac, i tako dalje. - Ovaj simbolički način izražavanja zadržava i pravilni san čovjeka čije se etersko tijelo počinje razvijati. Ali prestaje odražavati puke činjenice fizičkog okruženja ili vlastitog osjetilnog tijela. Kao što oni snovi koji svoje porijeklo duguju ovim stvarima postaju povezaniji, tako se miješaju i slike snova koje su izraz stvari i stanja u drugom svijetu. To su prva iskustva koja su nedostupna običnoj dnevnoj svijesti. - Sada nipošto ne treba vjerovati da bi bilo koji pravi mistik koristio stvari koje je doživio u ovakvom snu kao osnovu bilo kakvog autoritativnog priopćenja iz višeg svijeta. Takve događaje iz snova treba smatrati samo prvim znakovima višeg razvoja. - Kao daljnja posljedica, uskoro se pojavljuje činjenica da slike snova okultnog učenika više nisu povučene iz smjera izvan dosega razumijevanja kao što su bile, već su njime regulirane i pravilno nadzirane poput ideja i osjećaja budne svijesti. Razlika između svijesti u snu i one budnog stanja sve više nestaje. Sanjanje je budno u punom smislu riječi tijekom života u snu; odnosno čovjek se osjeća gospodarom i vođom svojih slikovnih predodžbi.

Tijekom sanjanja čovjek se zapravo nalazi u svijetu koji je različit od svijeta osjetila. Čovjek s nerazvijenim duhovnim organima jedino nije u stanju stvoriti nikakve druge ideje o ovom svijetu osim onih zbrkanih. Za njega postoji na način na koji bi fizički svijet postojao za biće koje ima

najviše prve rudimente očiju. Stoga čovjek u tom svijetu ne može vidjeti ništa osim naknadnih slika i odraza običnog života. On to, međutim, može vidjeti u snovima, iz razloga što njegova duša svoje svakodnevne percepcije boja kao slike u materijal iz kojeg je taj drugi svijet sazdan. Mora nam biti jasna činjenica da, pored svog uobičajenog svjesnog dnevnog života, čovjek također vodi drugi, nesvjesni život u naznačenom drugom svijetu. U njega unosimo svoje misli i percepcije. Njihove otiske možemo vidjeti tek kada su razvijeni lotosovi cvjetovi. Dakle, u svakom ljudskom biću uvijek su prisutni određeni rijetki rudimenti lotosovih cvjetova. Tijekom dnevne svijesti ne možemo ništa opaziti, jer su dojmovi na njima vrlo slabi. Iz sličnog razloga čovjek danju ne vidi zvijezde. One ne dolaze do percepcije zbog snažnog sunčevog svijetla. Tako se slabi duhovni dojmovi ne ističu naspram snažnih dojmova fizičkih osjetila. Kada su tijekom sna vrata vanjskih osjetila zatvorena, ti dojmovi zasvijetle na zbunjajući način. I sanjar tada postaje svjestan iskustava stečenih u drugom svijetu. Ali, kao što sam rekao, isprva ta iskustva nisu ništa više od onoga što je predodžba povezana s fizičkim osjetilima sama urezala u duhovni svijet. - Samo razvijeni lotosovi cvjetovi omogućuju da se tu utisnu manifestacije koje ne pripadaju fizičkom svijetu. A kroz razvijeno etersko tijelo dolazi do potpunog znanja o tim utiscima koji potječu iz drugih svjetova. - Time je počela čovjekova aktivnost u novom svijetu. I čovjek sada mora - kroz upute tajnog školovanja - postići dvostruku stvar. Prije svega mora biti u stanju u potpunosti percipirati opažanja u snu kao da je budan. Nakon što je to postigao, navodi ga se na ista opažanja tijekom uobičajenog budnog stanja. Njegova pažnja prema duhovnim dojmovima jednostavno je regulirana na način da ti dojmovi više ne moraju nestajati u odnosu na tjelesne, nego da ih uvijek ima pri ruci i uvijek će pored ostalih, doprijeti do njega.

Kada okultni učenik stekne ovu sposobnost, nešto od slike opisane u prethodnom poglavlju pojavljuje se pred njegovim duhovnim okom. Sada ono što je prisutno u duhovnom svijetu može percipirati kao uzrok fizičkog. I iznad svega unutar ovog svijeta može prepoznati svoje više 'Ja'. - Njegov sljedeći zadatak sada je, da u određenoj mjeri izraste u to više 'Ja', odnosno da ga stvarno vidi kao svoju pravu bit i da se ponaša u skladu s tim. Sve više dobiva ideju i živi osjećaj da je njegovo fizičko tijelo, i ono što je prije nazivao svojim 'Ja', samo oruđe višeg 'Ja'. Prema nižem 'Ja' zauzima položaj, kao što osoba ograničena na svijet osjetila zauzima prema nekom alatu ili vozilu koje koristi. Kao što ovaj potonji vozilo u kojem se vozi, ne ubraja u svoje 'Ja', čak i ako kaže 'vozim' kao 'hodam', tako i razvijeno ljudsko biće kada kaže: 'ulazim kroz vrata', zapravo ima ideju: 'nosim svoje tijelo kroz vrata'. Ali za njega ta ideja mora biti tako prirodna da ni na trenutak ne izgubi čvrsto uporište fizičkog svijeta, da se nikada kao rezultat toga ne pojavi osjećaj otuđenosti od svijeta osjetila. Ako okultni učenik ne želi postati sanjar, ne smije osiromašiti svoj život u fizičkom svijetu kroz višu svijest, već ga

obogatiti, kao što ga obogaćuje onaj koji koristi vlak umjesto svojih nogu da prijeđe određeni put.

Ako je okultni učenik postigao takav život u svom višem 'Ja' - odnosno već tijekom stjecanja više svijesti - postaje mu jasno kako može probuditi duhovnu moć percepcije u organu proizvedenom u području srca i voditi ga kroz struje koje su opisane u prethodnim poglavljima. Ova moć opažanja je element više materijalnosti, koji izvire iz navedenog organa i struji u blistavoj ljepoti kroz pokretne lotosove cvjetove i također kroz druge kanale razvijenog eterskog tijela. Odatle zrači prema van u okolni duhovni svijet i čini ga duhovno vidljivim, baš kao što sunčeva svjetlost koja pada na objekte izvana njih čini vidljivima.

Kako se ta moć opažanja stvara u srčanom organu može se shvatiti tek postupno tijekom samog razvoja.

Duhovni svijet može jasno percipirati kao objekte i bića samo osoba koja može poslati ovako opisani organ percepcije kroz svoje etersko tijelo u vanjski svijet kako bi njime osvjetlila objekte. Iz ovoga se vidi da savršena svijest o objektu duhovnog svijeta može nastati samo pod uvjetom da čovjek sam baca duhovno svjetlo na njega. Istina, 'Ja' koje proizvodi ovaj organ percepcije uopće ne živi u fizičkom ljudskom tijelu, već, kao što je pokazano, izvan njega. Srčani organ je samo mjesto gdje čovjek izvana pali ovaj duhovni organ svijetla. Da ga nije zapalio ovdje nego na nekom drugom mjestu, duhovne percepcije koje on donosi ne bi imale nikakve veze s fizičkim svijetom. Ali čovjek bi sve više duhovnog trebao povezati s fizičkim svijetom, i dopustiti mu da djeluje kroz njega. Upravo srčani organ je ono putem kojeg više 'Ja' osjetilno tijelo čini svojim instrumentom i iz kojeg se njime manipulira.

Osjećaj koji razvijeno ljudsko biće ima prema stvarima duhovnog svijeta razlikuje se od onoga koji je svojstven osjetilnom ljudskom biću prema fizičkom svijetu. Potonji se osjeća na određenom mjestu u svijetu osjetila i za njega su predmeti koje opaža 'izvan'. Duhovno razvijeno ljudsko biće, s druge strane, osjeća kao da je sjedinjeno s duhovnim objektom svoje percepcije, kao da je 'unutar' njega. Zapravo, on luta od mjesta do mjesta u duhovnom prostoru. Stoga se jezikom okultne znanosti naziva i 'Lutalica'. U prvom redu nigdje nije kod kuće. - Ako bi ostao pri tom pukom lutanju, onda stvarno ne bi mogao odrediti niti jednu stvar u duhovnom prostoru. Kao što se određuje predmet ili mjesto u fizičkom prostoru polazeći od određene točke, tako mora biti i u dostignutom drugom svijetu. Negdje morate potražiti mjesto koje možete prvo pažljivo istražiti i duhovno ga posjedovati. Na tom mjestu treba utemeljiti duhovni zavičaj i onda sve ostalo vezati za taj zavičaj. Čovjek koji živi u fizičkom svijetu također vidi sve onako kako podrazumijevaju ideje njegovog fizičkog zavičaja. Berlinac automatski opisuje London drugačije nego Parižanin. Samo što se duhovna domovina razlikuje

od one fizičke. Čovjek je u fizičkom rođen bez da je on išta poduzeo; tijekom mladosti instinktivno je upijao niz ideja iz kojih je sve od tada nehotice osvijetljeno. Ali čovjek je svoj duhovni zavičaj sam formirao s punom sviješću. Iz njega se dakle sudi, u punoj jasnoj slobodi. - Ovo formiranje duhovnog zavičaja jezikom se okultne znanosti naziva 'gradnja kolibe'.

Duhovno gledanje na ovoj razini prvo se proteže na duhovne protuslike fizičkog svijeta, utoliko što te protuslike leže u takozvanom astralnom svijetu. U ovom svijetu u biti postoji sve što je poput ljudskih nagona, osjećaja, želja i strasti. Jer sve osjetilne stvari koje okružuju ljude također uključuju sile koje su srodne ovim ljudskim. Kristal, naprimjer, pretočen je u svoj oblik silama koje s višeg stajališta izgledaju kao instinkt koji djeluje u čovjeku. Slične sile usmjeravaju sok kroz biljke, uzrokujući da se razviju cvjetovi i kapsule sjemena pucaju. Sve te sile za razvijene organe percepcije dobivaju oblik i boju, kao što objekti fizičkog svijeta za fizičko oko imaju oblik i boju. Na stupnju razvoja koji je opisan, okultni učenik ne vidi samo kristal i biljku, već i duhovne moći koje su opisane. A životinjske i ljudske porive ne vidi samo kroz fizičke manifestacije njihovih nositelja, nego i izravno kao objekte, kao što u fizičkom svijetu vidi stolove i stolice. Cijeli svijet instinkta, poriva, želja, strasti životinje ili čovjeka, postaje astralni oblak u koji je biće obavijeno, aura.

Nadalje, u ovoj fazi svog razvoja vidovnjak opaža i stvari koje su osjetilima gotovo ili potpuno nedokučive. On može, naprimjer, uočiti astralnu razliku između prostora koji je u velikoj mjeri ispunjen ljudima niskog uma i onog u kojem se prisutni ljudi visokog uma. U bolnici je ne samo fizička, nego i duhovna atmosfera drugačija od one u plesnoj dvorani. Trgovački grad ima drugačiji astralni zrak od sveučilišnog grada. Isprva će sposobnost zapažanja vidovnjaka biti slabo razvijena za takve stvari. Njegov odnos prema objektima o kojima je riječ sličan je odnosu svijesti sna u odnosu na budnu svijest. Ali postupno će se također potpuno probuditi na ovoj razini.

Najviše postignuće vidovnjaka koji je postigao opisani stupanj vizije je ono u kojem mu se otkrivaju astralna protudjelovanja životinjskih i ljudskih poriva i strasti. Čin ljubavi ima drugačiju astralnu popratnu pojavu od one koja proizlazi iz mržnje. Osim samu sebe, besmislena želja predstavlja i ružnu astralnu protusliku, dok je osjećaj usmjeren ka nečem visokom, lijep.

Ove protu slike slabo su vidljive tijekom fizičkog života. Jer njihova snaga je smanjena životom u fizičkom svijetu. Želja za objektom, naprimjer, proizvodi takvu zrcalnu sliku osim same one u kojoj se ova želja pojavljuje u astralnom svijetu. Ali ako je želja zadovoljena stjecanjem fizičkog predmeta, ili ako barem postoji mogućnost takvog zadovoljenja, protuslika će biti tek vrlo blijeda pojava. Svoju punu snagu postiže tek nakon smrti čovjeka, kada duša, po svojoj prirodi, mora još njegovati takvu želju, ali je više ne može zadovoljiti jer nedostaje predmet, a također i fizički organ. Osjetilno

nastrojena osoba, naprimjer, će i nakon svoje smrti imati pohlepu za kulinarskim užicima. Ali sada joj nedostaje mogućnost zadovoljenja, jer više nema nepca. Kao rezultat, želja stvara posebno nasilnu protusliku, koja onda muči dušu. Ova iskustva kroz protuslike niže prirode duše nakon smrti nazivamo iskustvima u oblasti duše, posebno mjesto želja. Ona nestaju tek kada se duša očisti od svih želja koje ciljaju na fizički svijet. Tek tada se ova duša uzdiže u višu oblast (duhovni svijet). - Čak i ako su te protuslike slabe u još uvijek fizički živom čovjeku: one su još uvijek tu i prate ga kao njegova dispozicija želja, kao što komet prati njegov rep. I vidovnjak to može vidjeti kada dođe do određenog stupnja razvoja.

U takvim iskustvima, i u svim onima koja su s njima povezana, okultni učenik živi u opisanom razdoblju. Na ovom stupnju razvoja još ne može postići još viša duhovna iskustva. Za to se mora penjati još više.

Postizanje kontinuiteta svijesti

Čovjekov život se izmjenjuje između tri stanja. To su: budnost, spavanje ispunjeno snom, i duboko spavanje bez snova. Kako se postiže znanje o višim svjetovima može se razumjeti ako se stvori ideja o tome kakve se promjene u odnosu na ova tri stanja moraju dogoditi kod osobe koja želi takvo znanje. Kada se čovjek nije poduhvatio obuke za takvo znanje, njegovu svijest stalno prekida zatišje sna. Tijekom tih stanki duša ne zna ništa o vanjskom svijetu i ništa o sebi. Samo u određenim razdobljima, iz općeg mora nesvijesti, izranjaju snovi koji su vezani za događaje u vanjskom svijetu ili za stanje vlastitog tijela. Isprva se u snovima vidi samo posebna manifestacija života u snu, pa se stoga govori samo o dva stanja: spavanju i budnosti. Za okultnu znanost, međutim, uz druga dva stanja, san ima neovisno značenje. U prethodnom poglavlju opisano je kakve se promjene događaju u životu snova čovjeka koji se poduhvatio uspona ka višem znanju. Njegovi snovi gube besmislen, nepravilan i nekoherentan karakter, i sve više postaju koherentan svijet ispunjen pravilnošću. Kako se dalje razvija, ovaj novi svijet, rođen iz svijeta snova, ne samo da nije inferioran vanjskoj, osjetilnoj stvarnosti u smislu unutarnje istine, već također otkriva činjenice koje predstavljaju višu stvarnost, u punom smislu riječi. U osjetilnom svijetu posvuda se kriju tajne i zagonetke. Ovaj svijet svakako pokazuje učinke nekih viših činjenica; ali čovjek koji svoju percepciju ograničava na svoja osjetila, ne može prodrijeti do uzroka. Ovi uzroci se djelomično otkrivaju učeniku u gore opisanom stanju, razvijeni su iz života snova, života u kojem on svakako ne miruje. - Međutim, on možda ta otkrića neće smatrati stvarnim spoznajama, sve dok mu se iste stvari ne ukažu tijekom normalnog budnog života. Ali s vremenom postiže i to. Razvija sposobnost da u budno svijest preuzme stanje koje je stvorio iz života u snu. Tada je za njega osjetilni svijet obogaćen nečim sasvim novim. Kao osoba koja, rođena slijepa i operirana, nakon što je progledala prepoznaje stvari u okolini, obogaćena percepcijama oka, tako i osoba koja je na navedeni način postala vidovita, cijeli svijet oko sebe vidi ispunjen novim kvalitetama, stvarima, bićima, itd. Sada ne mora čekati san da bi živio u drugom svijetu, već se uvijek može, ako je potrebno, vratiti u opisano stanje. Za njega ovo stanje ima slično značenje, kao opažanje stvari aktivnim osjetilima u usporedbi s neaktivnim osjetilima, u običnom životu. U pravom smislu se može reći: okultni učenik otvara osjetila duše, i vidi stvari koje moraju ostati skrivene tjelesnim osjetilima.

Ovo stanje sada samo čini prijelaz na još više razine znanja okultnog učenika. Ako nastavi s vježbama koje mu pomažu u njegovom tajnom školovanju, otkrit će nakon razumnog vremena, da ne samo da se opisana drastična promjena događa u njegovom životu snova, već da se

transformacija proteže i na duboki san koji je prethodno bio bez snova. Primjećuje da je potpuna nesvijest u kojoj je bio tijekom ovog sna prekinuta izoliranim svjesnim iskustvima. Iz općeg mraka sna izranjaju percepcije kakve prije nije poznao. Naravno, te percepcije nije lako opisati, jer je naš jezik stvoren samo za svijet osjetila, pa se stoga mogu naći samo približne riječi za ono što ne pripada ovom svijetu osjetila. Ali za opisivanje viših svjetova moraju se upotrijebiti riječi. To se može samo ako se mnogo govori u parabolama. Ali budući da je sve na svijetu povezano s drugim stvarima, to se može. Stvari i bića viših svjetova toliko su blisko povezana s onima iz fizičkog svijeta da se, uz dobru volju, još uvijek može dobiti predodžba o tim višim svjetovima kroz riječi uobičajene za osjetilni svijet. Uvijek treba biti svjestan da mnoge stvari u takvim opisima nadosjetilnih svjetova moraju biti parabole i simboli. - Samo okultno školovanje stoga se samo djelomično odvija riječima običnog jezika; za ostalo, učenik uči jezik simboličnog izražavanja, koja je stvar koja se podrazumijeva za njegovo napredovanje. To morate naučiti tijekom tajne obuke. Ali to ne sprječava nekog da nauči nešto o prirodi viših svjetova kroz obične opise, poput onih koji su ovdje dani.

Ako bi netko želio imati predodžbu o gore navedenim iskustvima, koja izranjaju iz mora nesvjesnog tijekom dubokog sna, najbolje ih je usporediti s nekom vrstom slušanja. Može se govoriti o percipiranim tonovima i riječima. Baš kao što se iskustva spavanja sa snovima mogu ispravno opisati kao neka vrsta vida u usporedbi s percepcijama osjetila, tako se činjenice dubokog sna mogu usporediti s dojmovima uha. (Trebalo usput reći da je viđenje više i za duhovne svjetove. I boje su u tom svijetu nešto više od zvukova i riječi. Ali ono što okultni učenik u ovom svijetu, tijekom svoje obuke prvo opaža, nisu više boje, već niži tonovi. Samo zato što je čovjek svojim općim razvojem prikladniji za svijet koji se otkriva u snu, on tamo odmah opaža boje. Manje je osposobljen za viši svijet koji se otkriva u dubokom snu. Zato mu se on prvo otkriva u tonovima i riječima; kasnije se i tu može uzdići do boja i oblika.)

Ako okultni učenik sada primijeti da ima takva iskustva u dubokom snu, tada je njegov prvi zadatak učiniti ih što izrazitijim i jasnijim. U početku je vrlo teško; jer percepcija onoga što se doživljava u ovom stanju u početku je neznatna i izuzetno slaba. Nakon buđenja čovjek dobro zna da je nešto doživio; ali što je to bilo, ostaje sasvim nejasno. Najvažnije je tijekom ovog početnog iskustva ostati smiren i pribran, te ni na trenutak nemati nelagodu ili nestrpljenje. U svim okolnostima, imali bi samo štetan učinak. Nikada ne bi mogli ubrzati razvoj već ga odgoditi. Čovjek se mora tiho prepustiti, da tako kažemo, onome što mu je dano i činjenično je; sve nasilno mora se izbjegavati. Ako netko u određenom trenutku ne može postati svjestan iskustva spavanja, strpljivo čeka dok to ne postane moguće. Jer taj trenutak će sigurno doći. A ako je netko prethodno bio strpljiv i smiren, tada sposobnost opažanja ostaje kao siguran posjed, dok se kod nasilne metode

djelovanja, može pojaviti jednom i zatim se opet potpuno izgubiti na dulje vrijeme.

Kada se jednom uspostavi sposobnost opažanja i kada su iskustva spavanja savršeno jasna pred nečijom sviješću, tada svoju pozornost treba usmjeriti na sljedeće. Među tim iskustvima treba jasno razlikovati dvije vrste. Jedna vrsta će biti sasvim strana svemu što ste ikada prije poznavali. Čovjek u tim iskustvima može isprva uživati; s njima se može graditi; ali neka se zasad odmore. Ona su prvi glasnici višeg duhovnog svijeta, u kojem će se čovjek tek kasnije snaći. Ali druga vrsta iskustva će pažljivom promatraču pokazati određenu srodnost s običnim svijetom u kojem živi. Ono o čemu razmišlja tijekom života, ono što bi želio razumjeti o stvarima oko sebe, ali ne može razumjeti običnim umom, ta mu iskustva spavanja daju informacije o tome. Tijekom svakodnevnog života čovjek razmišlja o onome što ga okružuje. On stvara ideje kako bi razumio kako su stvari povezane. On u pojmovima nastoji razumjeti ono što njegova osjetila opažaju. Iskustva spavanja povezana su s takvim idejama i konceptima. Ono što je nekada bio mračan, sjenoviti koncept dobiva nešto zvučno i živo što se može usporediti samo s tonovima i riječima osjetilnog svijeta. Čovjeku sve više izgleda, kao da mu se rješenje zagonetke o kojoj mora razmišljati, šapuće tonovima i riječima iz višeg svijeta. I tada je ono što mu dolazi iz drugog svijeta u stanju spojiti s običnim životom. Ono što je prije mogla postići samo njegova misao, sada je za njega iskustvo, živo i sadržajno kao što može biti svako iskustvo u svijetu osjetila. Stvari i bića ovog svijeta osjetila nipošto nisu samo ono što se čine osjetilnoj percepciji. One su izraz i emanacija duhovnog svijeta. Ovaj prethodno skriveni duhovni svijet sada odjekuje okultnom učeniku iz njegove okoline.

Lako je vidjeti da ta viša sposobnost opažanja može biti blagoslov za čovjeka samo ako je sve u redu s duševnim osjetilima koja su mu se otvorila, baš kao što čovjek može koristiti svoje uobičajene osjetilne instrumente za promatranje svijeta samo ako su ispravni. Sada čovjek sam razvija ta viša osjetila kroz vježbe koje mu upućuje tajno školovanje. - Jedna od tih vježbi je koncentracija, a to je usmjeravanje pozornosti na vrlo specifične ideje i pojmove vezane uz tajne svijeta. A to također uključuje i meditaciju, to jest, življenje u takvim idejama, potpuno uranjanje u njih na propisani način. Koncentracijom i meditacijom čovjek radi na svojoj duši. Na taj način on u njoj razvija duševne organe opažanja. Dok je zaokupljen zadacima koncentracije i meditacije, njegova duša raste unutar njegova tijela kao što embrij djeteta raste u utrobi svoje majke. A kada se opisana iskustva dogode tijekom spavanja, tada se za dušu koja se oslobodila bliži trenutak rođenja, koja je doslovno postala drugo biće koje čovjek dovodi do klijanja i zrelosti u sebi. - Napori za koncentraciju i meditaciju stoga moraju biti oprezni, i mora se precizno pridržavati pravila, jer to su pravila za klijanje i sazrijevanje naznačenog višeg čovjekova duševnog bića. I pri rođenju to mora biti

skladan, pravilno strukturiran organizam. Ako se pogriješi u pridržavanju pravila, rezultat nije takvo pravilno biće, već pobačaj u duhovnom svijetu koji nije sposoban za život.

Razumljivo je da se rođenje ovog višeg duševnog bića odvija u dubokom spavanju, kada se uzme u obzir da je nježan, još uvijek ne baš otporan organizam, jer ne bi mogao doći na svoje u slučaju da se pojavi tijekom osjetilne svakodnevice zbog snažnih, teških procesa tog života. Njegova aktivnost ne bi imala nikakvog udjela s obzirom na aktivnost tijela. Kod spavanja, kada tijelo miruje, utoliko što njegova aktivnost ovisi o osjetilnom opažanju, aktivnost više duše, isprva tako delikatna i neupadljiva, može izaći na vidjelo. - Opet se, međutim, mora primijetiti da okultni učenik iskustva kod spavanja ne smije smatrati potpuno valjanim spoznajama sve dok nije u stanju prenijeti probuđenu višu dušu u dnevnu svijest. Ako je u stanju to učiniti, on također može percipirati karakter duhovnog svijeta između i unutar dnevnih iskustava, to jest, on može duševno shvatiti misterije svog okruženja kao zvukove i riječi.

Na ovom stupnju razvoja čovjek mora shvatiti da se bavi pojedinačnim, više ili manje nepovezanim, duhovnim iskustvima. Stoga se moramo čuvati toga da od njih izgradimo bilo kakvo samostalno ili čak koherentno tijelo znanja. U tom slučaju, sve vrste fantastičnih ideja i koncepata moralo bi biti umiješano u svijet duše; i čovjek bi vrlo lako mogao složiti svijet koji nema baš nikakve veze sa stvarnim duhovnim svijetom. Okultni učenik mora stalno provoditi najstrožu samokontrolu. Najispravnije je da pojedinačna iskustva koja čovjek ima postanu sve jasnija i onda čekati dok se potpuno neusiljeno ne pojave nova koja se kao sama od sebe, spajaju s već postojećima. - Zbog moći duhovnog svijeta u koji je došao, i kroz primjenu odgovarajućih vježbi, okultni učenik doživljava sve veće širenje svijesti u dubokom spavanju. Iz nesvjesnosti proizlazi sve više i više iskustava, i sve manji dijelovi života u spavanju bit će nesvjesni. Na taj se način pojedinačna iskustva spavanja sve više povezuju sama od sebe, a da tu istinsku vezu ne narušavaju kojekakve kombinacije i zaključci, koji bi proizašli samo iz intelekta naviklog na svijet osjetila. Ali što je manje navika mišljenja ovog osjetilnog svijeta umiješano u viša iskustva na neopravdan način, to je bolje. Ako se tako ponašamo, tada se sve više približavamo onom stupnju na putu višeg znanja na kojem se stanja koja su prije samo nesvjesno postojala u životu spavanja, pretvaraju u potpuno svjesna. Kad tijelo miruje, čovjek živi u stvarnosti jednako kao i kad je budan. Bit će suvišno reći da se tijekom samog spavanja, u početku bavimo stvarnošću različitom od osjetilnog okruženja u kojem se tijelo nalazi. Čovjek uči i mora naučiti - kako bi ostao čvrsto na tlu osjetilnog svijeta i ne postao fantast - povezati više iskustva spavanja sa osjetilnim okruženjem. Ali prije svega, svijet doživljen u spavanju potpuno je novo otkrivenje. - U okultnoj znanosti se važna faza, koja se sastoji u svjesnosti kod života u spavanju, naziva kontinuitet

(neprekinutost) svijesti. [Ono što je ovdje naznačeno je neka vrsta 'ideala' za određeni stupanj razvoja, koji se nalazi na kraju dugog puta. Ono što okultni učenik prvo upoznaje su dva stanja: svjesnost u stanju duše u kojem su prije bili mogući samo neregularni snovi, i onaj u kojem je bilo moguće samo nesvjesno spavanje bez snova.]

Kod osobe koja je dosegla ovu razinu, iskustvo ne prestaje u trenucima kada fizičko tijelo miruje, a duša se ne hrani nikakvim dojmovima kroz osjetila.

Rascjep osobnosti tijekom tajnog školovanja

Tijekom spavanja ljudska duša ne prima komunikaciju od ljudskih osjetila. U ovom stanju, obične percepcije vanjskog svijeta ne dopiru do nje. U stvari, duša je u određenom pogledu izvan onog dijela ljudskog bića, takozvanog fizičkog tijela, koji posreduje osjetilne percepcije i misli, kada je ono budno. Tada je u vezi samo s finijim tijelima (etersko tijelo i astralno tijelo), koja izmiču promatranju fizičkih osjetila. Ali tijekom spavanja aktivnost tih finijih tijela ne prestaje. Kao što je fizičko tijelo u vezi sa stvarima i bićima fizičkog svijeta, kao što prima učinke od njih i djeluje na njih, tako i duša živi u višem svijetu. I taj se život nastavlja tijekom spavanja. Zapravo tijekom spavanja, duša je u punoj aktivnosti. Ali čovjek ne može znati ništa o vlastitoj aktivnosti sve dok nema duhovne organe opažanja, pomoću kojih može opažati što se događa oko nje i što radi tijekom spavanja, kao što to može učiniti svojim običnim osjetilima u svakodnevnom životu za svoju fizičku okolinu. Okultni trening sastoji se (kao što je pokazano u prethodnim poglavljima) u razvoju takvih duhovnih osjetilnih organa.

Ako se okultnim treningom čovjekov život u spavanju promijeni u smislu opisanom u prethodnom poglavlju, tada on može svjesno pratiti sve što se u tom stanju događa oko njega; on se može po volji snaći u svojoj okolini, kao što je slučaj u iskustvima tijekom budnog svakodnevnog života putem običnih osjetila. Međutim, treba napomenuti da percepcija uobičajenog osjetilnog okruženja zahtjeva viši stupanj vidovitosti. (Ovo je već istaknuto u prethodnom poglavlju.) Okultni učenik na početku razvoja opaža samo stvari koje pripadaju drugom svijetu, a da nije u stanju uočiti njihovu povezanost s objektima u njegovom svakodnevnom osjetilnom okruženju.

Ono što postaje jasno u takvim karakterističnim primjerima sna i života u spavanju, neprestano se odvija u čovjeku. Duša neprekidno živi u višim svjetovima i aktivna je unutar njih. Iz tih viših svjetova crpi impulse kojima kontinuirano utječe na fizičko tijelo. Samo taj viši život čovjeku ostaje nesvjestan. Ali okultni učenik to dovodi u svijest. To njegov život čini potpuno drugačijim. Sve dok duša ne vidi u višem smislu, vode je nadređena bića svijeta. I kao što život čovjeka koji je progledao operacijom postaje drugačiji od onoga što je bio prije jer se morao oslanjati na tuđe vodstvo, tako se i kroz tajno školovanje život čovjeka mijenja. On će prerasti vodstvo i od sada mora sam preuzeti svoje vodstvo. Čim se to dogodi, on je, što je razumljivo, podložan pogreškama kojih obična svijest nije svjesna. On sada djeluje iz svijeta u kojem su više sile nesvjesno utjecale na njega. Ove više sile vođene su općim svjetskim skladom. Okultni učenik izlazi iz ove harmonije. On sada mora sam raditi stvari koje su prije bile bez njegove pomoći učinjene za njega.

Pošto je takav slučaj, u spisima koji se bave takvim stvarima mnogo je rečeno o opasnostima poveznim s uzdizanjem u više svjetove. Opisi takvih opasnosti koji se ponekad daju, vrlo su prikladni da natjeraju tjeskobne umove da sa jezom gledaju na ovaj viši život. Ali mora se reći da ove opasnosti postoje samo ako se ne poštuju potrebe mjere opreza. Ako se, s druge strane, uvažava sve što okultno školovanje nudi kao savjet, tada će se uspon dogoditi kroz iskustva koja, u smislu snage i veličine, nadilaze sve što može zamisliti i najhrabrija mašta čovjeka osjetila; ali ne može biti riječi o narušavanju zdravlja ili života. Čovjek upoznaje strašne sile koje prijete životu iz svakog kutka. Postaje mu moguće koristiti određene snage i bića koja postoje izvan osjetilne percepcije. A iskušenje je veliko da se te sile uzurpiraju u službi vlastitih nedopuštenih interesa ili da se pogrešno koriste zbog nedostatka znanja o višim svjetovima. Neka od tih posebno značajnih iskustava (npr. susret s 'čuvarom praga') bit će opisana u ovom spisu. - Ali treba uzeti u obzir da su moći koje su neprijateljske životu prisutne i kad ih ne poznajemo. Istina je međutim, da je njihov odnos prema čovjeku određen višim silama i da se i sam taj odnos mijenja kada čovjek svjesno uđe u taj dosad skriveni svijet. Ali zauzvrat je njegova vlastita egzistencija povećana, njegova sfera života obogaćuje se golemom oblasti. Prava opasnost postoji samo onda kada tajni učenik, zbog nestrpljenja ili neskromnosti, pripisuje sebi određeni stupanj neovisnosti u odnosu na iskustva višeg svijeta, kada ne može čekati dok stvarno ne stekne dovoljan uvid u nadosjetilne zakone. Na ovom području poniznost i skromnost, manje su prazne riječi nego u običnom životu. Ali ako učenik to posjeduje u najboljem smislu, onda može biti siguran da će se njegov uspon u viši život odvijati bez opasnosti u odnosu na sve što je obično naziva zdravljem i životom. - Iznad svega, ne smije postojati nesklad između viših iskustava, i procesa i zahtijeva svakodnevnog života. Zadaću čovjeka svakako treba tražiti na ovoj Zemlji. A tko se želi povući od zadataka na ovoj Zemlji i pobjeći na drugi svijet, može biti siguran da neće postići svoj cilj. - Ali ono što osjetila opažaju samo je dio svijeta. A u duhovnom leže bića koja se izražavaju u činjenicama osjetilnog svijeta. Treba imati udjela u duhu, tako da čovjek svoja otkrića može prenijeti u svijet osjetila. Čovjek Zemlju preobražava tako da u nju zasadi ono što istraži u zemlji duha. U tome leži njegov zadatak. Baš zato što Zemlja ovisi o duhovnom svijetu, i jer čovjek može istinski raditi na Zemlji samo kada je sudionik onih svjetova u kojima su skrivene kreativne sile, zato se treba željeti uzdići do ovih potonjih. Ako netko s ovim stavom pristupi tajnom školovanju, i ne odstupa ni na trenutak od tako naznačenog smjera, tada se ni najmanje ne treba bojati opasnosti. Nitko ne bi trebao dopustiti da ga opasnosti koje s tim dolaze odvrte od tajnog školovanja; za svakog bi, međutim, ova perspektiva trebala biti velik izazov za stjecanje onih kvaliteta koje bi pravi tajni učenik trebao imati.

Nakon ovih pretpostavki, koje vjerojatno uklanjaju sve ono zastrašujuće, sada ćemo nastaviti s opisom nekih od takozvanih 'opasnosti'. Naravno, velike promjene se događaju u gore spomenutim finijim tijelima tajnog učenika. Takve su promjene povezane s određenim razvojnim procesima tri osnovne sile duše, s htijenjem, osjećanjem i mišljenjem. Prije čovjekovog tajnog školovanja, ove tri sile stoje u vrlo specifičnoj vezi, reguliranoj višim zakonima svijeta. Čovjek nema htijenje, ne osjeća i ne misli, bilo kako. Naprimjer, ako se u svijesti pojavi određena ideja, ona je popraćena određenim osjećajem prema prirodnim zakonima ili odlukom volje koja je s njom povezana. Uđete u sobu, vidite da je zagušljivo i otvorite prozor. Čujete svoje ime i slijedite poziv. Vi ste pitani i vi dajete odgovor. Čovjek vidi nešto što loše miriše i dobije osjećaj nezadovoljstva. To su jednostavne veze između mišljenja, osjećanja i volje. Ali ako promotrite ljudski život, otkrit ćete da se sve u ovom životu temelji na takvim vezama. Da, nečiji se život opisuje kao 'normalan' samo kada se u njemu primijeti takva kombinacija mišljenja, osjećanja i volje, koja se temelji na zakonima ljudske prirode. Smatralo bi se protivno ovim zakonima ako bi osoba osjetila zadovoljstvo, naprimjer, pri pogledu na smrdljivi predmet, ili ako ne bi odgovarala na pitanja. Uspjesi koji se očekuju od ispravnog odgoja ili primjerene nastave temelje se na pretpostavci da se kod učenika može uspostaviti veza između mišljenja, osjećanja i htijenja, koja odgovara ljudskoj prirodi. Ako nekoga podučavate određenim idejama, činite to s pretpostavkom da će one kasnije stupiti u zakonitu vezu s njegovim osjećajima i odlukama volje. - Sve ovo proizlazi iz činjenice da su u finijim čovjekovim duševnim tijelima središta triju sila, mišljenja, osjećanja i htijenja, međusobno povezana na zakonit način. A ova povezanost u finijem organizmu duše također se odražava u grubom fizičkom tijelu. I u njemu su organi volje u izvjesnoj zakonitoj vezi s organima mišljenja i osjećanja. Stoga određena misao redovito izaziva osjećaj ili aktivnost volje. - S višim razvojem čovjeka prekidaju se niti koje povezuju tri osnovne sile. Isprva se ovaj prekid događa samo u finijem duševnom organizmu koji je karakteriziran; ali kod još većeg uspinjanja odvajanje se proteže i na fizičko tijelo. (Tijekom višeg duhovnog razvoja čovjeka, njegov se mozak, naprimjer, zapravo raspada na tri dijela koja su odvojena jedan od drugoga. Razdvojenost je međutim, takva da nije zamjetljiva običnom osjetilnom percepcijom i ne može se pokazati čak ni pomoću najosjetljivijih instrumenata. Ali se događa, a vidovnjak ima načina da to promatra. Mozak višeg vidovnjaka rastavlja se na tri neovisno djelujuće cjeline: mozak mišljenja, mozak osjećaja i mozak volje.)

Organi mišljenja, osjećanja i volje, tada su potpuno slobodni za sebe. A njihova veza sada nije uspostavljena nikakvim zakonima usađenim u njih same, već se za to mora pobrinuti probuđena viša svijest samog čovjeka. - To je promjena koju tajni učenik primjećuje u sebi, to da nema nikakve veze između predodžbe i osjećaja ili osjećaja i odluke volje, itd, ako je sam ne

stvori. Nikakav ga impuls ne vodi od misli do djela, osim ako taj impuls u sebi slobodno ne pokrene. Sada može stajati potpuno bez osjećaja suočen s činjenicom koja ga je, prije njegova školovanja, nadahnjivala žarkom ljubavlju ili intenzivnom mržnjom; može ostati neaktivan s mišlju koja ga je prethodno nadahnjivala da djeluje kao sama od sebe. I može izvršiti djelo iz odluke volje, za koje nema ni najmanjeg razloga za osobu koja nije prošla kroz tajno školovanje. Veliko postignuće okultnog učenika je to što postiže savršenu kontrolu nad međudjelovanjem triju sila duše; sama ta interakcija je također potpuno njegova odgovornost.

Samo s tom preobrazbom svoje prirode čovjek može stupiti u svjesni kontakt s nadosjetilnim silama i bićima. Zato što su njegove vlastite duševne sile povezane s određenim osnovnim silama svijeta. Naprimjer, sila koja leži u volji, može djelovati na određene stvari i bića višeg svijeta i također ih opažati. Ali to može samo kada se oslobodi svoje veze s osjećajima i mišljenjem unutar duše. Čim se ta veza prekine, učinak volje je prema van. A tako je i sa snagama mišljenja i osjećanja. Kada osoba odašilje osjećaj mržnje, vidovnjaci to mogu vidjeti kao fini oblak svjetlosti određene boje. I takav vidovnjak može odagnati tu mržnju kao što čovjek osjetila odbija fizički udarac koji mu je upućen. Mržnja postaje vidljiva pojava u nadosjetilnom svijetu. Ali vidovnjak je može opaziti samo ako je u stanju poslati snagu koja leži u njegovim osjećajima prema van, kao što čovjek osjetila usmjerava receptivnost svojih očiju prema van. Kao s mržnjom, tako je i s daleko značajnijim činjenicama osjetilnog svijeta. Čovjek može stupiti u svjesni odnos s njima oslobađajući osnovne snage svoje duše.

Kroz opisano razdvajanje sila mišljenja, osjećanja i htijenja, sada je moguća trostruka pogreška u tijeku ljudskog razvoja, ako se zanemaruju upute tajne znanosti. To se može dogoditi kada se spojne niti unište prije nego što je viša svijest dosegla točku u kojoj može ispravno držati uzde i pravilno i skladno provoditi interakciju odvojenih sila. - Jer u pravilu nisu sve tri temeljne ljudske snage u određenom životnom razdoblju, jednako napredovale u svom razvoju. Kod jedne osobe mišljenje je ispred osjećaja i volje, kod druge, druge sile imaju prednost nad ostalima. Sve dok se održava veza između sila uspostavljena višim zakonima svijeta, nikakva uznemirujuća nepravilnost u višem smislu, ne može se dogoditi kroz isticanje jedne ili druge. U slučaju čovjeka s voljom, naprimjer, mišljenje i osjećanje imaju uravnotežujući učinak kroz te zakone i sprječavaju da prevladavajuća volja padne u određenu degeneraciju. Međutim ako takav čovjek volje uđe u tajnu obuku, tada potpuno prestaje zakoniti utjecaj osjećaja i misli na volju, koja neprestano tjera na goleme podvige. Ako čovjek nije toliko daleko u ovladavanju višom sviješću da može sam stvoriti harmoniju, tada volja ide svojim neobuzdanim putem. Neprestano preplavljuje svog nositelja. Osjećanje i mišljenje ostaju potpuno nemoćne žrtve; čovjek je ropski bičevan dominantnom snagom volje. Pojavila se

nasilna priroda koja se kreće od jednog neobuzdanog čina do drugog. - Drugo odstupanje nastaje kada se osjećaj oslobodi zakonitih uzdi na neumjeren način. Osoba koja je sklona obožavanju drugih ljudi tada može postati bezgranično ovisna do te mjere da izgubi svu vlastitu volju i mišljenje. Umjesto višeg znanja, sudbina takve osobe je najjadnija ispraznost i nemoć.

Ili, s takvom prevlasti života osjećaja, narav sklona pobožnosti i religioznoj egzaltaciji, može zapasti u posve zanosnu religioznu prepuštenost. - Treće zlo nastaje kada prevlada mišljenje. Tada se pojavljuje neprijateljski, samozatajni mir. Čini se da za takve ljude svijet ima smisla samo utoliko što im pruža objekte da zadovolje svoju beskrajno povećanu žeđ za mudrošću. Nikakva vas misao ne pokreće ni na kakvo djelovanje ili osjećaj. Oni se posvuda pojavljuju kao bezvoljne, hladne prirode. Bježe od bilo kakvog dodira sa stvarima svakodnevice, kao nečim što im se gadi, ili barem što im je izgubilo svaki smisao.

Ovo su tri lažna puta na koje učenik može zalutati: nasilnost, emocionalno prepuštanje, hladna, težnja za mudrošću bez ljubavi. S vanjskog gledišta - također i s materijalističkog gledišta konvencionalne medicine - slika takve osobe koja je na krivom putu ne razlikuje se mnogo, prije svega u pogledu stupnja, od one luđaka, ili barem 'teške nerveze'. - Naravno, okultni učenik ne smije sličiti na to. a za njega je važno da su mišljenje, osjećanje i volja, tri osnovne sile duše, prošle kroz harmoničan razvoj prije nego što se mogu osloboditi veze koja ja u njih usađena i biti podređene probuđenoj višoj svijesti. - Jer kad se jednom pogreška dogodi, ako je jedna sila postala žrtva razuzdanosti, viša duša se pojavljuje kao promašaj. Neobuzdana moć tada ispunjava cijelu čovjekovu osobnost; i dugo vremena ne može biti govora da će opet doći u ravnotežu. Ono što izgleda kao bezopasna dispozicija karaktera sve dok čovjek nema okultnu obuku, bilo da je po prirodi volje, osjećaja ili mišljenja, to kod okultnog učenika naraste do te mjere da se neophodni element potreban za život potpuno gubi. - Međutim, to postaje stvarno ozbiljna opasnost tek u trenutku kada učenik stekne sposobnost da pred sobom u budnom stanju ima iskustva kao i u spavanju. Sve dok se radi o prosvjetljenju pauza spavanja, tijekom budnog stanja, život osjetila, koji je reguliran općim zakonima svijeta, uvijek ima učinak uravnoteženja na narušenu ravnotežu duše. Zato je potrebno da budni život okultnog učenika bude pravilan i zdrav u svakom pogledu. Što više ispunjava zahtjeve koje vanjski svijet postavlja za zdravo, snažno oblikovanje tijela, to je bolje za njega. S druge strane, za njega može biti loše ako svakodnevnim budnim životom na njega djeluje uzbuđujuće ili stresno, to jest, ako uz velike promjene koje se događaju u njemu, u igru uđu i neki destruktivni ili inhibirajući utjecaji vanjskog života. Treba tražiti sve ono što odgovara njegovoj snazi i sposobnostima, i što ga dovodi u nesmetan, skladan suživot s okolinom. I trebao bi izbjegavati sve što šteti tom skladu, što u njegov život unosi nemir i

užurbanost. Manje je važno odbaciti taj nemir i žurbu u vanjskom smislu, nego paziti da raspoloženje, namjere i misli te zdravlje tijela ne budu izloženi stalnim kolebanjima. - Sve to ljudima tijekom tajnog školovanja više nije tako lako kao prije. Jer viša iskustva koja sada igraju ulogu u njegovom životu imaju neprekinuti učinak na cijelu njegovu egzistenciju. Ako nešto nije u redu unutar tih viših iskustava, nepravilnost stalno vreba, i može ga na svakom koraku izbaciti s pravog puta. Zato okultni učenik ne smije izostaviti ništa što mu uvijek osigurava kontrolu nad cijelim svojim bićem. Nikada mu ne smije nedostajati prisebnosti ili mirnog sagledavanja svih bitnih životnih situacija. Ali pravo tajno školovanje u osnovi stvara sve te osobine. A opasnosti se upoznaju tek tijekom napredovanja, dok u isto vrijeme dobiva punu snagu da ih izbaci s terena.

Čuvar praga

Važna iskustva pri uzdizanju u više svjetove su susreti s 'Čuvarom praga'. Ne postoji samo jedan, nego suštinski dva, 'manji' i 'veći', 'čuvar praga'. Čovjek se susreće s prvim kada niti poveznice između volje, mišljenja i osjećaja unutar finijih tijela (astralnog i eterskog tijela) počnu popuštati na način opisan u prethodnom poglavlju. Čovjek se suočava s 'većim čuvarom praga' kada se raspadanje veza proteže i na dijelove fizičkog tijela (osobito mozak).

'Manji čuvar praga' je samostalno biće. Za čovjeka ono ne postoji prije nego što dosegne odgovarajući stupanj razvoja. Ovdje se mogu navesti samo neke od njegovih najbitnijih posebnosti.

Prije svega, treba u narativnom obliku pokušati prikazati susret okultnog učenika i čuvara praga. Tek kroz ovaj susret učenik postaje svjestan da su mišljenje, osjećanje i htijenje, oslobođeni veze koja je u njih usađena.

Strašno, sablasno stvorenje stoji pred učenicom. Potrebna mu je sva prisebnost duha i svo povjerenje u sigurnost puta znanja na koji je kročio, koje je mogao steći tijekom svoje prethodne obuke.

'Čuvar' obznanjuje svoje značenje sljedećim riječima: "Dosada su tobom vladale moći koje su ti bile nevidljive. One su uzrokovale da svako dobro djelo koje si učinio ima svoju nagradu i da svako loše djelo ima svoje posljedice tijekom života. Kroz njihov utjecaj, izgrađen je tvoj karakter iz tvojih životnih iskustava i tvojih misli. Ti si stvorio svoju sudbinu. One su odredile količinu zadovoljstva i boli koja ti je dodijeljena u jednoj od tvojih inkarnacija na temelju tvog ponašanja u prethodnim inkarnacijama. One su vladale tobom u okviru sveobuhvatnog zakona karme. Ove moći će sada pustiti dio svojih uzdi od tebe. A dio posla koji su obavljali na tebi sada moraš obavljati sam. - Do sada ti je sudbina zadala mnoge teške udarce. Nisi znao zašto. Bio je to rezultat lošeg djela u jednom od tvojih prethodnih života. Pronašao si sreću i radost i prihvatio to. I to je bila posljedica tvojih ranijih djela. Imaš neke lijepe strane u svom karakteru, neke ružne točke. Sam si uzrokovao oboje kroz prethodna iskustva i misli. Ovo drugo nisi dosad poznavao, otkrili su ti se samo učinci. Ali one, vidjele su sva tvoja djela iz prošlih života, tvoje najskrivenije misli i osjećaje. One su odredile kako ti je sada i kako sada živiš.

Ali sada bi ti se trebale otkriti sve dobre i sve loše strane tvojih prošlih života. One su do sada bile utkane u tvoje vlastito biće, bile su u tebi i nisi ih mogao vidjeti, kao što fizički ne možeš vidjeti svoj vlastiti mozak. Ali sada se odvajaju iz tebe, izlaze iz tvoje osobnosti. One poprimaju vlastiti oblik koji možeš vidjeti kao što vidiš kamenje i biljke vanjskog svijeta. I - to sam ja

sam, entitet koji je oblikovao tijelo od tvojih plemenitih i tvojih zlih djela. Moj sablasni lik satkan je iz glavne knjige tvog života. Do sada si me nevidljivo nosio u sebi. Ali tebi je koristilo što je to tako. Jer mudrost tvoje sudbine, koja ti je skrivena, do sada je u tebi radila da izbriše ružne mrlje na mom obličju. Sad kad sam izašao iz tebe, napustila te je i ova skrivena mudrost. Više te neće gnjaviti. Od sada je posao u tvojim rukama. Moram postati potpun, veličanstven entitet ako ne želim propasti. A kad bi se dogodilo ovo drugo, ja bih i tebe povukao sa sobom u mračni, pokvareni svijet. Ako se to želi spriječiti, tvoja vlastita mudrost sada mora biti toliko velika da može preuzeti zadatak one skrivene mudrosti koja je otišla od tebe. - Kad jednom pređeš moj prag, neću te ni na trenutak napustiti kao vidljiv oblik. I ako od sada budeš činio ili mislio loše stvari, odmah ćeš svoju krivnju shvatiti kao ružnu, demonsku iskrivljenost mog oblika. Tek kada nadoknadiš sve svoje pogreške iz prošlosti i pročistiš se tako da ti je potpuno nemoguće nastaviti činiti loše stvari, moja će se priroda preobraziti u blistavu ljepotu. I tada ću se moći ponovno ujediniti s tobom za dobrobit tvoje daljnje djelatnosti.

Ali moj prag je sačinjen od bilo kojeg osjećaja straha koji je još u tebi, i bilo kojeg straha od toga da preuzmeš punu odgovornost za svoje postupke i misli. Sve dok još uvijek imaš neki trag straha da sam usmjeravaš svoju sudbinu, nije sve ugrađeno u ovaj prag što nedostaje. I dokle god mu još nedostaje jedan jedini gradbeni element, morao bi okamenjen stajati na ovom pragu ili posrnuti. Ne pokušavaj ranije prijeći prag, sve dok se ne osjetiš potpuno oslobođen straha i spreman za veliku odgovornost.

Do sada bi iskoračio iz tvoje osobnosti samo kad bi te smrt udaljila od zemaljskog života. Ali čak i tada ti je moj oblik bio prikriven. Samo su te sile sudbine, koje su tobom gospodarile, vidjele i po mom izgledu mogle te u razmacima između smrti i novog rođenja osposobiti da možeš raditi na uljepšavanju mog oblika, za tvoju dobrobit i napredak. Također sam ja bio i onaj, čija je nesavršenost opetovano prisiljavala sile sudbine da te vrate na Zemlju u novom utjelovljenju. Ako si ti umro, ja sam bio tamo; i zbog mene su vladari karme odredili tvoje ponovno rođenje. Samo tako što bi me nesvjesno transformirao do savršenstva kroz neprestano ponavljanje života na ovaj način, ti ne bi pao pod moć smrti, već bi se potpuno sjedinio sa mnom i ujedinjen sa mnom prešao u besmrtnost.

Tako danas stojim pred tobom vidljivo, kao što sam uvijek u smrtnom času stajao kraj tebe nevidljivo. Kad prijeđeš moj prag, ući ćeš u oblasti u koju si inače ušao nakon fizičke smrti. Sada u nju ulaziš s punim znanjem i od sada ćeš, dok budeš izvana vidljiv hodao Zemljom, u isto vrijeme hodati i u kraljevstvu smrti, to jest, u kraljevstvu vječnog života. Ja sam stvarno i anđeo smrti; ali ja sam u isto vrijeme donositelj vječnog višeg života. Kroz mene ćeš umrijeti unatoč živom tijelu, da bi doživio ponovno rođenje u svijetu vječnog postojanja.

Kraljevstvo u koje sada ulaziš upoznat će te sa nadosjetilnim bićima. Tvoj udio u ovom kraljevstvu biti će blaženstvo. Ali prvo upoznavanje s ovim svijetom moram biti ja, ja koji sam tvoja vlastita tvorevina. Prije sam crpio svoj život iz tvoga; ali sada sam kroz tebe probudio vlastitu egzistenciju i stojim pred tobom kao vidljivo mjerilo tvojih budućih djela, možda i kao tvoj vječni prijekor. Mogao si me stvoriti; ali u isto vrijeme si preuzeo dužnost da me preobraziš."

Ono što je ovdje naznačeno, zaodjenuto u narativ, ne treba zamisliti kao nešto simbolično, već kao vrlo stvarno iskustvo okultnog učenika. [Iz navedenog je jasno da je opisani 'čuvar praga' takva (astralna) figura koja se otkriva višoj viziji koja se budi kod okultnog učenika. I okultna znanost vodi do tog nadosjetilnog susreta. To je čin niže magije učiniti 'čuvara praga' vidljivim osjetilima. To je uključivalo proizvodnju oblaka fine tvari, tamjana napravljenog od niza tvari u specifičnoj mješavini. Razvijena moć čarobnjaka tada je u stanju imati formativni učinak na tamjan i oživjeti njegovu supstancu s još uvijek neuravnoteženom karmom čovjeka. Svatko tko je dovoljno pripremljen za višu viziju više ne treba takvu osjetilnu percepciju; i svatko tko, bez dovoljno pripreme, vidi svoju neuravnoteženu karmu kao osjetilno, živo biće, izlaže se opasnosti da užasno pogriješi. Ne bi trebao tome težiti. U Bulwerovom 'Zanoni' prikazan je ovaj 'čuvar praga' na romaneskni način.]

Čuvar ga treba upozoriti da ne ide dalje osim ako u sebi ne osjeti snagu da ispuni zahtjeve sadržane u gornjem narativu. Koliko god bio strašan lik ovog čuvara, to je samo učinak učenikovog prošlog života, samo je njegov vlastiti karakter, probuđen za samostalan život izvan njega. A to se buđenje događa kroz odvajanje volje, misli i osjećaja. - Duboko značajno iskustvo je već to da čovjek po prvi put osjeća da je duhovnom biću dao njegovo porijeklo. - Priprema okultnog učenika sada mora biti usmjerena da bez imalo straha podnese strašni prizor i da u trenutku susreta doista osjeti da mu je snaga toliko porasla da može na sebe preuzeti to da 'čuvara' uljepša i preobrazi.

Jedna od posljedica uspješno preživljenog susreta s 'čuvarom praga' je ta da će sljedeća fizička smrt za okultnog učenika biti sasvim drugačija. On svjesno doživljava umiranje odbacivanjem fizičkog tijela kao što se odbacuje odjeća koja je iznošena ili postala neupotrebljiva jer se iznenada poderala. Njegova fizička smrt tada je, da tako kažemo, relevantna činjenica samo za druge koji žive s njim i čija je percepcija još uvijek posve ograničena na svijet osjetila. Za njih okultni učenik 'umire'. Za njega se ništa bitno ne mijenja u cijeloj njegovoj okolini. Cijeli nadosjetilni svijet u koji je ušao bio mu je na odgovarajući način otvoren već prije njegove smrti, a isti svijet će biti pred njim i nakon smrti.

No 'čuvar praga' vezan je i za nešto drugo. Čovjek pripada obitelji, narodu, rasi; njegov rad na ovome svijetu ovisi o njegovoj pripadnosti takvoj zajednici. Za to je vezan i njegov poseban karakter. A svjestan rad pojedinca

nipošto nije sve s čime se mora računati u obitelji, plemenu, narodu, rasi. Postoji obiteljska, nacionalna itd. sudbina, kao što postoji obiteljski, rasni itd. karakter. Za čovjeka koji je ograničen na svoja osjetila te stvari ostaju opći pojmovi, a materijalistički mislilac u svojim će predrasudama s prezirom pogledati okultnog znanstvenika kada čuje da za njih karakter obitelji ili naroda, sudbina plemena ili rase, pripadaju stvarnim bićima, kao što karakter i sudbina pojedinca pripadaju stvarnoj ličnosti. Okultni znanstvenik upoznaje više svjetove, kojih su članovi pojedinačne osobnosti isto onoliko koliko su ruke, noge i glava članovi čovjeka. A u životu obitelji, naroda, rase, vrlo stvarne duše obitelji, duše naroda, duhovi rase djeluju pored pojedinačnih ljudi. Da, u određenom smislu pojedinačni ljudi samo su izvršni organi ovih duša obitelji, duhova rase itd. Uistinu se može govoriti, naprimjer, o tome da duša naroda koristi pojedinca koji pripada tom narodu da bi nešto izvršio. Duša naroda ne silazi u osjetilnu stvarnost. Ona boravi u višim svjetovima. A kako bi djelovala u fizičkom osjetilnom svijetu, koristi se fizičkim organima pojedinog ljudskog bića. U višem smislu to je isto kao kad građevinski inženjer koristi radnike da izvedu detalje zgrade. - Svako ljudsko biće u pravom smislu riječi dobiva svoj zadatak od duše obitelji, naroda ili rase. Sada, međutim, osjetilni čovjek nipošto nije upućen u viši plan svog rada. On se nesvjesno pridružuje zadacima duše naroda, duše rase itd. Od trenutka u kojem se okultni učenik susreće sa čuvarom praga, on ne samo da mora znati svoje vlastite zadatke kao osobnost, već mora svjesno surađivati u zadacima svog naroda, svoje rase. Svako širenje njegovog horizonta, nužno mu nameće proširene dužnosti. - Pravi proces je da okultni učenik doda još nešto svom finom duševnom tijelu. Nosi još jednu haljinu. Do sada je svijetom hodao s ogrtačima koji su zaodijevali njegovu osobnost. A za ono što je morao učiniti za svoju zajednicu, za svoj narod, svoju rasu itd. pobrinuli su se viši duhovi koji su koristili njegovu osobnost. - Još jedno otkriće koje mu sada daje 'čuvar praga' je da će ti duhovi nastaviti povlačiti svoju ruku od njega. On mora potpuno istupiti iz zajednice. I kao pojedinac bi u sebi potpuno otvrdnuo, srljao bi u propast kad ne bi stekao snage koje su svojstvene duhovima naroda i rase. - Istina je će mnogi ljudi reći: 'Ma, potpuno sam se oslobodio svih plemenskih i rasnih veza; samo želim biti 'čovjek' i 'ništa osim čovjek'. Ali morate im reći: tko vas je doveo do te slobode? Nije li vas vaša obitelj postavila u svijet gdje ste sada? Zar te tvoje pleme, tvoj narod, tvoja rasa, nisu učinili onim što jesi? Oni su te odgojili; i ako ste iznad svih predrasuda, jedan od donositelja svijetla i dobročinitelja svog plemena ili čak svoje rase, to dugujete njihovom odgoju. Da, čak i ako za sebe kažete da ste 'ništa drugo nego čovjek': činjenicu da ste to postali dugujete duhovima svojih zajednica. - Samo okultni učenik uči što znači biti potpuno odsječen od duhova naroda, plemena, rase. Samo on u sebi doživljava besmislenost sveg takvog odgoja u odnosu na život koji ga sada čeka. Jer sve što je u njemu odgajano potpuno se rastvara kroz kidanje niti između volje, mišljenja i osjećanja. Na rezultate svih dosadašnjih edukacija

osvrće se onako kako treba gledati na kuću koja se raspada i koju sada treba obnoviti u novom obliku. Opet je više od pukog simbola kada se kaže: nakon što je 'čuvar praga' progovorio o svojim prvim zahtjevima, s mjesta na kojem stoji diže se vihor, koji ugasi sva duhovna svjetla, koja su do sada osvjetljavala njegov životni put. I pred okultnim učenikom se prostire potpuna tama. Nju prekida samo pojava kojom zrači sam 'čuvar praga'. I iz tame zvuče njegove daljnje opomene: 'Nemoj prekoračiti moj prag dok ne budeš svjestan da ćeš osvjetliti tamu pred sobom; nemoj učiniti niti jedan korak ako nisi siguran da ima dovoljno ulja u vlastitoj svjetiljci. U budućnosti ti neće biti dostupne svjetiljke vodiča koje si do sada imao'. Nakon ovih riječi učenik se mora okrenuti i pogledati unatrag. 'Čuvar praga' sada povlači zavjesu koja je ranije skrivala duboke tajne života. Plemenski, nacionalni i rasni duhovi, otkrivaju se u svojoj punoj aktivnosti; i učenik jednako jasno vidi kako je do sada bio vođen, kada s druge strane shvati da neće imati to vodstvo. To je drugo upozorenje koje čovjek na pragu doživljava od njegova čuvara.

Međutim, bez pripreme nitko ne bi mogao izdržati prizor koji je ovdje naznačen; ali viši trening, koji omogućuje čovjeku da prodre do praga, u isto vrijeme ga stavlja u položaj da pronađe potrebnu snagu u pravom trenutku. Uistinu obuka može biti tako skladna da je ulazak u viši život oslobođen svega što ima uznemirujući ili buran karakter. Tada će za okultnog učenika iskustvo na pragu biti popraćeno predosjećajem tog blaženstva koje će tvoriti ključnu točku njegova tek probuđenog života. Osjećaj nove slobode će nadjačati sve nove osjećaje; i s tim osjećajem nove dužnosti i nove odgovornosti će mu se činiti kao nešto što čovjek mora preuzeti u nekoj fazi života.

Život i smrt. Veliki čuvar praga

Opisano je koliko je za čovjeka značajan susret s takozvanim manjim čuvarom 'praga' u kojem on postaje svjestan nadosjetilnog bića koje je u određenoj mjeri sam proizveo. Tijelo ovog bića sastavljeno je od prethodno nevidljivih posljedica njegovih vlastitih postupaka, osjećaja i misli. Ali te nevidljive sile postale su uzroci njegove sudbine i njegovog karaktera. Čovjeku sada postaje jasno kako je u prošlosti on sam postavio temelje za svoju sadašnjost. U određenoj mjeri, njegova priroda je tako jasno pred njim. Kod njega postoje, naprimjer, određene sklonosti i navike. Sad vidi zašto ih ima. Zadesili su ga određeni udarci sudbine; sad zna odakle dolaze. Postaje svjestan zašto jedno voli, a drugo mrzi, zašto je sretan ili nesretan zbog ovoga ili onoga. Vidljivi život postaje mu shvatljiv kroz nevidljive uzroke. Bitne činjenice života, bolesti i zdravlja, smrti i rođenja, otkrivaju se pred njegovim očima. Primjećuje da je prije rođenja utkao uzroke koji su ga morali vratiti u život. On sada poznaje biće u sebi, koje je izgrađeno u ovom vidljivom svijetu na nesavršen način i koje također može biti dovedeno do savršenstva samo u istom vidljivom svijetu. Jer ni u jednom drugom svijetu ne postoji prilika za rad na razvoju ovog entiteta. I nadalje, shvaća da ga smrt ne može zauvijek odvojiti od ovoga svijeta. Jer mora sebi reći: 'Jednom kad sam prvi put došao na ovaj svijet bio sam biće kojemu je život na ovom svijetu trebao da stekne kvalitete koje ne bi mogao steći ni u jednom drugom svijetu. I moram biti povezan s ovim svijetom dok u sebi ne razvijem sve što se u njemu može steći. Jednog dana ću postati sposoban suradnik u drugom svijetu, samo ako za to steknem sve sposobnosti u osjetilno vidljivom'. - Jedno od najvažnijih iskustava posvećenika je da upozna i nauči cijeniti istinsku vrijednost prirode koja je vidljiva osjetilima više nego je to morao prije duhovnog školovanja. Ta mu je spoznaja dana upravo njegovim uvidom u nadosjetilni svijet. Svatko tko nije stekao takav uvid i stoga se prepušta sumnji da su nadosjetilne oblasti beskrajno vrijednije, može podcijeniti fizički svijet. Ali svatko tko je stekao ovaj uvid zna da bi bez iskustva u vidljivoj stvarnosti bio potpuno nemoćan u nevidljivoj. Ako želi živjeti u potonjoj, mora imati sposobnosti i alate za taj život. Ali to može steći samo u vidljivom. Morat će gledati duhovno ako želi postati svjestan nevidljivog svijeta. Ali ta se sposobnost viđenja 'višeg svijeta' postupno razvija kroz iskustva u 'nižem' svijetu. Čovjek se ne može u duhovnom svijetu roditi s duhovnim očima, osim ako ih nije oblikovao u osjetilnom, kao što se dijete ne može roditi s fizičkim očima osim ako nisu oblikovane u maternici.

S ove točke gledišta također će se vidjeti zašto 'prag' do nadosjetilnog svijeta čuva 'čuvar'. Naime, ni pod kakvim uvjetima čovjeku se ne smije dopustiti pravi uvid u te oblasti prije nego stekne za to potrebne sposobnosti. Stoga, svaki put na samrti, kada čovjek, još uvijek nesposoban

da bude djelatna u drugom svijetu, uđe u njega, navlači se veo nad njegovim iskustvima. Trebao bi vidjeti tek kad potpuno sazre.

Kad učenik uđe u nadosjetilni svijet, život za njega dobiva potpuno novi smisao; on u osjetilnom svijetu vidi zametak višeg. I u izvjesnom smislu ovo 'više' bez 'nižeg' će mu se činiti manjkavim. Otvaraju mu se dva vidika. Jedan u prošlost, drugi u budućnost. Gleda u prošlost u kojoj ovaj osjetilni svijet još nije postojao. Jer on se odavno oslobodio predrasude da se nadosjetilni svijet razvio iz osjetilnog. On zna da je prvo nastao nadosjetilni i da se iz toga razvilo sve osjetilno. Vidi da je i sam pripadao nadosjetilnom svijetu prije nego što je prvi put došao u ovaj osjetilni svijet. Ali taj nekadašnji nadosjetilni svijet morao je proći kroz osjetilni svijet. Njegov daljnji razvoj bez toga ne bi bio moguć. Samo kada se bića s odgovarajućim sposobnostima razvijaju unutar područja osjetila, nadosjetilna oblast moći će nastaviti svojim tijekom. A ta bića su ljudi. Kako sada žive, proizašli iz nesavršene razine duhovne egzistencije, i unutar nje vođeni do savršenstva kroz koje će biti sposobni za daljnji rad u višem svijetu. - I tu do izražaja dolazi pogled u budućnost. On ukazuje na višu razinu nadosjetilnog svijeta. U njoj će biti plodovi razvijeni u osjetilnom. Ovo posljednje kao takvo je prevladano; ali se rezultati toga moraju ugraditi u viši život.

Ovo daje razumijevanje bolesti i smrti u fizičkom svijetu. Jer smrt nije ništa drugo nego izraz činjenice da je prijašnji nadosjetilni svijet došao do točke s koje nije mogao dalje. Univerzalna smrt bila je potreba da bi dobio novi zaokret u životu. I tako je ovaj novi život postao borba protiv univerzalne smrti. Iz ostataka umirućeg, okoštalog svijeta, procvale su klice novoga. Zato imamo umiranje i život u svijetu. I polako se stvari prelijevaju jedna u drugu. Umirući dijelovi starog svijeta, drže se novih klica života koje su iznikle iz njih. To svoj najjasniji izraz nalazi u čovjeku. Kao svoju ljusku nosi ono što je sačuvano od tog starog svijeta; unutar ove ljuske razvija se klica onog bića koje će živjeti u budućnosti. On je tako dvostruko biće, smrtnik i besmrtnik. Smrtnik je u svom konačnom stanju, a besmrtnik u svom početnom stanju. Ali samo unutar ovog dvostrukog svijeta, koji svoj izraz nalazi u osjetilnom i fizičkom, on stječe sposobnost da svijet vodi u besmrtnost. Da, njegov zadatak je iz smrtnog izvući plodove za besmrtno. Dakle, ako pogleda svoje biće, kakvo je sam izgradio u prošlosti, mora reći sebi: imam u sebi elemente svijeta koji umire. Oni rade u meni i tek postupno mogu slomiti njihovu moć, kroz besmrtnne elemente koji u meni oživljavaju. Tako čovjek prelazi iz smrti u život. Kad bi pri punoj svijesti mogao govoriti sam sa sobom u času svoje smrti, morao bi reći: "Umiranje je bilo moj učitelj. To što umirem posljedica je čitave prošlosti kojom sam protkan. Ali na polju smrtnog mi je sazrelo sjeme besmrtnog. Nosim to sa sobom u drugi svijet. Da je samo prošlost važna, ja se uopće ne bih mogao roditi. Život prošlosti završava rođenjem. Život u osjetilnom je nova klica života otrgnuta od univerzalne smrti. Vrijeme između rođenja i smrti samo je

izraz toga koliko je novi život uspio otrgnuti od umiruće prošlosti. A bolest nije ništa drugo nego trajni učinak umirućih dijelova ove prošlosti."

U svemu tome nalazi se odgovor na pitanje zašto čovjek tek postupno izlazi iz zablude i nesavršenosti do istine i dobra. Njegovi postupci, osjećaji i misli u početku su pod vlašću prolaznosti i umiranja. Od toga nastaju njegovi osjetilno fizički organi. Stoga su ti organi i sve ono što ih pokreće i sami osuđeni na propast. Nagoni, porivi, strasti itd. i njima pripadajući organi, nisu ono što predstavlja nešto neprolazno, nego će samo ono što izgleda kao učinak tih organa biti neprolazno. Tek kada čovjek iz onoga kroz što prolazi razradi sve što treba razraditi, moći će odbaciti osnovu iz koje je izrastao i koja svoj izraz nalazi u fizičkom, osjetilnom svijetu.

Tako prvi 'čuvar praga' predstavlja sliku čovjeka u njegovoj dvojnoj prirodi, mješavini prolaznog i besmrtnog. I jasno pokazuje što još nedostaje do postizanja uzvišenog svijetlećeg lika, koji ponovno može nastaniti čisti duhovni svijet.

Stupanj isprepletenosti s fizičkom, osjetilnom prirodom, čovjeku postaje jasan kroz 'čuvara praga'. Ta se isprepletenost izražava prije svega u prisutnosti nagona, poriva, želja, egoističnih želja, svim oblicima osobnog interesa itd. Zatim se izražava u pripadnosti rasi, narodu i tako dalje. Zato što su narodi i rase samo različiti stupnjevi razvoja prema čistom čovječanstvu. Rasa, narod, tim je viši, što su njegovi članovi savršeniji; više izražavaju idealni tip što su se više probili od fizički prolaznog do nadosjetilnog neprolaznog. Razvoj čovjeka kroz reinkarnaciju u sve višim oblicima ljudi i rasa, stoga je proces oslobođenja. U konačnici, čovjek se mora pojaviti u svom skladnom savršenstvu. - Na sličan način, prolazak kroz sve čišće moralne i religiozne oblike svjetonazora je usavršavanje. Jer svaka moralna razina još uvijek sadrži žudnju za prolaznim uz idealističku klicu budućnosti.

Sada, u upravo opisanom 'čuvaru praga', pojavljuje se samo rezultat proteklog vremena. A od klica budućnosti postoji samo ono što je u njega utkano tijekom ovog prošlog vremena. Ali čovjek sa sobom u budućni nadosjetilni svijet mora donijeti sve što može dobiti iz svijeta osjetila. Kad bi sa sobom htio ponijeti samo ono što je tek utkano u njegovog dvojnika iz prošlosti, samo bi djelomično ispunio svoju zemaljsku zadaću. Stoga se nakon nekog vremena 'manjem čuvaru praga' pridružuje onaj veći. Opet u narativnom obliku, treba prikazati ono što se događa kod susreta s ovim drugim 'čuvarom praga'.

Nakon što je čovjek prepoznao sve čega se treba osloboditi, uzvišeni svjetlosni lik mu stupa na put. Njegovu ljepotu teško je opisati riječima našeg jezika. - Ovaj susret se događa kada su se organi mišljenja, osjećanja i htijenja toliko odvojili jedni od drugih, također i za fizičko tijelo, da se

regulacija njihovih međusobnih odnosa više ne događa kroz njih same, već kroz višu svijest, koja je sada potpuno odvojena od fizičkih uvjeta. Organi mišljenja, osjećanja i volje postali su tada alati u rukama ljudske duše, koja njima vlada iz nadosjetilnih oblasti. Drugi 'čuvar praga' sada suočen s ovom dušom, oslobođenom svih osjetilnih veza, kaže nešto poput sljedećeg:

"Odvojio si se od svijeta osjetila. Tvoje pravo građanstva u nadosjetilnom svijetu je stečeno. Sada možeš odavde raditi. Zbog tebe samog, više ti nije potrebno tvoje fizičko tijelo u tom obliku. Ako si želio samo steći sposobnost življenja u ovom nadosjetilnom svijetu, više se ne bi trebao vraćati u osjetilno. Ali sad me pogledaj. Vidi koliko sam neizmjereno superiorniji od svega što si do danas napravio od sebe. Do sadašnjeg stupnja tvog savršenstva došao si kroz sposobnosti koje si mogao razviti u osjetilnom svijetu dok si još bio ovisan o njemu. Ali sada za tebe mora započeti vrijeme u kojem tvoje oslobođene moći nastavljaju imati učinka u ovom svijetu osjetila. Do sada si iskupio sebe, sada kao oslobođen, također možeš osloboditi drugove u osjetilnom svijetu. Do danas si se trudio kao pojedinac; sada integriraj sebe u cjelinu, tako da ne dovedeš samo sebe u nadosjetilni svijet, već i sve ostalo što je prisutno u osjetilnom svijetu. Jednog ćeš se dana moći sjediniti s mojim likom, ali ja ne mogu biti blagoslovljen sve dok još ima onih koji nisu blagoslovljeni! Uostalom, kao slobodan danas bi želio ući u oblast nadosjetilnog. Ali tada bi morao s visine gledati na još neiskupljena bića osjetilnog svijeta. I to bi odvojilo tvoju sudbinu od njihove. Ali svi ste povezani. Svi ste morali sići u svijet osjetila kako bi sakupili njegove snage za viši svijet. Ako bi se odvojio, zloupotrijebio bi moći koje si mogao razviti samo u zajednici s njima. Da se oni nisu spustili, ne bi mogao ni ti; bez njih bi ti nedostajalo snage za tvoju nadosjetilnu egzistenciju. Moraš s njima podijeliti moći koje si s njima stekao. Stoga te sprječavam da uđeš u najviše oblasti nadosjetilnog svijeta; sve dok ne upotrijebiš sve svoje stečene moći da otkupiš svoje bližnje. S onim što si već postigao možeš ostati u nižim područjima nadosjetilnog svijeta; ali pred vratim viših stojim ja '*kao Kerubin s vatrenim mačem pred vratima Raja*' i sprječavam te da uđeš sve dok još imaš moći koje su ostale neiskorištene u osjetilnom svijetu. A ako ti nećeš koristiti svoje, doći će drugi koji će ih koristiti; tako će visoki nadosjetilni svijet primiti sve plodove osjetilnog; ti ćeš biti lišen tla, iz kojeg si izrastao. Bit ćeš izvan pročišćenog svijeta koji će evoluirati. Bit ćeš isključen iz njega. Dakle, tako bi kročio crnim putem, a oni od kojih si se odvojio idu bijelim putem."

Tako se 'veliki čuvar' praga oglašava ubrzo nakon što se dogodio susret s prvim čuvarom. No, posvećenik točno zna što ga čeka ako slijedi iskušenje preranog boravljenja u nadosjetilnom svijetu. Iz drugog čuvara izvire neopisiv sjaj; sjedinjenje s njim stoji kao daleki cilj pred dušom koja promatra. Ali također je izvjesno da je to sjedinjenje jedino moguće ako je posvećenik sve moći koje su mu pritekale iz tog svijeta upotrijebio u službi

oslobođenja i otkupljenja ovog svijeta. Ako odluči slijediti višeg svjetlosnog oblika, tada će pridonijeti oslobađanju ljudske rase. Svoje darove on prinosi na žrtveni oltar čovječanstva. Ako više voli svoje vlastito uzdizanje u nadosjetilni svijet, tada će struja čovječanstva prijeći preko njega. Nakon oslobođenja od svijeta osjetila on za sebe ne može steći nikakve nove moći. Ako pak svoj rad stavi na raspolaganje, odriče se bilo kakve koristi za sebe od budućeg rada. Ne može se reći da je samo po sebi razumljivo da će čovjek, kada se nađe pred odlukom, izabrati bijeli put. To u potpunosti ovisi o tome je li već toliko pročišćen u ovoj odluci, da mu nikakva sebičnost ne čini da mu se iskušenja blaženstva čine poželjnima. Jer ta su iskušenja najveća zamisliva. A na drugoj strani, zapravo i nema nekih posebnih mamaca. Tu ništa ne privlači sebičnost. Ono što će čovjek primiti u višim oblastima nadosjetilnog nije nešto što dolazi od njega, već nešto što samo emanira od njega: ljubav prema svojoj okolini. Sve što traži egoizam, nipošto ne manjka na crnom putu. Naprotiv: plodovi tog puta upravo su najpotpunije zadovoljenje egoizma. A ako netko želi blaženstvo samo za sebe, sigurno će ići tim crnim putem, jer on je za njega pravi. - Stoga nitko ne treba očekivati od okultista bijele staze da će mu dati upute za razvoj egoističnog 'Ja'. Oni nemaju ni malo interesa za sreću pojedinca. Svatko to može postići za sebe. Nije posao bijelih okultista to ubrzavati. Tiče ih se samo razvoj i oslobađanje svih bića koja su ljudska bića i suputnici ljudskih bića. Stoga oni daju upute samo kako steći vlastite moći za suradnju u tom poslu. Stoga nesebičnu predanost i spremnost na žrtvu stavljaju ispred svih ostalih vještina. Nikoga izravno ne odbijaju, jer se i najsebičniji može pročistiti. Ali ako tražite samo nešto za sebe, kod okultista nećete naći ništa sve dok to činite. Čak i ako ne uskrate svoju pomoć; njemu, onom koji traži, izmiču plodovi te pomoći. Dakle, tko doista slijedi upute dobrih tajnih učitelja, razumjet će zahtjeve velikog čuvara nakon što prijeđe prag; ali tko se ne drži tih uputa, ne smije se nadati da će ikada preko njih doći do praga. Upute vode dobrom ili ničemu. Jer vodstvo do egoističkog blaženstva i pukog života u nadosjetilnom svijetu nadilazi granice njihove zadaće. Ovo je od samog početka zamišljeno da učenika drži podalje od nadosjetilnog svijeta sve dok u njega ne uđe s voljom da se posveti radu.

Pogovor osam do jedanaest tisuća

Put do nadosjetilnog znanja, koji je označen u ovom spisu, vodi do iskustva duše, i s druge strane, od posebne je važnosti da se oni koji tome teže ne upuštaju u bilo kakve obmane ili nesporazume o tome. I prirodno je da se ljudi zavaravaju o tome što se ovdje razmatra. Jedna od obmana, posebno ozbiljna, nastaje kada se cijelo područje duševnog iskustva, o kojem govori istinska znanost duha, pomakne tako da se pojavljuju usred praznovjerja, vizionarskih snova, medijumstva, i mnogih drugih izroda ljudskih stremljenja. Taj je pomak često uzrokovan činjenicom da se ljudi koji na svoj način odstupaju od istinske težnje za znanjem, tražeći put u nadosjetilnu stvarnost, i koji postanu žrtve spomenute degeneracije, brkaju s onima koji idu putem navedenim u ovom dokumentu. Ono što proživljava ljudska duša na putu o kojem se ovdje govori, odvija se u potpunosti u polju čistog duhovno-duševnog iskustva. Takve stvari je moguće proživjeti jedino ako se čovjek također može učiniti slobodnim i neovisnim o tjelesnom životu za druga unutarnja iskustva, kao što je iskustvo obične svijesti, kad razmišlja o onome što se opaža izvana ili što se želi, osjeća, hoće iznutra, a što ne proizlazi iz samog onoga što se opaža, osjeća, želi. Postoje ljudi koji uopće ne vjeruju u postojanje takvih misli. To znači: čovjek ne može misliti ništa što ne izvuče iz percepcije ili iz svog tjelesnog unutarnjeg života. Sve su misli samo, da tako kažemo, slike u sjeni opažaja ili unutarnjih iskustava. Svatko tko to tvrdi čini to samo zato jer svojom dušom nikada nije bio u mogućnosti doživjeti čisti, samostalni misaoni život. Ali svatko tko je iskusio takve stvari iskusio je da gdje god u životu duše vlada mišljenje do te mjere da ovo mišljenje prožima druge aktivnosti duše, da je čovjek uključen u aktivnost u čije odvijanje njegovo tijelo nije uključeno. U normalnom duševnom životu, mišljenje je gotovo uvijek pomiješano s drugim aktivnostima duše: opažanje, osjećanje, htijenje itd. Ove druge funkcije se odvijaju kroz tijelo. Ali mišljenje igra ulogu u tome. I u mjeri u kojoj igra ulogu, nešto se događa u i kroz ljudsko biće u što tijelo nije uključeno. Oni koji to poriču ne mogu prijeći preko zablude koja proizlazi iz stalnog promatranja aktivnosti misli u kombinaciji s drugim aktivnostima. Ali u unutarnjem iskustvu čovjek se može podići, kako bi iskusio misaoni dio unutarnjeg života odvojeno od svega ostalog. Iz okvira duševnog života može se osloboditi nešto što se sastoji samo od čistih misli. Misli, koje postoje samo po sebi, iz kojih je sve isključeno, što daje percepcija ili tjelesno uvjetovani život. Takve se misli otkrivaju kroz sebe, kroz ono što jesu, kao duhovno, nadosjetilno biće. A duša koja se ujedini s takvim mislima isključujući svaku percepciju, svo sjećanje i sav drugi unutarnji život tijekom ovog sjedinjenja, zna da misli u nadosjetilnom području i da sebe doživljava izvan tijela. Za one koji vide ovu cijelu situaciju, više ne može postojati pitanje: postoji li iskustvo duše u nadosjetilnom elementu izvan tijela? Jer za njih bi to značilo negirati ono što

se zna iz iskustva. Za njih postoji samo jedno pitanje: što sprječava ljude da priznaju tako sigurnu činjenicu? I na to pitanje nalazi odgovor, da je riječ o činjenici koja se ne otkriva, ako se čovjek prvo ne stavi u takvo stanje duše da može primiti ovu objavu. Ljudi u početku postaju sumnjičavi kada po prvu put sami moraju napraviti nešto duševno, tako da im se otkrije nešto suštinski neovisno o njima. Vjeruju da čim se moraju pripremiti da prime objavu, da objavi sami daju sadržaj. Žele iskustva u kojima čovjek ne čini ništa, na koja ostaje potpuno pasivan. Ako takvi ljudi također ne bi bili upoznati s najjednostavnijim zahtjevima za znanstveno shvaćanje činjenice, onda vide cilj u sadržajima duše ili kreacijama duše u kojima je duša ispod stupnja svjesne aktivnosti, kakva postoji u osjetilnoj percepciji i u aktivnosti potaknutoj voljom. Takvi sadržaji duše su vizionarska iskustva, medijumska otkrivenja. - Ali ono što izlazi na vidjelo kroz takva iskustva nije nadosjetilni svijet, to je pod-osjetilni svijet. Svjesni budni čovjekov život ne odvija se u potpunosti u tijelu; iznad svega, najsvjesniji dio ovog života teče duž granice između tijela i vanjskog fizičkog svijeta; stoga je život opažanja, u onome što se odvija u osjetilnim organima, jednako, prodiranje izvantjelesnog procesa u tijelo kao i prodiranje ovog procesa iz tijela; a time i život volje, koje počiva na postavljanju čovjeka u biće svijeta, tako da je ono što se događa u čovjeku njegovom voljom, ujedno i dio svjetskih zbivanja. U ovom duševnom iskustvu, koje se proteže duž granica tijela, čovjek je jako ovisan o svojoj tjelesnoj organizaciji; ali u toj aktivnosti igraju ulogu i misli, i u mjeri u kojoj je to slučaj, čovjek postaje neovisan o tijelu u osjetilnoj percepciji i volji. U vizionarskom iskustvu i medijumskom fenomenu, čovjek postaje potpuno ovisan o tijelu. Iz svog duševnog života eliminira ono što ga čini neovisnim o tijelu u percepciji i volji. I kroz to duševni sadržaji i duševne tvorevine postaju puka objava tjelesnog života. Vizionarsko iskustvo i medijumski fenomen rezultat su činjenice da je čovjek u tom iskustvu manje neovisan o tijelu nego u uobičajenom životu percepcije i volje. U iskustvu nadosjetilnog, na koje se misli u ovom spisu, razvoj duševnog iskustva ide u suprotnom smjeru od vizionarskog ili medijumskog. Duša se sve više čini neovisnijom o tijelu nego što je to u životu percepcije i volje. Postiže onu neovisnost koja se može ostvariti u iskustvu čistog mišljenja, za mnogo širu aktivnost duše.

Za nadosjetilnu aktivnost duše o kojoj se ovdje govori, iznimno je važno vidjeti kroz iskustvo čistog mišljenja s potpunom jasnoćom. U osnovi, samo ovo iskustvo, već je nadosjetilna aktivnost duše. Samo onakva kroz koju se još ne vidi ništa nadosjetilno. S čistim mišljenjem se živi u nadosjetilnom; ali na nadosjetilni način se doživljava samo to; čovjek ne doživljava nadnaravno ništa drugo. A nadosjetilno iskustvo mora biti nastavak onoga duševnog iskustva koje se već može postići njegovim sjedinjavanjem s čistim mišljenjem. Zato je toliko značajno moći ispravno doživjeti ovo sjedinjenje. Jer iz razumijevanja ovog sjedinjenja svijetli svijetlo koje također može donijeti ispravan uvid u prirodu nadosjetilnog znanja. Čim iskustvo potone

ispod jasnoće svijesti koja se izražava u mišljenju, duša je na krivom putu za istinsko znanje nadosjetilnog svijeta. Zgrabile bi je tjelesne funkcije; ono što ona doživljava i proizvodi nije objava nadosjetilnog kroz nju, nego tjelesna objava u oblasti pod-osjetilnog svijeta.

*

Čim duša svojim iskustvima prodre u polje nadosjetilnog, ta su iskustva takve prirode da za njih nije tako lako pronaći jezične izraze kao za iskustva u oblasti osjetilnog svijeta. Pri opisivanju nadosjetilnog iskustva treba biti svjestan da je često, u izvjesnom smislu, udaljenost između govornog izraza i stvarnog stanja stvari, veća nego kod fizičkog iskustva. Treba shvatiti da mnogi izrazi, poput metafore, samo delikatno ukazuju na ono na što se odnose. To je ono što piše na stranici 14 ovog spisa: *'Izvorno su sva pravila i učenja znanosti duha dana na simboličkom znakovnom jeziku.'* A na stranici 36 spomenuti su *'Znakovi tajnog pisma'*. Sada se lako može dogoditi da netko želi naučiti takvo pismo na sličan način kao što se uči fonetika ili kombiniranje običnog fizičkog pisma. Sada, međutim, valja reći da su postojale i još uvijek postoje škole znanosti duha koje posjeduju simboličke znakove kojima izražavaju nadosjetilne činjenice. I svatko tko je upućen u značenje ovih simbola ima način da usmjeri iskustvo duše na nadosjetilne stvarnosti o kojima je riječ. Ali ono što je bitno za nadosjetilno iskustvo jest da tijekom takvog nadosjetilnog iskustva, kao što to može postići duša kroz spoznaju sadržaja ovog spisa, ta duša dobiva otkrivenje takvog pisma kroz vlastito iskustvo u percepciji nadosjetilnog. Nadosjetilno govori duši nešto što ona mora pretočiti u slikovne znakove kako bi to promatrala potpuno svjesno. Može se reći: ono što je priopćeno u ovom spisu može shvatiti svaka duša. I tijekom spoznaje, koju duša može sama odrediti prema danim informacijama, pojavljuju se opisani rezultati. Ovakvu knjigu uzmite, kao razgovor koji autor vodi s čitateljem. Kada se kaže da okultni učenik zahtijeva osobnu poduku, treba shvatiti da to znači da je sama knjiga takva osobna poduka. U ranijim vremenima bilo je razloga da se takve osobne upute čuvaju za usmenu poduku; sada smo dosegli stupanj razvoja na kojem duhovno-znanstveno znanje mora biti raširenije nego ranije. Mora biti dostupno svima na potpuno drugačiji način nego što je bilo u stara vremena. Ovdje knjiga zauzima mjesto prijašnjih usmenih uputa. Uvjerenje da su potrebne osobne upute izvan onoga što je rečeno u knjizi, samo je djelomično točno. Naravno, ovome ili onome može trebati osobna pomoć, i takva mu pomoć može biti značajna. Ali bilo bi pogrešno misliti da postoje bitne stvari koje se ne mogu naći u knjizi. Naći ćete ih ako pravilno čitate, a pogotovo ako čitate do kraja.

*

Opisi u ovoj knjizi izgledaju kao upute za potpunu promjenu čovjeka. Tko ih pak, ispravno čita, ustanovit će da ne žele reći ništa drugo nego u kakvom

unutarnjem stanju duše čovjek mora biti u onim trenucima svog života u kojima se želi suočiti s nadosjetilnim svijetom. On ovo stanje duše razvija kao drugo biće unutar sebe; a drugo zdravo biće nastavlja po starom. Pri punoj svijesti on zna razlikovati ova dva bića i kako međusobno reagiraju jedan na drugog na pravi način. On se ne čini beskorisnim i nepodobnim za život tako što gubi interes i vještine, i 'povazan je duhovni istraživač'. Svakako treba reći da će doživljaj u nadosjetilnom svijetu isijavati svoje svijetlo na cijelo biće čovjeka; ali to ne može biti na način da mu odvlači pažnju od života, već na način da taj život čini učinkovitijim, plodonosnijim. Činjenica da je opis morao ostati onakav kakav jest, posljedica je činjenice da svaki spoznajni proces usmjeren na nadosjetilno, traži cijelog čovjeka, tako da u trenutku kada se čovjek preda takvom spoznajnom procesu, on to mora biti cijelim svojim bićem. Koliko god proces percepcije boje zahvaća oko s njegovim živčanim nastavkom, toliko nadosjetilni proces spoznaje zahvaća cijelo ljudsko biće. Ono postaje 'cijelo oko' ili 'cijelo uho'. Budući da je to tako, izgleda kao da se prilikom priopćavanja nadosjetilnih iskustava govori o čovjekovoj preobrazbi; misli se da običan čovjek nije dobar; da mora postati nešto sasvim drugo.

*

Želio bih nešto dodati onome što je rečeno na stranici 53 i dalje 'O nekim učincima inicijacije' što se - uz neke izmjene - može primijeniti i na druge izjave u ovoj knjizi. - Netko bi mogao pomisliti: čemu takav slikoviti opis nadosjetilnog iskustva; zar se iskustvo ne može opisati idejama bez takve 'senzualizacije'? Na to moramo odgovoriti: za doživljaj nadosjetilne stvarnosti važno je da čovjek spozna sebe u nadosjetilnom kao nešto nadosjetilno. Bez ove vizije vlastite nadosjetilne prirode, čija se stvarnost u potpunosti očituje u ovdje danim opisima 'lotosovih cvjetova' i 'eterskog tijela', iskustvo samog sebe u nadosjetilnom svijetu bi bilo, kao da ga smjestimo u osjetilni svijet na takav način da se oko njega manifestiraju stvari i procesi, dok on sam nema nikakva znanja o vlastitom tijelu. Ono što vidi u 'tijelu duše' i 'eterskom tijelu' kao svom nadosjetilnom obliku znači da je on u nadosjetilnom svjestan sebe, kao što je svjestan sebe u svijetu osjetila kroz percepciju svog osjetilnog tijela.